TIJDSCHRIFT OVER PIANOMUZIEK & PIANO'S VOOR PIANISTEN, DOCENTEN, PIANOSTEMMERS EN PIANODETAILHANDEL

PIANIST

SEPTEMBER 2025 - JRG. 12 - NR. 3 - € 9,50

NEDERLAND | BELGIË

SPECIAL:
HET NIEUWE SEIZOEN!

INTERVIEW
Alfred Brendel
Julien Libeer

Hannes Minnaar opent Bösendorfer Piano Series

Irina LANKOVA
EEN PERSOONLIJKE QUEESTE

BP 8 720828 452905

STEINWAY & SONS

98% OF ALL CONCERT HALLS WORLDWIDE
CHOOSE STEINWAY. AND YOU ?

STEINWAY MODEL K -
THE MASTERPIECE OF CRAFTMANSHIP FOR YOUR HOME

MAENE

PIANO'S MAENE - EXCLUSIVE DISTRIBUTOR BELGIUM & THE NETHERLANDS
ALKMAAR - AMSTERDAM - ANTWERPEN - BRUSSELS - GENT - LANAKEN - RUISELEDE - UTRECHT
WWW.MAENE.BE - WWW.MAENE.NL

FOTO: YOSHIE KUWAYAMA

REDACTIONEEL

Dialoog

Mijn liefste journalistieke bezigheid is wel het interview en sommige van die ontmoetingen vergeet je eenvoudigweg nooit meer. Zoals het gesprek met Alfred Brendel, nu alweer tien jaar geleden in het Sheraton Hotel naast de Philharmonie in Essen, dat u in deze PIANIST nog eens kunt lezen, als een eerbetoon aan de grote kunstenaar, die ons onlangs is ontvallen.

En ik zeg bewust 'gesprek', want een interview is allesbehalve een vooraf in een vaak willekeurige volgorde afgevinkt vragenlijstje, dodelijk voor alle spontaniteit. Nee, het is een gedachtenuitwisseling, waarbij je nooit precies weet waar je gaat uitkomen. Al was Marc-André Hamelin hier ooit een uitzondering, die na een interview in 2007 lichtjes geamuseerd zei: 'Het bevalt me zoals we weer bij het begin van ons gesprek terug zijn.' Hij kon je bijvoorbeeld ook verrassen met 'hold that thought', om er uiteindelijk langs een creatieve U-bocht weer op terug te komen. Hamelin is sowieso in veel opzichten een uitzondering.

Een spontaan gesprek vraagt wel om een gedegen voorbereiding en het verraste me dat ook Brendel zich zo goed had voorbereid. Hij had de vragen, of liever de gesprekonderwerpen die ik hem op zijn verzoek op voorhand had gestuurd, uitgeprint meegenomen en voorzien van veel voor mij onleesbare krabbeltjes. Eigenlijk best ontroerend dat zo'n man, toen 84 jaar oud, die alles al had meegemaakt, die moeite had genomen.

Ook het gesprek met Christa Ludwig, de legendarische zangeres, was zo'n ervaring. Op haar hotelkamer bestelde ze wijn en carpaccio, en voor we het wisten waren we drie uur verder. Later, in de verlaten straten rond de Haagse Hofvijver, vroeg je je af of het wel echt was gebeurd. Had ze al die details over de grote dirigenten waarmee ze werkte en die je zeker niet kon publiceren, wel prijsgegeven? Choreograaf Hans van Maanen, nog zo'n legende, ontving mij en mijn zoon Joachim, die foto's maakte, laat op de middag, al of nog aan de wijn en na een paar uur, schaterde hij van het lachen: 'Zo, en nu weet je nog niks!'

Kunstenaars interviewen is een genot. Heel anders dan met sommige politici, vaak beducht om geen dingen te zeggen waarvan ze misschien later spijt krijgen. En daarbij komt dat muziek een onderwerp is waarmee je heel gemakkelijk dicht bij de kern van het 'menszijn' komt. Muziek raakt ons op een heel eigen manier, waarover je per definitie eigenlijk niet veel kunt zeggen. Tegenover muziek zijn woorden onmachtig. En is dat nou niet precies waarin zo'n interview zo mooi en waardevol kan zijn?

ERIC SCHOONES
Hoofdredacteur/Eigenaar

Agreeable Place PUBLICATIONS

Pianist verschijnt in Nederland en België. Daarnaast in de Duitse taal in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg, Liechtenstein en via controlled circulation in Oost-Europa.

PIANIST
NEDERLAND | BELGIË

COLOFON

Pianist is een uitgave van
Agreeable Place Publications BV
Poolsestraat 41
5282 XC Boxtel

Agreeable Place PUBLICATIONS

Pianist verschijnt in Nederland, België, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg, Liechtenstein en Oost-Europa (controlled circulation).
www.pianistmagazine.nl | www.pianist-magazin.de

Founder
Henk Brüger sr.

Eigenaar/Hoofdredacteur
Eric Schoones
e.schoones@pianistmagazine.nl
Tel. +31 (0)6-40145568

Eindredacteur
Arlette Beijer
Esther van Helvoort (Beluisterd)

Vormgeving
Eric Geurts, Elan Media

Community manager
Maria Nikiforov

Aanlevering advertenties
Agreeable Place Publications BV / PIANIST
Tel. +31 (0)6-40145568 | +31 (0)411-684431
info@pianistmagazine.nl

Redactieadres
Poolsestraat 41
5282 XC Boxtel
redactie@pianistmagazine.nl

Samenwerkende instanties
NPMB, VvPN, akustika, World Master Pianists, PianoLAB

Foto omslag
Nathalie Gabay

Aan dit nummer werkten mee:
Jaap Blauwendraat, Margaretha Coornstra, Oliver Franks, Jurgen Degryse, Cornélie Hoendervanger, Maria Nikiforov, Stephan Schwarz-Peters, Rudy Tambuyser, Wynold Verweij, Mario-Felix Vogt.
Beluisterd: René de Cocq, Harry-Imre Dijkstra, Arnoud Heerings, Paul Herruer, Frank Hougee, Paul Janssen, Olga de Kort, Emanuel Overbeeke, Hans Quant, Siebe Riedstra, Wenneke Savenije, Gerard Scheltens, René Seghers, Marjolein Sengers, Emile Stoffels, Wynold Verweij, Aart van der Wal. Selectie: Emanuel Overbeeke.

Abonnementen Nederland & België
PIANIST verschijnt 4x per jaar
Een jaarabonnement kost € 37,50 inclusief btw en inclusief twee edities van The World of Piano Competitions, gratis voor abonnees (€ 12,- voordeel). Ga voor een abonnement naar: www.pianistmagazine.nl/abonnement.
Inlichtingen: Tel.: +31 (0)411-684431
E-mail: abonnementen@pianistmagazine.nl
Een abonnement kan op ieder gewenst moment ingaan en dient twee maanden vóór de vervaldatum schriftelijk te worden opgezegd.

Copyright 2025
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

72 | CONCERTRECENSIES

50 | JULIEN LIBEER

6 | INTERVIEW IRINA LANKOVA

16 | NIEUWS
BACH IN DE WAALSE KERK

Inhoud

SPECIAL!

24 Het nieuwe seizoen in Nederland en Vlaanderen

INTERVIEWS

6 Irina Lankova | Een persoonlijke queeste
12 Hannes Minnaar opent de Bösendorfer Piano Series
38 Alfred Brendel | De paradox geleefd
46 Pianoduo Tal & Groethuysen | 40 jaar aan de top
50 Julien Libeer | De wereld van gisteren, de muziek van morgen

DE PIANO

18 Kerkorgel aan huis, de samples van Sweelinq
23 Dertig jaar VvPN - Een ambacht dat verbindt
54 Gerenommeerde Pianohuizen in België
57 Charles Richard Hamelin over Shigeru Kawai
61 NPMB | Mos en Spetter
63 VvPN | De pianostemmer vertelt | Danny Boddin
68 Feest bij Ritmüller

MUZIEKLEVEN

45 Young Artists | Daan Oostdam & Alexandra Kaptein
52 Musicorum | Gedurfde creativiteit
37 Pianolab | Excellentie als drijfveer
64 Arturo Benedetti Michelangeli en de mystieke dimensie van de perfectie (3)

PIANORAMA

70 Concertagenda
72 Concertrecensies
11|16|17|59 Nieuws
75 Proefspel | Nieuwe bladmuziek
78 Beluisterd | De nieuwe albums

Irina Lankova keert dit jaar terug naar de concertzalen met een nieuw programma dat ook verschijnt op een nieuwe cd. Onder de titel Phoenix *verzamelde ze een aantal heel diverse stukken rondom het idee van de feniks die uit zijn as herrijst en kwetsbaarheid omzet in een krachtige wedergeboorte.*

IRINA LANKOVA

Een persoonlijke queeste

We spreken elkaar kort na de eerste concerten van de tour in Brussel, Leuven en bij het *Liszt en Provence Festival* in Frankrijk. Ze voelt zich goed. 'Ja, de tournee is begonnen en het nieuwe programma wordt goed ontvangen. Na maanden van voorbereiding ben ik daar natuurlijk blij mee!'
Er staan nog veel mooie recitals gepland, o.a. in Carnegie Hall, het Concertgebouw in Amsterdam, Salle Cortot in Parijs en het Stadtcasino in Basel. 'Allemaal zalen waar ik ben teruggevraagd. Het geeft een bijzonder warm gevoel om terug te gaan. Je voelt je gewaardeerd en welkom. Bovendien geeft het me de kans om een band met het publiek op te bouwen.'

Introspectie

Ideeën voor een nieuw programma ontstaan voortdurend, maar ze begint er pas echt aan te werken als de tijd rijp is. 'Als ik niet meer op tournee ben, dan vind ik thuis de rust om nieuwe stukken te kiezen die ik wil verbinden rond een thema. Dat is een heel introspectief proces waar ik meestal wel drie maanden voor nodig heb. Elk programma is heel persoonlijk, ik voel me zeer verbonden met de stukken die ik speel. Ze vertellen me een verhaal, het is altijd een coup de coeur, een soort verliefdheid. Na die eerste vonk met het eerste stuk dat ik graag wil spelen leidt dat bijna vanzelf naar de andere muziek op het programma, een beetje zoals in een droom. Elk stuk brengt weer andere associaties.'
Want een heel opus of alle delen van een cyclus spelen dat spreekt haar tegenwoordig niet meer aan. 'Ik vind het juist heerlijk om verschillende stukken van verschillende componisten naast elkaar te zetten binnen een groter geheel.'
Voor dit programma zijn dat een aantal preludes en korte stukken van Rachmaninoff, dan een *Étude* en twee *Poèmes* van Scriabin met als afsluiting voor de pauze diens Vierde Sonate. Na de pauze de *Romance* uit het Eerste Pianoconcert van Chopin, bewerkt door Balakirev, de *Mélodie* uit *Orphée et Eurydice* van Gluck, in de bewerking van Sgambati, dan de *Fantasie* KV 397 van Mozart en tenslotte de *Vuurvogel* van Stravinsky, voor piano getranscribeerd door Agosti.

FOTO'S: NATHALIE GABAY

Dialoog

Ooit zag ze in een museum in Antwerpen een Rembrandt naast de Mandril van Kokoschka. 'Eerst moest ik lachen maar het was een briljant idee, op de een of andere manier gingen die werken met elkaar in dialoog. In de muziek werkt het precies zo, bijvoorbeeld met Mozart en Stravinsky. De expressiviteit van elk stuk wordt versterkt, zo na elkaar gespeeld. Het is geen intellectuele keuze, het is meer gevoelsmatig.'

Zo leek, toen ik begon met dit programma *Vers la Flamme* van Scriabin ideaal in verbinding met het thema van de feniks, maar het paste helemaal niet in het verhaal van de andere stukken. De Vierde Sonate bleek veel beter ook om die spiritualiteit en dat gevoel van verlangen om op te stijgen naar het licht uit te drukken. Dat is de kern van het programma, samen met nog een element: de kwetsbaarheid. 'Ja, daarmee kan ik me persoonlijk identificeren, want als kunstenaar heb je die kwetsbaarheid nodig om de kunst die je maakt ten volle te voelen. Dat kan juist een kracht worden zoals bij de feniks, of zoals Leonard Cohen het zei: "There is a crack in everything, that's how the light gets in." Dat voel ik ook heel sterk bij Chopin en ik speel die transcriptie heel graag. Balakirev heeft de orkeststemmen zo prachtig samengevoegd met de pianopartij.'

"There is a crack in everything, that's how the light gets in."

LEONARD COHEN

Een oude vriend

Er wordt vaak gezegd dat een kunstenaar moet lijden. 'Misschien wel, maar ik heb zelf een ontwikkeling doorgemaakt en tegenwoordig voel ik me meer aangetrokken tot vreugde en tot het licht. Toen ik jonger was, voelde ik me erg aangetrokken tot zeer diepzinnige stukken, waarin het lijden een belangrijke rol speelt.'

Een goed voorbeeld is het eerste werk op het programma, de *Melodie* uit Rachmaninoffs opus 3. 'Hij schreef dat toen hij 19 was, maar ik heb gekozen voor de tweede versie uit 1940. Daar heeft hij er een veel meer bewogen begeleiding aan toegevoegd, en zo hoor je de kalme vreugde van de originele melodie uit zijn jeugd, in de context van zijn ervaring en de wijsheid opgedaan in een heel mensenleven. In Gluck en Mozart hoor ik dezelfde pijn.'

Ze ontdekte een link tussen die twee werken, mogelijk heeft Mozart de Franse versie van *Orphée et Eurydice* gehoord. 'Er is duidelijke overeenkomst met zijn Fantasie, waarin hij op het eind opstijgt met het slot in majeur.'

QUATRE MAINS
PIANOS
FAZIOLI
FAZIOLI
Premium dealer of
C. BECHSTEIN
FAZIOLI
YAMAHA
www.quatremainspianos.be

En dan komt het laatste stuk *De Vuurvogel* van Stravinsky. ‘Ik heb dat werk toen ik twintig was ontelbare keren beluisterd en de ontdekking van deze briljante versie voor piano van Agosti, was als de ontmoeting met een oude vriend. Het is zeer virtuoos en ongelooflijk goed geschreven voor piano. Als je het orkest wilt nabootsen, denk ik dat je het moeilijk zult hebben. Maar als je het als een transcriptie voor piano beschouwt, dus meer pianistiek, dan wordt het niet alleen speelbaar, maar ook mooier en overtuigender, althans voor mij. Dan hoor je nog steeds de kleuren van het orkest, maar ook de typische texturen van de piano.’

Irina Lankova vertelt ook graag tijdens het concert iets over de muziek. ‘De muziek heeft geen uitleg nodig, maar soms kun je met een paar woorden een deur openen en de luisteraars helpen. Ik wil graag dat het publiek mijn idee een beetje kan navoelen, dat ze vervuld van hoop, liefde en vreugde na het concert weer naar huis gaan.’

ERIC SCHOONES

Voor meer informatie over alle concerten, o.a. nog in Parijs, Amsterdam, Basel, New York, Namen en Berlijn: www.irinalankova.com/calendar
Volgende data in Nederland: Het Concertgebouw Amsterdam, 12 oktober, 20.15 uur en PHIL Haarlem, 21 november, 20:15 uur.

Het nieuwe album **Phoenix** is verkrijgbaar via **www.irinalankova.com** en ook te beluisteren via alle streaming platforms

NIEUWE ONLINE MASTERCLASS *Keys to Fulfillment in Piano Practice*
Met 25 jaar ervaring en met alle belangrijke invloeden uit de bekende Russische school, met leraren zoals Evgeny Moguilevsky (zelf leerling van Heinrich Neuhaus), Irina Temtchenko en Vladimir Ashkenazy, geeft ze graag les aan gevorderde kinderen, volwassen amateurs en jonge professionals om hun spel, techniek, klank en interpretatie te verbeteren. Alle aspecten van het musiceren komen aan bod: technisch, emotioneel, intellectueel en spiritueel.
Voor alle informatie: **www.irinalankova.com/master-classes**

De Waalse Kerk

Bösendorfer Piano Series '25-'26

Hannes Minnaar
Barry Douglas
Olga Pashchenko
Nikola Meeuwsen
Marietta Petkova
Winnaar Liszt Utrecht '26
Alexander Kashpurin
Paul Lewis
Dmytro Choni

BÖSENDORFER PIANO SERIES
'25 - '26

BOEK NU UW TICKETS
DEWAALSEKERK.NL

OOSTENDORP MUZIEK WERKT AAN NIEUW BEDRIJFSPAND

Nadat drie jaar geleden het filiaal in Hilversum werd geopend, heeft Oostendorp Muziek nu opnieuw mooie plannen. Deze keer voor de hoofdvestiging in Wezep.
Henk Oostendorp: 'In mei komend jaar openen we op de nieuwe locatie in Hattemerbroek, met al onze diensten onder één dak. Nu hebben we in Wezep nog de werkplaats en het magazijn niet bij de showroom, en dat scheelt straks veel intern transport. Bovendien is alles bij elkaar ook gewoon leuker en gezelliger met het hele team.'

Artist impression van het nieuwe pand

Het aanbod verandert niet: 'Eenvoudig gezegd: toetsinstrumenten, met de focus op piano's en vleugels, ook digitaal. Klanten kunnen straks vanuit de showroom ook in de werkplaats kijken, waar acht mensen werken. Ze kunnen dan zien hoeveel aandacht we achter de schermen geven aan onze producten. Met een aanbod van 430 speelklaar opgestelde toetsinstrumenten is Oostendorp dealer van Petrof, Kawai, Yamaha, Schimmel, Feurich, Bechstein, Nord en Roland. Daarnaast is er een ruim aanbod in (jong) gebruikte occasions van Steinway & Sons en Bösendorfer, zowel piano's als vleugels. Met ruim 50 vleugels speelklaar opgesteld, heeft de klant een meer dan ruime keuze om het perfecte instrument te vinden. Oostendorp is ook erkend leerbedrijf én heeft een eigen pianotechniekopleiding. 'Voor veel goede mensen is de school in Amsterdam toch te ver weg en we kunnen het intern prima oplossen.'
Oostendorp Muziek zoekt nog mensen in verschillende functies, vacatures op de website!
Op de nieuwe locatie aan de Warmtekrachtstraat 49 in Hattemerbroek, goed bereikbaar aan de A50 en A28, is Oostendorp straks helemaal klaar voor de toekomst. 'Ja, de straatnaam verraadt het al een beetje, we verhuizen naar een volledig gasloos industrieterrein, alles op en top duurzaam, we wekken zelf stroom op. Dat vinden we heel belangrijk in deze tijd.'

Stationsweg 1, 8091 AA Wezep &
Gijsbrecht van Amstelstraat 91, 1214 AV Hilversum
www.oostendorp-muziek.nl

TIP VAN DE REDACTIE!
FANTASIEËN MET NELSON GOERNER & ZLATA CHOCHIEVA

We vragen graag uw aandacht voor twee zeer bijzondere pianisten, die beiden beschikken over het zeldzame talent om hun fascinerende persoonlijke visie op de muziek juist niet aan de luisteraars op te dringen. Bij hen ontvouwt de essentie van de muziek zich in al z'n eenvoud, ongedwongen en als vanzelfsprekend.
De over de gehele wereld bejubelde Nelson Goerner komt voor het eerst naar Amare in Den Haag, naar de grote zaal die zo ongelooflijk goed klinkt voor pianorecitals.
Tegelijkertijd introduceert World Master Pianists, het impresariaat van Friso Verschoor, een nieuwe ster: Zlata Chochieva, die toetreedt tot de illustere stal van dit management met o.a. Maria João Pires, Grigori Sokolov, Evgeny Kissin, Arcadi Volodos en Mikhail Pletnev. Chochieva verovert in rap tempo de harten van muziekliefhebbers over de gehele wereld.
Beide pianisten spelen een programma rond hetzelfde thema: de Fantasie. Goerner met opus 49 van Chopin, opus 17 van Schumann naast twee boeken uit *Iberia* van Albéniz, louter meesterwerken. (13 december in Amare, info: www.amare.nl).
Chochieva houdt het bij Fantasieën van Bartók, Beethoven, Schumann, C.Ph.E. Bach, Sibelius, Scriabin en Liszt.
(12 december in deSingel in Antwerpen en 17 januari in De Nieuwe Kerk, Den Haag info: www.worldmasterpianists.nl)

Zlata Chochieva

Hannes Minnaar opent de Bösendorfer Piano Series

Op 18 september speelt Hannes Minnaar een opvallend recital in de Bösendorfer Piano Series in de Waalse Kerk, waar hij zes jaar geleden het allereerste recital gaf. Het was groot succes met 300 mensen in de kerk en een opgetogen organisator, Jasper Bartlema, die al heel lang daar een pianoserie wilde beginnen, riep toen uit: 'De serie is geboren!' Hannes voegde daar bescheiden en relativerend aan toe: 'Nou ja, daar was wel heel veel werk van Jasper aan voorafgegaan.' Los daarvan leek het ons een goed idee om, nu met het succes van Nikola Meeuwsen in Brussel, Hannes Minnaar, die bij het Elisabeth Concours, alweer vijftien jaar geleden, de derde prijs won, weer eens te spreken. Minnaar, die aan de weg timmert met spraakmakende projecten.

Je komt al lang in de Waalse Kerk.

Ja, er is daar een schitterend Christian Müller orgel en ik heb in mijn conservatoriumtijd daar vaak les gehad, want mijn docent, Jacques van Oortmerssen, die was daar Organiste Titulaire. Maar ook piano klinkt daar fantastisch! Door de akoestiek krijgt alles wat je speelt een gouden randje, je speelt twee noten en ze zweven door de ruimte.

Ton Koopman heeft daar met zijn ensemble menig Bach cantate opgenomen en zelfs de iconische Satie-cd van Reinbert de Leeuw is daar opgenomen. Het is sowieso een prachtige, beetje verstopte plek, en na mijn eerste concert daar viel me ook op dat het een heel mooie, verstilde ruimte is met een gezellige sfeer met al die hoekjes zo rond de vleugel. Ik besloot mijn cd met de *Goldbergvariaties* daar op te nemen. En nu kom ik er ongeveer ieder jaar met veel plezier weer terug.

BACH EN SJOSTAKOVITSJ

En dit seizoen met een bijzonder programma, preludes en fuga van Bach én Sjostakovitsj.

Het ligt eigenlijk zo voor de hand dat ik een poos heb geprobeerde die combinatie te vermijden. Want ik dacht wat schiet de muziek er eigenlijk mee op: naast het genie van Bach verbleekt natuurlijk alles. En het wordt misschien al snel iets van cherrypicking en daarom deed ik liever recitals met de complete preludes en fuga's van Sjostakovitsj. Drie uur muziek wel met een flinke pauze, maar het is elke keer enorm indrukwekkend. Ik wist dat die lengte geen bezwaar hoefde te zijn, omdat ik Willem Brons ooit het hele tweede boek van *Das Wohltemperierte Klavier* hoorde spelen, een van de mooiste concerten die ik ook meemaakte. Je komt op een gegeven moment in een toestand waarin de tijd niet meer bestaat. Het vernieuwt zich steeds en het kan eigenlijk niet lang genoeg duren. Ik ben net met Sjostakovitsj naar Hong Kong en Taiwan geweest en in 2026 speel ik dat programma in de Wigmore Hall. Wel leuk dat je met dit repertoire op plekken komt waar ik niet eerder was.

Maar uiteindelijk dan toch een programma met Bach én Sjostakovitsj gebroederlijk naast elkaar..

Ja, ik heb denk ik wel een leuk menu samengesteld, waarbij ik de verbinding tussen beide componisten zoek. En die is er natuurlijk, Sjostakovitsj maakt veel toespelingen op het *Wohltemperierte Klavier*. Maar ik probeer ook af en toe de contrasten maximaal te maken, zodat je eventjes een plens water in je gezicht krijgt en weer bij de les bent.

Je eindigt de avond met de 15e prelude en fuga van Sjostakovitsj. Een quasi perfect besluit van zo'n avond.

Dat is natuurlijk een waanzinnig stuk! Met een thema van elf noten zit het heel dicht tegen de atonaliteit, maar op momenten perst hij het dan toch weer in de mal van een toonsoort, alsof hij zichzelf tot de orde wil roepen.

Dit soort, zeg maar, ernstige programma's met grote werken lijkt je goed te passen.

Ja dat klopt wel, er gaat zeker een aantrekkingskracht vanuit, mijn programma's neigen altijd wel een beetje naar de zware kant, maar ik hou ook van heel opgewekte muziek. Er hoeft niet altijd iets heel diepzinnigs achter te zitten. Ik speelde onlangs het Concert in G van Ravel, nog in het kader van het Elisabeth Concours met het Nationaal Orkest van België en Antony Hermus, en ik herinner me nog, toen ik dat concert ontdekte, ik zat nog in de brugklas, hoe die muziek me totaal uitzinnig maakte. Ik stond letterlijk te springen in mijn kamer. Terwijl het middendeel van dat concert me ook heel diep raakt. Ik hou alleen niet van flauwekul stukken.

MAX REGER

Bepaald geen flauwekul zijn de* Bachvariaties *van Max Reger.

Dat kun je wel zeggen. Sommigen stellen dat werk op gelijke hoogte met de *Diabellivariaties* van Beethoven of de *Goldberg-variaties* van Bach en Reger blijft een zeer indrukwekkend meesterwerk. Er waren steeds weer mensen die mij attent maakten op deze muziek, het zou iets voor mij zijn. De enorme hoeveelheid werk hield me nog een beetje tegen, maar ik ben gewoon gaan ploeteren en dat was heel erg leuk.

Er passen nauwelijks meer noten op een pagina.

Ja, er zit een zekere mate van gekte, van overmaat in, en dat fascineert me. Programmeurs hebben soms nog een beetje koudwatervrees, maar het publiek blijft er zeker niet voor thuis. En ik heb het afgelopen najaar een keer of vier gespeeld.

En je speelt het komend seizoen weer, in een andere Bösendorfer serie, die van de Edesche Concertzaal.

Ja, in Ede staat ook een hele mooie Bösendorfer en daar kom ik ook al vele jaren steeds met veel plezier terug. Ik breng daar Reger samen met de Sonate in A van Schubert en Brahms' opus 118. Schitterende muziek natuurlijk en dan hoor je waar Reger zijn inspiratie haalde. En ik speel de variaties o.a. ook nog in Blokzijl, in een mooie serie in een kerk die ook weer heel goed klinkt.

ALFRED BRENDEL

Omdat we in dit nummer ook stilstaan bij het overlijden van Alfred Brendel ben ik benieuwd naar jouw ervaringen met hem.

Een enorme inspirator, met enkele onovertroffen opnames. Zijn pianoconcerten van Mozart met de Academy of St. Martin in the Fields, daar keer ik iedere keer weer naar terug, mooier kan gewoon niet! Ik heb hem maar één keer persoonlijk ontmoet: in Verbier kreeg ik een lange les van hem op Beethovens Sonate op. 101, en daarna heb ik ook nog vrij uitgebreid met hem nagepraat. Wat ik fascinerend vond was dat hij eigenlijk vooral bezig was me te wijzen op de details van de partituur: "hier staat mezzopiano, hier mezzoforte – nee, niet hier maar een halve maat eerder." Hij nam die aanwijzingen serieuzer dan iedereen die ik daarvoor had ontmoet.

Ja Brendel zei dat als hij al bij een traditie zou horen, dan die van de componist die zegt wat de pianist moet doen en niet van dat de pianist die als een soort gouvernante de componist gaat vertellen wat hij had moeten schrijven.

Inderdaad, dat is zo waar. Als je die gouvernante wil zijn, kun je beter zelf gaan componeren, maar dan hoef ik dat niet per se te horen. Ondertussen is het wel zo dat als je alleen maar slaafs alle verkeersborden in de partituur volgt, dan kom je er ook niet. Het gaat er toch om hoe je de ene noot met de andere verbindt, en ook de ene zin met de andere. Net als wanneer je je kinderen voorleest: er is geen komma die even lang duurt en

FOTO'S: GREEN ROOM CREATIVES – LARS VAN DEN BRINK

ook al volg je de tekst precies, de mogelijkheden zijn eindeloos en het resultaat is per definitie heel persoonlijk.
Overigens: Sjostakovitsj heeft sommige van zijn preludes en fuga's twee keer opgenomen, met een onderbreking van een paar jaar en die opnames zijn totaal verschillend. Dat zegt mij dat er ruimte is voor eigen interpretatie. Ook voor de componist bestaan er dus verschillende opties en die opname van Sjostakovitsj zelf is voor mij dan ook niet per se de norm.

"niet de gouvernante die het beter weet dan de componist"

BEETHOVEN

Hoe is het met nieuw repertoire? In je verzameling van grote werken missen we nog de pianosonates van Beethoven, terwijl je wel veel kamermuziek en de concerten hebt opgenomen.

Ja, daar ben ik met van bewust. In coronatijd speelde ik nog even met de gedachte om ze allemaal te gaan studeren, maar het is toen toch Sjostakovitsj geworden. Ik speel nu eenmaal ook heel graag kamermuziek – met het Van Baerle Trio zijn we nu bezig met alle trio's van Brahms, inclusief de fascinerende 'oerversie' van zijn Eerste Pianotrio. Verder ben ik een nieuw Chopin-recital aan het voorbereiden dat ik deze winter in TivoliVredenburg speel, inclusief de Etudes opus 10. Onmogelijk moeilijke stukken, maar prachtige muziek. Voor mijn techniek heel gezond en het geeft veel voldoening om daaraan te werken!

Iets heel anders, je speelt ook graag nieuwe Nederlandse muziek.

Het voelt niet als een heilige plicht, ik vind het gewoon heel leuk en mooi om muziek van nu te spelen. Oude muziek kan heel actueel zijn, en dat vraagt soms nogal wat zoekwerk. Maar met nieuwe muziek van Rob Zuidam of van Jan Peter de Graaff bijvoorbeeld, merk je opeens dat die hele vertaalslag gewoon wegvalt. Het is iets van nu. En je overlegt natuurlijk met de componist, maar met goede componisten voel je intuïtief aan wat ze willen. En dan heb je wel contact om te checken of je het inderdaad goed begrepen hebt, maar negen van de tien keer is dat zo.

NIKOLA MEEUWSEN

En tentslotte, je noemde al even het Elisabeth Concours. In mei hebben Rian de Waal en jij, tot op dat moment, de enige Nederlandse pianisten die de finale haalden in de lange geschiedenis van het concours, gezelschap gekregen.

Zeg dat wel, wat een historische prestatie! Zo'n eerste prijs is natuurlijk geweldig. Ik kende Nikola Meeuwsen al wel van naam. Tijdens de eerste en tweede ronde was ik zelf in Azië, maar daarna heb ik veel teruggeluisterd en de finale heb ik zelf in Brussel kunnen horen. Daarbij kwamen er natuurlijk heel veel herinneringen boven. Die derde prijs, vijftien jaar geleden, heeft voor mij ontzettend veel betekend. Je carrière is opeens zoveel zekerder, ik kreeg allerlei uitnodigingen, en daarmee ook de mogelijkheid om verder te groeien. Het kan niet anders dan dat dit resultaat Nikola ook heel veel moois zal brengen.

ERIC SCHOONES

Hannes Minnaar is te horen met Bach & Sjostakovitsj in Amsterdam, Waalse Kerk 18 september, Steenwijk 21 september, en in Leuven op 22 september.
Het Chopin-recital in Utrecht is op 17 december en Max Reger klinkt in Blokzijl op 11 januari en in Ede op 31 januari.
Schubert, Brahms en Chopin in Haarlem (PHIL) op 16 januari 2026.

Gedetailleerde info op **hannesminnaar.com**

DE GRAAF PIANO'S, PASSIE VOOR DE PIANO

De Graaf is al drie generaties lang een gevestigde naam in Zwolle. Reinier de Graaf begon in 1951 heel kleinschalig met een paar piano's thuis en al snel kwam het huidige pand in beeld waar nu, de zaak in handen van kleinzoon Ronald en zijn vrouw Willemijn, op twee etages mooie kwaliteitspiano's en vleugels staan te pronken: Yamaha, Steinway, Seiler, Grotrian, Kawai. Het hele plaatje compleet gemaakt met een mooie werkplaats voor reparaties plus nog de nieuwbouw.
Willemijn is heel actief achter de schermen, met de website en instagram. Ronald is als concertstemmer vaak te vinden in schouwburgen of kerken, en als er op de locatie geen vleugel is brengt hij die zelf mee. 'Alles in eigen beheer, dat is eigenlijk altijd wel mijn slogan geweest', zegt Ronald de Graaf. 'Het geheim zit 'm in de service. 'Ja, dat is in mijn ogen ook de enige werkelijke kracht die je hebt.'
Klanten komen dan ook uit alle windstreken. Ronald de Graaf: 'Ook uit Groningen, Utrecht, Duitsland, het is allemaal binnen een straal van zo'n honderd kilometer, we kunnen een heel groot gebied bedienen.'
Er wordt met veel plezier en passie gewerkt. 'Mijn opa, werkte toen hij 98 was nog gewoon zes dagen in de week en met veel plezier. Mijn vader was helaas minder gelukkig maar ik hoop dat ik die 100 jaar nog mag beleven. Zolang ik maar met piano's bezig kan zijn, is alles oké.'

Hanekamp 8, 8023 TH Zwolle
Telefoon: 038 4535587 06 21275316
www.degraafpianos.nl

EEN DAG MET BACH

FRANK PERENBOOM

Op zaterdag 8 november verandert de Waalse Kerk in Amsterdam in een bruisend barokfeest! *Een Dag met Bach* is een unieke ode aan Johann Sebastian Bach, vol muziek, dans, verhalen en verrassingen. Bezoekers worden uitgenodigd om zich te hullen in 18e-eeuwse pracht – van weelderige jurken tot statige jasrokken – en zo zelf deel te worden van het decor.
De dag begint met intieme kamermuziek en dansdemonstraties, gevolgd door een feestelijk barok-bal waar u zelf de passen leert. Er is een high tea met recepten uit Bachs tijd. Pianisten, strijkers en zangers brengen zijn muziek tot leven in de betoverende akoestiek van de kerk.

Meer info en kaarten:
www.eendagmetbach.nl

PRAEMIUM IMPERIALE 2025 VOOR SIR ANDRÁS SCHIFF

De Japan Art Association en hun internationale adviseur Christopher Patten hebben de vijf winnaars van de Praemium Imperiale Awards bekendgemaakt, ook wel de "Nobelprijs van de kunsten". Dat zijn dit jaar de Schotse schilder Peter Doig, kunstenares Marina Abramović, architect Eduardo Souto de Moura, choreografe Anne Teresa de Keersmaeker en pianist András Schiff. Elke laureaat ontvangt een honorarium van 15 miljoen yen (ongeveer 77.000 pond). Naast de prijzen heeft de vereniging haar subsidie van 5 miljoen yen voor jonge kunstenaars toegekend aan het National Youth Theatre of Great Britain (NYT). Het NYT, opgericht in Londen in 1956, moedigt jongeren van alle achtergronden aan om samen te komen en theater te gebruiken als instrument voor sociale verandering.

www.praemiumimperiale.com/en

CREMONA MUSICA 2025

Van 26 t/m 28 september a.s. biedt Cremona Musica International Exhibitions & Festival weer een overvol programma en we noemen enkele hoogtepunten. De Awards gaan dit jaar naar de legendarische violiste Midori Goto, componist Francesco Filidei, pianist Bruno Canino, mecenas Alain Rauscher en de Accademia Pianistica di Imola, in de persoon van oprichter Franco Scala.
Altijd interessante rondetafelgesprekken zijn er over verschillende educatieve programma's en over het thema 'Classical Music in Video and TV', met als eregast de inmiddels wel legendarische maker van muziekfilms Bruno Monsaingeon.

LODOVICA BARBIERO

Leonora Armellini

Het Pianolink concours voor amateurs, met een zeer professionele jury onder voorzitterschap van Viktoria Postnikova, is altijd een grote verrassing. De optredens vanuit het schitterende Teatro Ponchielli worden ook gestreamed.
Fazioli organiseert een eigen festival als vooruitblik op het Chopin Concours, met o.a. Leonora Armellini, laureate van het laatste concours. Yamaha en Bösendorfer presenteren verschillende recitals en 27 september is gewijd aan Disklavier technologie. Dan is ook speciale aandacht voor Italiaanse muziek, met o.a. herontdekte werken van Paganini. Zondag geeft Vincenzo Maltempo een lecture-recital en presenteert hij zijn boek over Charles-Valentin Alkan.

Voor de laatste info:
www.cremonamusica.com

AKUSTIKA 2026

Hoewel nog wat verder in de toekomst, maar niet minder interessant: Akustika 2026, Duitslands centrale beurs voor muziek, en in het bijzonder voor akoestische instrumenten, van 24 tot 26 april voor de derde maal in Neurenberg. Pianisten krijgen opnieuw de kans om kennis te maken met instrumenten van vrijwel alle gerenommeerde fabrikanten. Dit word mogelijk gemaakt door de BDK, de Bond van Duitse Pianobouwers, die als organisator van het Europiano-congres in maart 2024 voor het eerst een exclusieve Pianosalon heeft opgezet met al die instrumenten van toonaangevende bouwers. Deze pianosalon is een niet te missen evenement. Bezoekers kunnen een tijdslot reserveren en dan in alle rust de instrumenten bespelen en vergelijken.

Naast het vakcongres en de pianosalon, zullen er presentaties zijn allerhand noviteiten rond het pianospel en de pianobouw.

Actuele informatie is te vinden op **www.akustika-nuernberg.de**.

Een impressie van het eerste jaar

DE SAMPLES VAN SWEELINQ

Kerkorgel aan huis

Spelen op een machtig orgel in een kathedraal lijkt voor velen een onbereikbare droom, maar wat als dat nou eens gewoon zou kunnen in je eigen huis? Misschien zelfs nog wel mooier, want in de kerk zit de organist, wil hij optimaal van zijn spel kunnen genieten, zeker niet op de eerste rang. Virtueel ís het mogelijk, verbazingwekkend realistisch, want net zoals in digitale piano's de klanken van concertvleugels worden benut, precies zo wordt in Barneveld bij Orgelmakerij Noorlander feitelijk het DNA van de mooiste instrumenten uit binnen- en buitenland vastgelegd in een virtueel kerkorgel. We spreken met Matthijs Verhoeks en Marius van Horssen die het met de samples van Sweelinq mogelijk maken.

De Oude Kerk in Amsterdam

Bij Noorlander Orgels staan meteen als je binnenkomt al vele huisorgels te pronken, in alle soorten en maten, allemaal hier in huis gebouwd in de grote werkplaats die veel doet denken aan een pianofabriek.

Marius van Horssen, lange tijd werkzaam op het snijvlak van elektronica en software, en Matthijs Verhoeks, met een achtergrond als grafisch ontwerper zijn beiden gepassioneerde amateurorganisten én gefascineerd door de rijkdom van het orgel. Nu drie jaar geleden brachten ze hun eerste samples op de markt.

Er is niet zo heel veel voor nodig om het zelf te ontdekken. Marius: 'Op een huisorgels kun je de samples gemakkelijk gebruiken en met een goede digitale piano ben je ook al heel dichtbij, maar ook met een keyboard met midi-interface verbonden met een computer lukt het prima.' Bovendien is met het onlangs gelanceerde Sweelinq Free uitproberen bijzonder laagdrempelig geworden en er kunnen ook steeds nieuwe orgels worden verkend.

Marius: 'We hebben jarenlang orgels geleverd met bestaande software, wat ons veel ervaring heeft gegeven. Maar we zagen meer kansen om te innoveren en we besloten zelf te gaan ontwikkelen. Dat is Sweelinq geworden.'

Zo gebruiksvriendelijk het hele systeem is, zo bewerkelijk is het maken van de samples. Matthijs: 'Je moet elke orgelpijp apart opnemen en bij een groot orgel zijn dat er al gauw zo'n 5000. Register voor register, toon voor toon maak je steeds een sample van minimaal 6 seconden, zo loop je het hele orgel door. Dat werk doen we het liefst in de winter, dan heb je lange nachten en weinig uitgaansleven, want het moet wel echt stil zijn.'

Marius vult aan: 'In Amsterdam bij de Oude Kerk was het alleen rustig tussen half 4 en half 5 's nachts, en dan heb je nog altijd geluid vergelijkbaar met de winkelstraat in Barneveld overdag. Bij harde wind of regen, dan gaan dakgoten lopen, dit is storend tijdens het opnemen. We hebben wel een infraroodpaneeltje mee, want het kan in de winter boven in de kerk wel erg koud worden.'

Zo maken ze in een aantal nachten een compleet klankdocument van het orgel, maar da's nog het minste werk. Marius: 'De samples moeten bewerkt en gerubriceerd. Oude orgels zijn nooit honderd procent op stemming en dat proberen we, net zoals ongelijkheden in volume binnen één register, nooit helemaal glad te strijken, zo'n orgel moet leven. Klank en ruimte nemen we afzonderlijk op, de klank dichtbij de orgelkas, en de ruimte, de galm van dichtbij én van op afstand. Veel mensen denken in meer of minder galm, beter spreken we van meer of minder direct geluid. Met het bedieningspaneel kun je heel eenvoudig traploos schakelen tussen deze front en rear posities.'

vanaf
€ 5.499,-

vanaf
€ 8.499,-

DAVIDO
laminaat of hout

DAVIDO POSITIEF
laminaat of hout

Een Sweelinq orgel pur sang

Maak kennis met de Davido, een **compact en stijlvol** meubel met een **indrukwekkende klank** en een verbluffende prijs-kwaliteitverhouding. **Speciaal ontworpen** voor onze baanbrekende **Sweelinq-techniek**.

DAVIDO
by noorlander

** prijzen excl. bezorgkosten en Sweelinq abonnement.*

DESIGNED FOR SWEELINQ VIRTUAL PIPE ORGAN

noorlander ORGELMAKERIJ **www.noorlanderorgels.com**

Bespeel wereldberoemde orgels thuis in uw woonkamer!

SWEELINQ
VIRTUAL PIPE ORGAN

Slechts € 10,99 p/m.

Een prijs, alle orgels!

Een steeds groeiende bibliotheek met samplesets van de meest schitterende en wereldberoemde pijporgels.

Eenvoudig op ieder digitaal orgel

Ontdek Sweelinq: de complexe techniek van het virtuele pijporgel vakkundig gevangen in een zeer gebruiksvriendelijk softwarepakket. Makkelijk te installeren op elk digitaal huisorgel*. De ongeëvenaarde klank en rijke details zullen je versteld doen staan.

** zie www.sweelinq.com/nl/systeemeisen.*

Probeer nu onze gratis proefversie van 14 dagen!

DOWNLOADEN? GA NAAR WWW.SWEELINQ.COM

Ervaar het beste van Sweelinq met een orgel van Noorlander

Met een orgel van Noorlander geniet u van vakmanschap op maat, uitstekende service en een orgel dat perfect aansluit bij uw muzikale wensen. We ontmoeten u graag in onze showroom waar u zelf de orgels kunt ervaren.

Ontdek de Noorlander Menuett

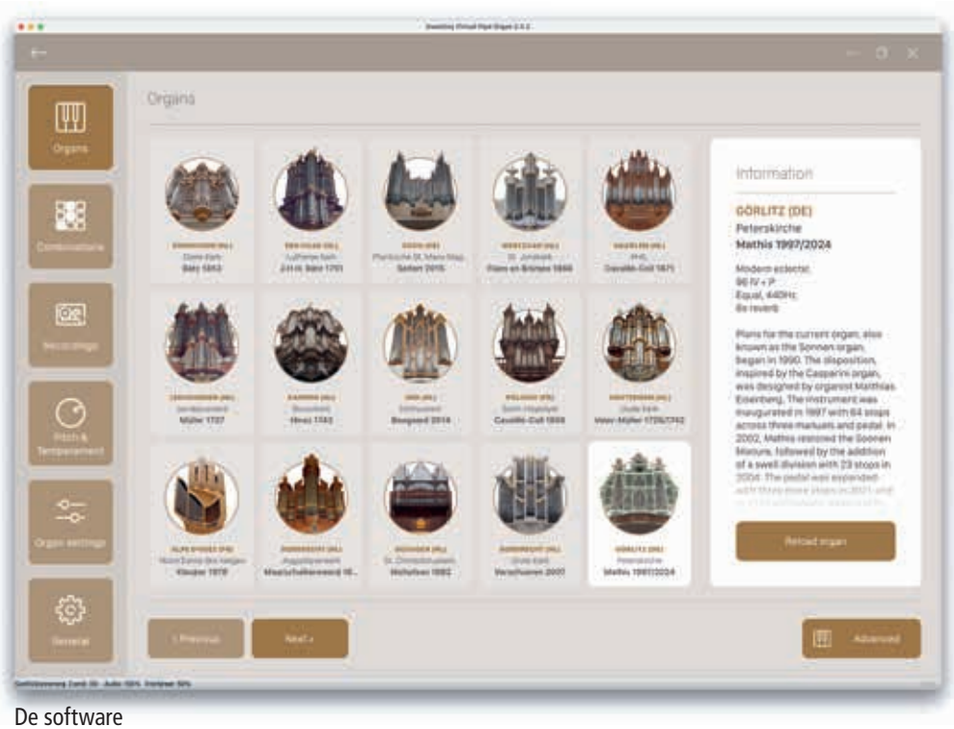
Een prachtig luxe meubelwerk met massief hout, voorzien van de nieuwste technieken en hoogwaardige afwerking. Standaard uitgerust met een kwalitatief hoogwaardig 10.1 audiosysteem. Bezoek onze showroom in Barneveld en ervaar zelf de verbluffende klank van dit unieke instrument.

vanaf **€ 18.499,-**

noorlander ORGELMAKERIJ Pascalstraat 10 • 3771 RT Barneveld • Tel. 0342 - 200 203 • **www.noorlanderorgels.com**

Matthijs: 'Uiteindelijk gaan we terug naar de kerk om de samples te vergelijken met het orgel. En dat moet kloppen, daar kunnen wij trouwens nog uren en uren aan zitten schaven.'

Marius: 'In de kerk waaiert de klank als het ware door de ruimte en dat effect kunnen we realtime simuleren. Heel typerend is de windvraag. Wanneer je veel pijpen tegelijk laat spreken, dan kan namelijk een hoge toon, voortgebracht door een klein pijpje dat weinig lucht vraagt, al snel instabiel worden. Dat effect kunnen we met Sweelinq ook zeer realistisch simuleren. Klank en ruimte worden, net als in de werkelijkheid, samengevoegd op het moment van spelen. Het is geen statische opgenomen werkelijkheid, en in de interactie tussen klank en galm krijg je een zeer realistisch beeld, vergelijkbaar met een live-ervaring. Dat horen we ook vaak terug van gebruikers.'

De software

Bij het Cavaillé-Coll-orgel van PHIL in Haarlem deden ze iets bijzonders. Matthijs: 'De akoestiek in Haarlem is vrij droog en we hebben een alternatieve akoestiek toegevoegd, die de gebruiker naar believen kan inschakelen. We gaan bij al onze samples altijd uit van de originele akoestiek van de ruimte, maar hier vonden we dit vanuit historisch en artistiek oogpunt wel te rechtvaardigen. Het orgel stond namelijk ooit in het akoestisch veel ruimere Paleis voor Volksvlijt aan het Frederiksplein in Amsterdam, ideaal voor zo'n Frans orgel, en bovendien vraagt de muziek waarvoor deze orgels zijn gebouwd daarom.'

Marius: 'Het grote enthousiasme voor ons werk in Nederland en ook Duitsland kom je niet overal tegen. In Frankrijk bijvoorbeeld is spelen op een kerkorgel meestal geen enkel probleem, maar als we over opnamen voor Sweelinq beginnen, dan gaat de deur vaak in één keer dicht. En het zou zo mooi kunnen zijn, denk aan hoe het met de Notre-Dame in Parijs had kunnen aflopen, of vorig jaar nog in Rouen, waar ook al brand is geweest. Dan is het toch heel waardevol als je de klank goed hebt gedocumenteerd.'

De eigenaren van Sweelinq, v.l.n.r. Lennert Knops, Matthijs Verhoeks en Marius van Horssen

De bibliotheek omvat nu zo'n twintig orgels uit Nederland, Duitsland en Frankrijk. Matthijs: 'We willen steeds verder uitbreiden en we worden vanuit het buitenland regelmatig gewezen op interessante orgels. We kunnen er zo'n vijf per jaar toevoegen en uiteindelijk wil je alle grote orgelscholen wereldwijd gewoon goed vertegenwoordigd hebben.'

Op maandag 29 december organiseert Noorlander Orgels alweer voor de vierde keer de Orgel Experience in het AFAS Theater in Leusden. Vorige edities trokken bijna duizend belangstellenden voor een avond met o.a. vooraanstaande organisten die de nieuwste samplesets van Sweelinq laten horen.

ERIC SCHOONES

www.sweelinq.com
www.noorlanderorgels.com

Transport van piano's en vleugels in de Benelux, Duitsland, Frankrijk, Italië, Engeland, Zwitserland en Scandinavië

- Voor pianofabrikanten, winkels (detailsector) en particulieren
- Opslag van muziekinstrumenten
- Internationale transporten

Schumanweg 1, 2411 NH Bodegraven - NL
Tel.: +31 (0)172-612644
www.griffioentransport.nl
info@griffioentransport.nl

De beste zorg voor uw piano of vleugel

Vindt een vakbekwame pianostemmer of pianotechnicus in Nederland of Vlaanderen op www.vvpn.nl

VvPN is de Vereniging voor Pianotechnici Nederland. Ook met leden in Vlaanderen!

- Vakbekwaamheid en hoogwaardige dienstverlening als doel
- Seminars, workshops en bijeenkomsten. Expertise en kennisdeling
- Ondersteuning van de opleiding Pianotechniek in Amsterdam
- CPT Certified Piano Tuner keurmerk

Meer informatie?
www.vvpn.nl

VvPN
VERENIGING VOOR PIANOTECHNICI NEDERLAND

Pianostemmer worden? Kijk op
www.hmcollege.nl/opleidingen/pianotechnicus

hmc HOUT- EN MEUBILERINGS COLLEGE

Dertig jaar VvPN - Een ambacht dat verbindt

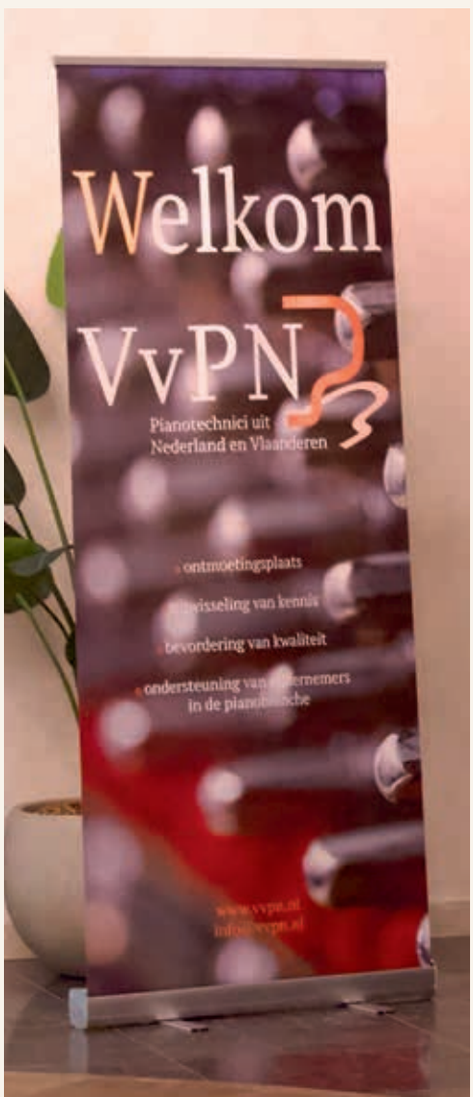
Op 27 juni 1995 werd in Rotterdam een zaadje geplant dat zou uitgroeien tot de ontmoetingsplek en gemeenschap die we vandaag kennen: de Vereniging voor Pianotechnici Nederland en Vlaanderen (VvPN). Oprichter Henk Hupkes zag dat veel pianostemmers en -technici als zelfstandigen werkten, vaak alleen en verspreid door het land. Er was behoefte aan contact, aan het delen van kennis, en aan een plek waar het ambacht versterkt en de kwaliteit geborgd kon worden. Dertig jaar later vieren we niet alleen een jubileum, maar ook het doorgeven van een vak, van generatie op generatie. Tijdens onze meerdaagse bijeenkomst in november blikken we terug, maar kijken we vooral vooruit.

Ontwikkelingen in de branche

De oprichting van de VvPN viel samen met andere ontwikkelingen in de pianobranche. De kleine vakopleiding in Amsterdam, die sinds 1949 bestond, dreigde te verdwijnen. Dankzij een doorstart bij de SVGB, die al meer specialistische ambachten ondersteunde, bleef de opleiding behouden. Tegelijkertijd werkten Europese landen samen aan een ambitieuze aanvraag voor een Leonardo-subsidietraject: een Europees opleidings- en certificeringssysteem voor pianotechnici.
Arnold Duin, pianotechnicus en later opleidingsadviseur pianotechniek bij de SVGB, speelde hierin een sleutelrol. Voorwaarde voor deelname aan het subsidieproject was een officiële beroepsvereniging. Die bleek er dus wel te zijn – maar zonder leden.

De vereniging komt tot leven

Een jaar later bood het muziekfestival Klavirus, georganiseerd door Wim Feldhaus, uitkomst. De SVGB sloot aan, organiseerde extra vakseminars en bood de VvPN het podium voor de presentatie van de nieuwe vakvereniging. Het bleek een succes: vele collega's meldden zich aan en de VvPN kreeg daadwerkelijk vorm.
Binnen de Amerikaanse zusterorganisatie Piano Technicians Guild (PTG) werd een stemtest gebruikt waarbij een op de oren uitgevoerde stemming van een kandidaat met de computer werd vergeleken met een vooraf door meerdere collega's uitgevoerde en ideaal bevonden Mastertuning van een vleugel. Deze methode werd ook in Nederland geïntroduceerd voor een meer onafhankelijke examinering van studenten en nu ook ingezet bij de VvPN. Leden konden nu opgaan voor het certificaat Certified Piano Tuner (CPT) en bewijzen wat ze in huis hadden. Het gaf het vak erkenning, en de vereniging trots. Tijdens de eerste grote ledenbijeenkomst in de Pianovakschool in Amsterdam behaalde de toenmalige voorzitter Andre Oorebeek als eerste dit certificaat waarna nog velen volgden.

Internationale samenwerking en groei

De VvPN sloot zich spoedig na de oprichting aan bij Euro-piano, in 2000 was de VvPN voor het eerst vertegenwoordigd bij het Euro-piano-congres in Cavalese (I); uitgelaten, leergierig en sociaal. Tussen de Europese zustervereenigingen waren we met 130 leden qua grootte het vijfde land wat de opmerking ontlokte: "Die Holländer wachsen wie verrückt!" In dat jaar ontwikkelde de VvPN het eigen Pianoforum voor online uitwisseling.
Een ander belangrijk moment was de samenwerking met de Nederlandse Piano- en Muziekinstrumentenbond (NPMB) en het niet meer bestaande Hoofd Bedrijfschap Ambachten (HBA). Hierdoor kon via een brancheheffing het opleidingsfonds SFOOP worden opgericht. Met deze middelen werden de pianovakschool en haar studenten ondersteund met kwaliteitsinstrumenten, leermiddelen en gereedschap. Hoewel de heffing inmiddels is verdwenen, beheert SFOOP nog steeds deze voorzieningen en zorgt ervoor dat ze onderhouden en vernieuwd worden.
De VvPN heeft toekomst dankzij bevlogen leden, een grote aanwas van studenten vanuit de opleiding en onze Vlaamse collega's die de liefde voor ons mooie ambacht delen.

JAAP BLAUWENDRAAT

De VvPN streeft ernaar om de technische bekwaamheid van pianostemmers en pianotechnici te vergroten. In deze columns laat voorzitter Jaap Blauwendraat zijn licht schijnen over verschillende aspecten van het vak.

Nikola Meeuwsen

Het nieuwe seizoen

Tekst: Oliver Franks en Cornélie Hoendervanger (Eindhoven, Helmond)

Het is moeilijk voor te stellen dat het iemand in Nederland zal ontbreken aan voldoende keuze in de overvloed aan pianomuziek die van de herfst tot de zomer ons land binnenstroomt. In de woeste golven sprankelen noviteiten in het gezelschap van de oerkrachten der Groten, die in samenzang onze reis door de Oceanus Musicalis voortstuwen.

AMSTERDAM

Het zou niet overdreven zijn te zeggen dat het CONCERTGEBOUW in dit jaar 2025 een hoogtepunt van zijn 137-jarig bestaan beleeft. Na het historische Mahler Festival van afgelopen lente staat bezoekers van het CONCERTGEBOUW een waarlijk imposant nieuw seizoen te wachten, met in de eerste maanden al een overvloed aan de grootste piano- en orkestwerken, veelal hand in hand. Zonder verder oponthoud: Jean-Yves Thibaudet speelt Saint-Saëns 5 o.l.v. Mäkela gecombineerd met *Le Sacre du printemps* en noemenswaardige muziek van Thorvaldsdóttir (17/18 sep), Kirill Gerstein onder Viotti met Beethoven 5 en Brahms' eerste symfonie (19/20 sep), Vikingur Ólafsson en het Philharmonia o.l.v. Rouvali met Beethoven 3 en *De vuurvogel* (24 sep) waarna Beatrice Rana voor de liefhebbers Beethoven 3 nog eens drie dagen (9/10/12 okt) zal herhalen met het Concertgebouworkest o.l.v. Järvi in combinatie met Sibelius 2 – dus toch de moeite waard. Het najaar van de pianoconcerten zet door met Alexander Malofeev en Rachmaninov-Paganini o.l.v. Shokhakimov (11/13 okt), Alice Sara Ott en Jaap van Zweden brengen Ravel (G-groot) met Orchestre Philharmonique de Radio France (14 okt), Nelson Goerner speelt Liszts *Totentanz* met NedPhO o.l.v. Bleuse (25/26 okt), Nikola Meeuwsen en het Concertgebouw Kamerorkest spelen Mozarts *Jeunehomme* (26 okt) en op 1 november valt de eerste en enige Rachmaninov 3 van het seizoen met Isata Kanneh-Mason en het RFO o.l.v. Avni. Jan Lisiecki speelt Grieg met de Wiener Symphoniker dat o.l.v. Popelka ook Mahler 1 presenteert (3 nov), Benjamin Grosvenor speelt Rachmaninov 2 met Wilson en het Sinfonia London, waarna Prokofjev vijf dagen geëerd wordt door niemand minder dan Jevgeni Kissin met het eerste pianoconcert o.l.v. Bychkov (27/28/30 nov) en Yuja Wang met het tweede o.l.v. Adès (12/14 dec).

Het nieuwe jaar wordt ingeluid door Schumanns pianoconcert, in goede handen van fenomeen Yunchan Lim geleid door Hrůša (15/18 jan), Denis Kozukhin en Viotti (NedPhO) beklimmen Brahms 2 gevolgd door Strauss' *Ein Heldensleben* (7/9 maart), de wereldpremière van een nieuw pianoconcert van Daniel Wohl voor piano en elektronica (11 apr) en Maxim Emelyanychev speelt en dirigeert Mozart 25 met het Scottish Chamber Orchestra.
Ter afronding van het seizoen, wellicht bedoeld voor de luisteraar wiens warme herinneringen aan die herfstavonden hun gloed dreigen te verliezen, geeft Maria João Pires zeker een altijd waardige vertolking, met het Nederlands Philharmonisch Orkest, van: Beethoven 3. (13/14 jun).

Dan zijn er nog de solorecitals in de GROTE ZAAL: Simon Trpčeski (28 sep), de onnavolgbare Ivo Pogorelić (26 okt), Martha Argerich in duet met Sophie Pacini (23 nov), Pierre-Laurent Aimard met Bachs *Wohltemperierte Klavier* (30 nov), Ronald Brautigam (14 dec), Maxim Emelyanychev met Moesorgski (20 jan), András Schiff (8 feb) en Seong-Jin Cho met zijn uitmuntende Chopin (8 mrt). Een Russische afronding van het seizoen met Alexandra Dovgan (19 apr), Alexander Malofeev (10 mei) en grootmeester, zoals vaak met verrassingsrepertoire, Grigori Sokolov (7 jun). Dan is er nog een speciaal ingelast felicitatieconcert met Nikola Meeuwsen (19 okt). Hoogtepunten in de KLEINE ZAAL zijn o.a. de gedistingeerde Alim

OSCAR TURSUNOV

Alexandra Dovgan

in Nederland

Beisembayev met Chopins préludes (14 sep), Luka Okros ook met een Chopinprogramma (14 nov), drie telgen van de Amsterdamse pianoschool Nicolas van Poucke, Ramon van Engelenhoven en Shane van Neerden met Ives en Barber (24 nov, 13 jan, 8 mei resp.) en ter afsluiting Rebeca Omordia met een bijzonder programma van Afrikaanse pianomuziek (17 jun).
concertgebouw.nl

Voor een ongeëvenaarde luisterervaring kan de bezoeker terecht bij het Amsterdamse MUZIEKGEBOUW, met zijn sublieme akoestiek en even sublieme artiesten onder wie komend seizoen met name Leif Ove Andsnes en Bertrand Chamayou als duo (3 dec) en Fazıl Say met de *Goldbergvariaties* (24 apr) als hoogtepunten gelden. Ook als solist treden op Dmytro Choni met Schumann en Brahms (4 okt), Alexander Melnikov met Sjostakovitsj (31 okt), Antonii Baryshevskyi met een beproevend concert vol études (7 feb), Piotr Anderszewski die een ode brengt aan Brahms' latere werken (1 mrt), Saskia Giorgini met Liszt en Debussy (4 apr) en Imogen Cooper met de voor het MUZIEKGEBOUW zeer geschikte impromptus van Schubert.

Voor verfijnd samenspel kan men terecht bij het Quator Danel & Alexander Melnikov met Sjostakovitsj' kwintetten (1 nov), Julien Libeer en Cappella Amsterdam met Ravel (29 nov), Nobuyuki Tsuji die Mozarts *Jeunehomme* vertolkt met het Amsterdam Sinfonietta dat ook Richard Strauss' *Metamorphosen* induikt (6 dec) en fortepianiste Olga Pasjtsjenko met het Vlaamse Il Gardellino voor eveneens twee Mozart pianoconcerten (11 apr). Van interesse ook het programma van Ronald Brautigam & de Kölner Akademie met een zelden gehoord pianoconcert van Nederlands-Duits componist Johann Wilhelm Wilms.
muziekgebouw.nl

Tot slot voor Amsterdam brengt de WAALSE KERK nog een selectie mooie programma's: Hannes Minnaar met bekende combinatie Bach en Sjostakovitsj (18 sep), Barry Douglas en de Lisztsonate (10 okt), een bijzonder concert van het Apollo Ensemble met Schönbergs bewerking van Mahlers *Das Lied von der Erde* inclusief piano (2 nov), Nikola Meeuwsen brengt een veelzijdig programma (8 jan), Marietta Petkova met muziek van de Nacht (19 feb) en Paul Lewis die verfrist met de combinatie Mozart/Poulenc (14 mei).
dewaalsekerk.nl

TIP VAN DE AUTEUR

Mocht er slechts de mogelijkheid zijn één kaart voor het Concertgebouwseizoen te bemachtigen zou de op 17 maart plaatsvindende schitterende combinatie een uitstekende keuze zijn: Yuja Wang keert terug, nu met Ravels pianoconcert voor de linkerhand én Rautavaara's eerste pianoconcert onder Esa-Pekka Salonen met zijn oude Symfonieorkest van de Zweedse Radio, wat met de toevoeging van Sibelius' zevende symfonie én Debussy's *La mer* een memorabel concert belooft te worden.

NORBERT KNIAT

Yuja Wang

MUSIS
STADSTHEATER ARNHEM

De piano staat centraal in Musis Arnhem met een rijk seizoen vol toppianisten en bijzondere momenten. De Piano-serie brengt meesterpianisten als Lucas & Arthur Jussen, Marc-André Hamelin en Leif Ove Andsnes. Intiemer zijn de sfeervolle Late Night concerten met Schneemann, Hond en Van Raat. En op de Dag van Bach schittert Thomas Beijer met de Goldbergvariaties.

PIANO-SERIE

WO 8 OKT | 20.00 UUR | PARKZAAL | UITVERKOCHT

LUCAS & ARTHUR JUSSEN

Van Mozart tot Widmann

Het pianoduo Jussen betovert met Mozart, Schumann, Widmann, Debussy en Rachmaninov. Sprankelende perfectie, emotie en fenomenale synchroniciteit maken dit programma tot een feest voor twee piano's.

DI 18 NOV | 20.00 UUR | MUZENZAAL

MARC-ANDRE HAMELIN

Beethoven en Skrjabin

Pianisten-pianist Hamelin laat Beethoven, Weinberg, Schumann en Skrjabin schitteren met zijn ongeëvenaarde helderheid en poëzie. Een recital vol fantasie en ontdekkingen.

VR 5 JUN | 20.00 UUR | PARKZAAL

LEIF OVE ANDSNES

Beethovens laatste sonates

Met Beethovens laatste drie sonates opent Andsnes een wereld vol intensiteit en zielenroerselen. Een diep emotionele reis met verfijnde grandeur.

LATE NIGHT CONCERTEN

ZA 10 JAN | 21.30 UUR | MUZENZAAL

JULIAN SCHNEEMANN

Canto Ostinato 2.0

Met piano, elektronica, ney en percussie transformeert Schneemann Ten Holts Canto Ostinato tot een hypnotiserende reis. Licht en klank versmelten in een unieke Late Night-beleving.

VR 6 FEB | 21.30 UUR | MUZENZAAL

IRIS HOND

Einaudi

In een intieme Late Night-setting verweeft Iris Hond Einaudi's betoverende klanken met persoonlijke composities. Een concert vol emotie en warmte.

VR 10 APR | 21.30 UUR | MUZENZAAL

RALPH VAN RAAT

Concord Sonata

Van Raat trotseert Ives' monumentale Concord Sonata: een tour de force vol kracht, mystiek en visionaire expressie. Pianistische durf pur sang.

DAG VAN BACH

ZO 17 MEI | 20.00 UUR | MUZENZAAL

THOMAS BEIJER

Goldbergvariaties

Thomas Beijer voert Bachs Goldbergvariaties uit: van verstilde aria tot dertig virtuoze variaties vol emotie en poëzie. Een meesterwerk waarin elke noot ademt en verrast.

BOEK JE TICKETS OP:
musisenstadstheater.nl

Wil je naar meerdere concerten? **BOEK EEN SERIE EN PAK TOT 30% KORTING!**

DEN HAAG

Ondanks de overvloed die in Amsterdam te horen zal zijn is AMARE aankomend seizoen erin geslaagd zich met de eigen programmering te onderscheiden. Te horen in Den Haag: de jonge Eva Gevorgjan (28 okt), Nelson Goerner speelt Chopin, Schumann en Albéniz (13 dec), Katia & Marielle Labèque met zeldzame Debussy en Philip Glass (18 jan), Anna Fedorova en het Residentie Orkest o.l.v. Tausk brengen Ravel G-groot (1 feb), Hannah Shybayeva met Rzewski's *People United Will Never Be Defeated*, zijn magnum opus (12 mrt) en het *Canto Ostinato* (30 jun). Hiernaast drie uitzonderlijke concerten: Arkadi Volodos die – het is moeilijk te geloven – voor het éérst in het openbaar muziek van Chopin speelt (4 mrt), Maria João Pires en Marc-André Hamelin achter één piano (20 apr) en Jorge Luis Prats met een charismatisch programma van Granados, Ravel en Cubaanse muziek (20 mei). Op 24 juni besluit Evgeny Kissin het seizoen met Beethoven, Rachmaninoff en Chopin.
In de NIEUWE KERK Zlata Chochieva met een reeks fantasieën (17 jan) en Olga Pasjtsjenko & het Orkest van de 18e eeuw met meesterwerken van Beethoven, alle geschreven in 1807, waaronder de imposante Coriolanus en het vierde pianoconcert (17 apr).
amare.nl | nieuwekerkdenhaag.nl

ROTTERDAM

Ook DE DOELEN verrast met grote namen en minder bewandelde paden: pianiste Djuwa Mroivili en contrabassist James Oesi openen het seizoen met muziek van o.a. Coleridge-Taylor, Price, Still en Dett (1 okt), Pavel Kolesnikov & Samson Tsoy ook met Bach/Sjostakovitsj (2 okt), Yuja Wang brengt nóg een pianoconcert namelijk Ligeti o.l.v. Ticciati (RPhO) gevolgd door grandioze Mahler 5 (30/31 okt), een jubileumconcert van Wibi Soerjadi (2 nov), Alexandra Kaptein verlicht met Liszt (9 nov), Martha Argerich speelt Schumann o.l.v. chefdirigent Shani (RPhO) in vervullende combinatie met Brahms' tweede symfonie (27 nov), Lahav Shani nu zelf achter de vleugel met Sjostakovitsj 2 (1 mrt), een zeer terechte ode aan de muziek voor pianotrio van Ryuchi Sakamoto (12 mrt) en de groots(t)e pracht van Brahms 2 gebracht door Daniil Trifonov in combinatie met Schönbergs *Verklärte Nacht* (21/22 mei).
dedoelen.nl

UTRECHT

Dit jaar zullen de ogen van de pianowereld weer gericht staan op TIVOLIVREDENBURG waar tussen 16 en 24 januari de ontknoping van het Lisztconcours te horen zal zijn. Zoals het Utrecht betaamt ontvouwt er zich verder gedurende het jaar een rijkdom aan pianisme: de twee meesters Paul Lewis & Steven Osborne met Franse *quatre-mains* (6 okt), Antti Siirala speelt Grieg o.l.v. Raiskin (12 okt), Nikola Meeuwsen wederom met Mozart 9 (24 okt), Marc-André Hamelin speelt een bijzondere sonate van Mieczysław Weinberg (19 nov), Alexandra Kaptein (27 nov), Lisa de la Salle en het Antwerp Symphony o.l.v. Inbal zetten de toon met alvast Liszt 1 (4 dec), Hannes Minnaar geeft een Chopinrecital (17 dec), Olga Pasjtsjenko nu als solist met liederen zonder woorden (15 mrt), Gianmarco Moreti speelt Bacewicz en Castelnuovo-Tedesco (19 mrt), Anna Fedorova soleert in Tchaikovsky 1 met het NNO o.l.v. Haenchen (10 apr), Fazıl Say zegent ook Utrecht met de *Goldbergvariaties* (23 apr), Alexander Menikov en het Antwerp Symphony zetten Rachmaninoff 1 eens terecht op een voetstuk in een sprankelende combinatie met Sibelius en Beach (17 mei), Grigori Sokolov verrast (1 jun) en – nu echt, nu of nooit – Beethoven 3, vertolkt door het hoogste zelf, Maria João Pires (16 jun).
tivolivredenburg.nl

ARNHEM

Dat de Muzen zullen moeten worden aangeroepen voor de concerten bij MUSIS SACRUM staat vast. Een klein doch zeer gedistingeerde groep van vier pianisten brengt Olympusrepertoire naar Arnhem: Marc-André Hamelin speelt Beethoven, Weinberg, Schumanns immense Fantasie op. 17 en Skrjabins vierde sonate (18 nov), Ralph van Raat bestijgt met Charles Ives de transcendentalisten in de *Concord Sonata* (10 apr), Thomas Beijer met zijn verkenning van de *Goldbergvariaties* (17 mei) en Leif Ove Andsnes ontstijgt zelf in Beethovens drie laatste sonates, op. 109, 110 en 111 (5 juni). Naast dit indrukwekkende gezelschap staan de jonge pianisten Alexandra Kaptein (12 nov) en Gianmarco Moneti (1 apr) van Dutch Classical Talent ook in Arnhem op het podium. De gebroeders Jussen bieden op 8 oktober een gevarieerd programma.
musisenstadtheater.nl

BREDA

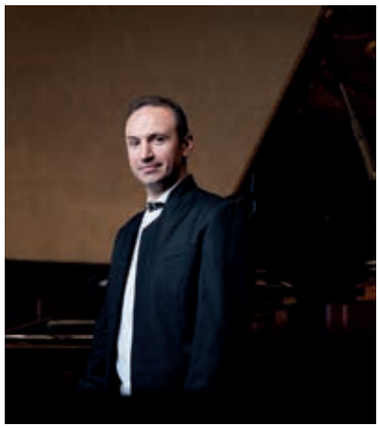
In het CHASSÉ THEATER keren de Steinway-sessies ook aankomend seizoen terug, veelal in teken van het samenspel. Kelvin Grout verdiept zich in bekende en minder bekende Britse muziek, van Elgar tot Baines (26 okt), Anna Fedorova & Jeroen van Veen met Mussorgski's Schilderijententoonstelling (23 nov), Frank Peters en het Hexagon Ensemble brengen de voorstelling 'Meerkind' een herwerking van *Peer Gynt* (22 feb), Enrico Pace en Nikola Meeuwsen, mentor en leerling, spelen Liszt en Brahms (22 mrt) en pianoduo Beth & Flo (Elsbet

Enrico Pace

Anna Fedorova

FOTO'S: MARCO BORGGREVE

Grote Pianisten in Het Concertgebouw

zo 28 sep

Simon Trpčeski

'Het beste wat uit Macedonië is gekomen sinds Alexander de Grote is pianist Simon Trpčeski', volgens *The Seattle Times*. Trpčeski opent de Grote Pianisten en neemt een aantal meesterwerken mee, waaronder Ravels *Valses nobles et sentimentales* en Tsjaikovski's *Notenkrakersuite.*

zo 26 okt

Ivo Pogorelich

Zijn enigma is groot, net als de nieuwsgierigheid van het publiek: de Kroatische pianist Ivo Pogorelich keert terug in de serie. Dit keer met fantasierijke werken van Mozart en het gestileerde verdriet van Beethoven en Chopin in twee grootse sonates.

zo 23 nov

Martha Argerich en Sophie Pacini

Martha Argerich behoort tot de grootste pianisten van haar generatie. In een geanimeerd en virtuoos programma, waarin muziek klinkt van componisten die ook zelf thuis waren achter het klavier, betreedt ze het podium met haar protegé Sophie Pacini.

di 20 jan

Maxim Emelyanychev

In Het Concertgebouw krijgt Maxim Emelyanychev extra energie, laat hij weten. Voor zijn avond koos hij werken van Moesorgski, Ravel en Rachmaninoff, en bespeelt daarbij verschillende vleugels die passen bij de kleur van de muziek.

zo 8 mrt

Seong-Jin Cho

Chopin vormde de wals om tot iets subliems, met verfijnde nuances. Seong-Jin Cho laat zijn Chopin in Amsterdam horen: de Koreaanse pianist weet raad met klankkleuren en speelt met zwier.

zo 8 feb

András Schiff

Een avond András Schiff is een buitengewone belevenis, een avontuur. Deze grootmeester is verknocht aan het werk van oude meesters als Bach, Beethoven en Schubert. Wat hij deze avond gaat spelen, blijft tot het laatste moment geheim.

zo 10 mei

Alexander Malofeev

De jonge Alexander Malofeev combineert een titanische techniek met een fijnzinnige humoristische toon. Vanavond speelt hij Grieg en Rachmaninoff, in wiens muziek hij volgens dirigent Riccardo Chailly excelleert.

Bekijk op onze website alle Grote Pianisten-concerten en bestel een serie of passe-partout
concertgebouw.nl of 020 - 671 83 45
dagelijks van 10.00 tot 17.00 uur

HET CONCERT GEBOUW

Fotocredits: zie de desbetreffende concertpagina op concertgebouw.nl

Remijn & Claudette Verhulst) met een verfrissend programma van Gershwins *Rhapsody in Blue*, composities van Fazıl Say en Dvořáks Slavische Dansen (19 apr). Ook staan er nog twee pianoconcerten in de kalender met Lisa de la Salle en Beethoven 4 o.l.v. Rachid met Philzuid (3 okt) en Saleem Askhar die met hetzelfde orkest o.l.v. Matiakh het pianoconcert van Grieg presenteert (5 jun).

chasse.nl

NIJMEGEN

Na het lustrum van vorig jaar gaat de concertserie Kamermuziek Nijmegen dit jaar haar 76ste seizoen tegemoet met concerten in DE VEREENIGING. Het jaar wordt geopend door het Leipziger Streichquartett dat met Christian Zacharias – die al menig maal zijn afscheid aankondigde en toch weer tot geluk van vele luisteraars verschijnt – o.a. Schumanns pianokwintet op. 44 speelt (2 okt). Het Chimaera Trio vervolgt met weelderige laatromantiek (8 dec), Can Çakmur speelt Schubert, Liszt en belicht het Turkse repertoire met muziek van Fazıl Say en Cem Esen (15 jan), een groots eerbetoon aan de mooiste werken en *Lieder* van Schubert en Schumann door pianist Herbert Schuch, bariton Benjamin Appl, violiste Franziska Hölscher en celliste Harriet Krijgh (23 feb), Yulianna Avdeeva brengt minder bekende werken van Liszt en Chopins préludes (18 mrt), Alexandre Tharaud speelt met cellist Jean-Guihen Queyras Poulenc & Brahms (16 apr) en Liza Ferschtman wijdt met klaveciniste Alexandra Nepomnyashchaya een concert aan Bibers *Rosenkranzsonaten* (6 mei). Naast de kamermuziek nog enkele pianistieke uitblinkers bij DE VEREENIGING: talent Shane van Neerden speelt Prokofjev 1 in een Russisch concert met het Orkest Phion o.l.v. Nesterowicz (23 nov), Julien Libeer en het Cappella Amsterdam brengen een ode aan Ravel en meer (28 nov), Abdel Rahman El Bacha speelt de *Goldbergvariaties* (11 dec) en Nelson Goerner o.l.v. Ogrintchouk (Phion) met Schumanns pianoconcert (15 mei).

MAXIM ABROSSIMOW
Yulianna Avdeeva

kamermuzieknijmegen.nl | stadsschouwburgendevereeniging.nl

GRONINGEN

SPOT is het toneel van een indrukwekkend palet aan recitals, kamermuziek en piano concerten. Solo verschijnen Alexandra Dovgan (3 nov), Volodos dit keer met Schubert. Schumann en Liszt (16 dec), Imogen Cooper met Schubert impromptu's en Beethoven bagatellen (24 apr) en het sublieme spel van Leif Ove Andsnes wederom in Beethovens late sonates (6 juni). Nino Gvetadze speelt met Harriet Krijgh de cellosonate van Rachmaninov (12 feb), Elisabeth Leonskaja en het Jerusalem Quartet spelen Dvořák voorafgegaan door Janáček (22 feb) en Severin von Eckardstein & bariton Raoul Steffani belichten Schumann in de dierbare *Dichterliebe* en *Waldszenen* (15 apr). Voor pianoconcerten kan de luisteraar terecht bij Lukáš Vondráček die terugkeert naar Groningen, nu met Beethoven 4 o.l.v. Haenchen (NNO) gekoppeld aan Brahms' kroonjuweel, de vierde symfonie (6 nov), Ronald Brautigam ook hier met muziek van Johann Wilhelm Wilms (16 feb) en tot slot de jong doch zeer geraffineerde Eric Lu met Beethovens keizerlijke vijfde pianoconcert onder Hasan en het NNO (5 mrt).

spotgroningen.nl

TILBURG

In het Cenakel, de kapel van het oude Brabants Conservatorium vier 'Betoverende Pianisten'. Om te beginnen Andrey Gugnin (16 nov) die vorig jaar een overrompelend Liszt-recital de zaal hypnotiseerde. Nu komt hij terug met alle etudes van Chopin plus na de pauze de Derde Sonate. Joseph Moog (21 dec) plaatst Chopin en Liszt in een bijzonder en verrassend perspectief. Daria van den Bercken (18 jan) speelt een aantal Sonates van Scarlatti, de Sonate D. 664 van Schubert en Tien stukken uit *Romeo en Julia* van Prokofjev en ten slotte iets bijzonders: Kelvin Grout (22 feb), de wereldwijd bejubelde liedpianist. Nu speelt hij met de fijnzinnigheid van het lied een Engels programma met als uitsmijter de *Enigma Variations* van Edward Elgar. Extra concert: door het fenomenale talent Akari Bastiaens (19 april).

www.cenakel.nl

De KONINKLIJKE SOUVENIR DES MONTAGNARDS brengt sinds 1845(!) het beste van de kamermuziek naar Tilburg. Ljudmila Berlinskaja en Arthur Ancelle eren Sjostakovitsj in het 50ste jaar na zijn sterven (12 nov), Nikola Meeuwsen in pianotrio met violiste Noa Wildschut en cellist Benjamin Kruithof met Beethovens *Erzherzog* en Tsjaikovski (28 jan), Olga Pasjtsjenko nu met bariton Thomas Oliemans in Schuberts *Winterreise* en Paolo Giacometti met cellist Pieter Wispelwey brengen een verscheidenheid aan cellosonates (13 mei).

cenakel.nl | kamermuzieksouvenir.nl

HAARLEM

Dit jaar bij PHIL enkele pianistieke hoogtepunten: Irina Lankova met Rachmaninov, Chopin en Stravinsky (21 nov), jonge pianisten van het Conservatorium spelen twee solo recitals en twee pianoconcerten (Ravel G-Groot en Rachmaninov 2) o.l.v. Ed Spanjaard (22/23 nov), Hannes Minnaar brengt late Brahms en Chopins op. 10 (16 jan), pianoconcerten van beide Schumanns gespeeld door Alexander Melnikov o.l.v. Sato (27 feb)en Thomas Beijer en mezzosopraan Barbara Kozelj geven een groot Spaans feest met Guridi, Albéniz, De Falla en Granados (11 apr).

philhaarlem.nl

INTERNATIONALE TOPPIANISTEN
IN TIVOLIVREDENBURG

6 OKT 2025 • **PAUL LEWIS & STEVEN OSBORNE**
QUATRE-MAINS VAN FAURÉ, DEBUSSY & RAVEL

19 NOV 2025 • **MARC-ANDRÉ HAMELIN**
BEETHOVEN & SCHUMANN

15 MRT 2026 • **OLGA PASHCHENKO**
SCHUMANN, CHOPIN & LISZT

23 APR 2026 • **FAZIL SAY**
GOLDBERGVARIATIES VAN BACH

1 JUN 2026 • **GRIGORI SOKOLOV**
VERRASSINGSPROGRAMMA

TIVOLI VREDEN BURG

Expressive, Inventive, Charming –
Original Pieces for Advanced Beginners by Jakub Metelka

The Secret Garden
Modern Piano Nocturnes
15 recital pieces enriched with many unusual harmonies and colors, underlining the slightly mysterious character of these nocturnal pieces
BA11574

Little Virtuoso
15 Pieces for Piano
Short, witty, characteristic compositions with flawless melodic, harmonic and pianistic workmanship
BA11569

Puppet Theatre
20 Miniatures for Piano
Captivating with appealing melodies sparking the imagination
BA11579

Modern Piano Studies
30 Pieces in All Major and Minor Keys
Each study solving a specific technical problem while telling its own little story
BA11559

Audio samples on the Bärenreiter website

New!

Bärenreiter
www.baerenreiter.com

FOPPE SCHUT
Nathalia Milstein

JOSEF-STEFAN KINDLER
Severin von Eckardstein

GELDROP

Het romantische kasteel met een klein maar fijn podium, tussen de schuifdeuren de Steinway: een succesformule voor vrijwel altijd een uitverkochte zaal. Intimiteit troef in acht kamermuziekconcerten met twee strijkkwartetten, een trio en twee duo's. Ook drie pianorecitals: 9 november Nathalia Milstein, die zo prachtig musiceerde tijdens het afgelopen Elisabethconcours, 14 december Nicolas van Poucke en 8 maart Florian Verwey. In het viool-pianoduo zit Ingmar Lazar aan het klavier op 21 september en ja: 11 januari is onze grote kunstenaar Nikola Meeuwsen, die geschiedenis schreef als winnaar van de Brusselse Elisabeth-wedstrijd, van zeer dichtbij te bewonderen. Met cellist Anton Spronk presenteert hij een interessant programma met o.a. Schubert en Sjostakovitsj.

www.kasteelgeldrop.nl

DEN BOSCH

Concerten van interesse in de TOONZAAL: een recital door Tony Siqi Yun (22 sep), pianist Rik Kuppen en klarinettist Jelmer de Moed brengen lyriek van Brahms en de Schumanns tot nieuwe Nederlandse muziek, hand-in-hand met poëzie van Maud Vanhauwaert (7 feb), het Paddington Trio (7 mrt), muziek van Ryuchi Sakamoto (20 mrt) en Ralph van Raat speelt samen met Froukje Verhagen *The Planets* van Gustav Holst (9 mei).

willem-twee.nl

EDE

Voor liefhebbers van pianomuziek (en dit jaar Brahms) is de EDESCHE CONCERTZAAL een kostbare locatie. Residentiepianist van aankomend seizoen is Jonathan Fournel en samen met violiste Simone Lamsma opent hij het jaar met Brahms' derde vioolsonate, Fauré en Ravel (27 sep), Barry Douglas ook hier met Schubert en Liszt (11 okt), een recital van Canadees Jaeden Izik-Dzurko (8 nov), Fournel nu met cellist Victor Julien-Laferrière in een Hongaars getint (incl. Brahms) duorecital (15 nov), het Marigold Pianokwartet speelt Fauré en Schumann (22 nov), Thomas Beijer en Barbara Kozelj vieren Kerst met Brahms en Mompou (20 dec), het Delta Pianotrio speelt Brahms' eerste trio in combinatie met Smetana en Kurtág (7 feb), Fournel als solist met Chopin en Schuberts *Wanderer* (7 mrt), een recital van Andrei Korobeinikov (28 mrt) en ter afsluiting de klarinet centraal in o.a. Brahms' weidse trio op. 114 en Schumanns Fantasiestücke op. 73 door musici van het Ensemble Carousel (11 apr).

edescheconcertzaal.nl

EINDHOVEN

Vanwege twee prachtige akoestische zalen spelen grote internationale sterren al decennia lang dolgraag in het Eindhovense Muziekgebouw. De pianoserie bestaat nu uit vier recitals: Ivo Pogorelich (25 oktober), Elisabeth Leonskaja met de laatste Schubertsonates (4 december), de bevlogen Arcadi Volodos (6 maart) en Grigori Sokolov (5 juni). Nog meer klaviersolo's: Jaeden Izik-Dzurko (9 november), de Lisztconcours winnaar: een pianist die in 2026 nog even de prijs moet gaan veroveren (8 maart) en Thomas Beijer (29 maart) met Satie's satirisch universum. Veel kamermuziek in verschillende ensembles zoals Duo Pleyel (quatre-mains) met Beethoven 5 (28 september), Severin von Eckardstein met een Schumann-programma (15 januari) en een Pianotrio met Helena Basilova in project Sakamoto (26 april). Vervolgens een flink aantal solisten in concerten samen met beroemde binnenlandse en buitenlandse orkesten, te veel om op te noemen. Een greep: Lise de la Salle (28/9), Jan Lisiecki (11/10), Yuja Wang (2/11) zal schitteren in een Concerto van Ligeti, Seong-Jin Cho (13/11), Cédric Tiberghien (11/12) met onbekende Schumanns, Alexandre Kantorow (19/3) in Prokofjev 3, Denis Kozhukhin speelt het Skrjabinconcert (17/4), Lucas en Arthur Jussen met St Martin in the Fields (8/5), Saleem Ashkar in Grieg (4/6) en Alexandre Tharaud met Gershwin (3/7).

www.muziekgebouweindhoven.nl

RHENEN

In het groene Rhenen zijn er bij KLASSIEK AAN DE RIJN weer hoogtepunten van het kamermuziekrepertoire te horen: pianist Ben Kim, violist Niek Baar en celliste Ella van Poucke brengen Arensky en Dvořák pianotrio's (25 okt), Severin von Eckardstein speelt met celliste Van Poucke Schubert, Chopin en eigen muziek (31 jan), het Ruysdael Kwartet & Nino Gvetadze in Mozart 20 en 23 'Schaduw en Licht' (28 mrt) en ook hier het Marigold Pianokwartet, nu met contrabassiste Sasha Witteveen in een samenstelling die alleen kan vragen om Schuberts Forellenkwintet en het herontdekte pianokwintet van Ralph Vaughan Williams (25 apr).

klassiekaanderijn.nl

SCHIERMONNIKOOG

Op het herfstige wad bloeit er dit najaar toch nog iets: het Schiermonnikoog Festival brengt weer muziek naar het eiland, waar ook de wind, duinen, vogels en sterren centraal staan, van 3 t/m 9 oktober. Pianisten te horen tussen het gewoei: Camille El Bacha, Caspar Vos, Chloe Mun, Craig White, Daan Boertien, David Selig, Henry Lewis, Ralph van Raat en Tobias Borsboom.

schiermonnikoogfestival.nl

SASHA GUSOV

Boris Giltburg

MARCO BORGGREVE

Arthur en Lukas Jussen

… inmiddels

In een interview in deze editie zegt Julien Libeer dat de piano hem in principe niet erg interesseert. Dat klinkt vreemd uit de mond van een pianist, zelfs al hoort hij als goede Belg het surrealisme zo niet hoog in het vaandel, dan toch een warm hart toe te dragen.

Bij nader inzien leert de uitspraak ons veel over het wezen van het klavier. Wat maakt het tot zo'n geliefd instrument, als zijn klank zelf het moet afleggen tegen een goede strijker, blazer of zanger? Wel, vooral het feit dat een pianist in zijn eentje veel muzikale informatie beheert. Er is, anders dan bij een orkest of kamermuziekploeg, geen telepathie nodig om die informatie goed te ontsluiten. Vandaar het fabelachtige klavierrepertoire. Vandaar een blad dat Pianist heet. En vandaar het opsommerige stuk dat volgt, om u te vertellen wat er in de belangrijkste zalen van Vlaanderen aan klaviermoois te ontdekken valt in het seizoen 2025-2026. Neem er een agenda bij en misschien een potlood, mocht u qua klavierwezen zo old school zijn als wijzelf.

Disclaimer: het leeuwendeel van de genoemde concerten vindt in Brussel plaats. Brussel is niet alleen de hoofdstad van België, maar ook van Vlaanderen en Wallonië. Meld het desgevallend de gebeurlijke Antwerpenaar na maximum twee glazen Tripel d'Anvers.

Flagey

Tähe Lee Liiv bijt op 10/10/25 de spits af met Bachs Partita 1 en Engelse Suite 2, afgezet tegen muziek van Pärt. Daags nadien speelt Lukás Vondrácek het 1ste Pianoconcerto van Sjostakovitsj. Op 25 en 26/10 trapt een andere Elisabeth-winnaar, Boris Giltburg, zijn Beethoven-integrale af. Elliot Galvin stelt zijn jongste album (The Ruin, Gearbox Records) voor op 31/10.
Giltburg beheerst november in Flagey: op 20 en 23/11 werkt hij verder aan zijn Beethoven-integrale en op 22/11 speelt hij Beethovens Koorfantasie.
In 2025 vieren we de 150ste verjaardag van Ravel en de 100ste van György Kurtág. Die laatste wordt geëerd door Leif-Ove Andsnes en Bertrand Chamayou op 1/12/25. Op 14/12 ontvangt Flagey opnieuw een Elisabeth-laureaat, Jiaxin Min (Schubert, Prokofjev, Debussy).

Het nieuwe jaar wordt aangesneden door Wajdi Riahi – solo op 18/1/26, en met het trio Brass & Bow op 21/1.
Traditiegetrouw biedt februari de Flagey Piano Days: van 11 tot en met 15/2, kan u naar ruim 14 concerten. Om dit stukje verteerbaar te houden én omdat u in de volgende Pianist een ruim overzicht van de Piano Days krijgt, treden we hier niet in detail.
In maart wordt de liefhebber nog geen rust gegund. Op 4/3/26 is jazzpianist Casimir Liberski te gast. Op 14/3 brengt Julien Libeer een hommage aan gewezen huiscomponist van De Munt, wijlen Philippe Boesmans. Op 20/3 kunt u naar de nog piepjonge Tsotne Zedginidze, die Schumanns Humoreske met een Wagner-Paraphrase van eigen hand combineert.
Op 22/3 viert Flagey de 150ste verjaardag van de Koningin Elisabethwedstrijd. Onder meer Severin von Eckardstein (winnaar 2003) en Alexander Melnikov (5de plaats 1991) spelen ten dans.
Op 23/3 kunt u achtereenvolgens naar een van de opmerkelijkste en een van de meest veeleisende programma's van het seizoen: om 18h30 kiest Marco Mantovani Kurtág, Holliger en Widmann als contrapunt voor Schumann, Bach en Beethoven. Om 20u speelt Alexandre Kantorow Liszt, Medtner, Chopin, Skrjabin en Beethovens laatste sonate.

MARCO BORGGREVE

Arcadi Volodos

in Vlaanderen

Op 27/3 stelt Wouter Dewit met zijn kwartet zijn nieuwe plaat *Hold* voor (Zeal Records 2025), en Anthony Romaniuk doet op 29/3 hetzelfde met *On Modes* (Alpha 2026), waarop hij John Adams, Bach, Ligeti, Pärt, Radiohead en Björk aan zijn tafel uitnodigt. Daarna mag het wat rustiger; de laatste drie maanden van het seizoen stellen het elk met één pianoconcert: op 21/4 speelt Lukas Sternath (Liszt, Schubert), op 22/5 mag Marco Mantovani terugkomen (Schubert, Chopins, Skrjabins), en meester Volodos sluit op 12/6 het seizoen met Bach/Feinberg, Chopins mazurka's en de dit seizoen populaire laatste sonate van Schubert.

Bozar

Is Flagey allicht de beste zaal van het land, dan is de grote zaal Henry Le Boeuf in Bozar zeker de roemrijkste. Op 1/10/25 start het pianoseizoen er met jazz: niemand minder dan Fred Hirsch en Sullivan Fortner beloven harmonieus te clashen. Op 4/10 speelt Chopin-winnaar 2015 Seong-Jin Cho het 2de concerto van Chopin. Maki Namekawa speelt op 31/10 de piano-etudes van Philip Glass. November schaft van alles wat. Op 2/11/25 speelt het Japanse fenomeen Hayato Sumino Chopins 1ste concerto. Op 13/11 ontvangt Bozar Tigran Hamasyan, en op 15/11 Grigory Sokolov, die uiteraard geen programma heeft meegedeeld. Joyce Yang sluit november af met Rachmaninovs Paganinivariaties.
Alexander Malofeev verdedigt de eer van december in zijn eentje: hij brengt op 14/12 Prokofjevs 2de pianoconcerto.
Ook januari 2026 moet het bij Bozar met één klavierbeurt stellen: op 23/1/26 brengt Javier Perianes zijn geliefde Manuel De Falla samen met twee van diens voorbeelden: Chopin en Albéniz.
Februari is klassiek en traditioneel. Op 12/2 krijgt kerverse Elisabeth-winnaar Nikola Meeuwsen een portretconcert. Op 18/2 brengt András Schiff gewoontegetrouw een verrassingsconcert. U weet dus niet wát precies hij van Haydn, Mozart, Beethoven en/of Schubert gaat kiezen. Op 21/2 speelt Bertrand Chamayou Mozarts concerto in d.
In maart wordt de winter kleurrijk en overvloedig uitgewuifd. Op 5/3/26 spelen Arthur en Lukas Jussen Mozarts dubbelconcerto K365. Vikingur Olafsson kiest op 13/3 een bijzonder mooi programma: Bachs 6de partita, Schuberts sonate D566 en Beethovens sonates opp. 90 en 109. Brad Mehldau krijgt op 19/3 het gezelschap van bassist Christian McBride. Yuja Wang speelt op 20/3 zowaar twee concerto's in een avond: Rautavaara 1 en Ravel voor de linkerhand; Maria João Pires Beethovens 4de concerto op 28/3.
April is klaviermatig niet drukbezet, maar niettemin een hoogmaand: op 4/4 speelt Seong-Jin Cho een absoluut topprogramma (Bachs 1ste partita, Schönbergs opus 25, Schumanns Faschingsschwank aus Wien en walsen van Chopin); op 14/4 brengt Igor Levit Brahms' 1ste concerto. Op 15/4 kan u opnieuw Maki Namekawa horen: zij en Thomas Enhco buigen zich over Keith Jarretts *The Köln Concert*.
Toepasselijk genoeg in de maand mei (3/5) brengt Fazil Say zijn eigen concerto, Mother Earth. Op 19/5 krijgen we maar liefst 6 piano's en evenveel pianisten op het podium: Saskia Lankhoorn, Heloisa Amaral, Keiko Shichijo, Reinier van Houdt, Sarah Picavet en Frederik Croene brengen niet alleen Reichs *Six Pianos*, maar ook werk van *composer in residence* Julia Wolfe en Julius Eastman.
Op 12/6/26 redt Lukás Vondrácek de eer van juni met Rachmaninov 2.

De Singel

In Antwerpen heeft De Singel, dat als hedendaags gericht en multidisciplinair huis heel wat varkentjes te wassen heeft, aardig wat plaats voor de piano gereserveerd. In oktober luiden twee dames het pianoseizoen in: op 15/10/2025 speelt Alice Sara Ott Beethoven 1ste concerto, en op 23/10 brengt Jeneba Kanneh-Mason een mooi soloprogramma (Bach, Beethoven, Chopin, William Grant Still, Debussy en Florence Price).
Op 23/11/2025 kan u ook in De Singel naar Jonathan Fournel met Mozarts concerto K467. Op 11/12 soleert Eva Gevorgyan in Saint-Saëns' concerto in g. Zlata Chochieva, poulain van Pletnev, brengt op 12/12 een van onze favoriete programma's dit seizoen: Beethovens sonate *Quasi una Fantasia*, Schumanns daadwerkelijke

OOSTENDORP
MUZIEK

POP OF KLASSIEK? BELEEF HET MET OOSTENDORP MUZIEK!

Muziek maakt het leven mooier. Muziek vertelt verhalen, brengt samen, beroert emoties en geeft ontspanning. Om uw muziekbeleving ten volste te ondersteunen, is het ons vak u te helpen bij het vinden van het best passende instrument.

Onze klanten beoordelen ons met een
4,8 ★★★★★

VLEUGELS PIANO'S DIGITALE PIANO'S ORGELS KEYBOARDS SYNTHESIZERS

BELEEF MUZIEK BIJ DÉ TOETSENSPECIALIST VAN NEDERLAND
OOSTENDORP-MUZIEK.NL

Showroom Wezep: Stationsweg 1
Hilversum: Gijsbrecht van Amstelstraat 91
Telefoon 038-3762954
Email klantenservice@oostendorp-muziek.nl

JEAN-BAPTISTE MILLOT

Alexandre Kantorow

Phantasiestücke opp. 12 en 111 en Skrjabins Fantaisie op. 28.
Opnieuw Maria João Pires luidt op 21/1/26 het nieuwe jaar in, met Mozarts laatste pianoconcerto. Opnieuw Alice Sara Ott brengt op 28/1 onder meer de *Mondscheinsonate* en nocturnes van John Field.
Op Valentijnsdag maken de Jussens ook in Antwerpen hun opwachting, met een verbluffend programma nog wel: Mozarts vierhandige sonate K381, Schuberts *Fantasie* in f, Ravels *La Valse* en Stravinsky's *Le Sacre du Printemps*!
Maart brengt ons twee vertrouwde concerto's: Tsjajkovski's 1ste met Bruce Liu (7/3/26) en Prokofjevs 3de met Alexandre Kantorow (20/3). Daartussenin, op 11/3, meester Volodos met hetzelfde programma als in juni bij Flagey.
Op 16/4/26 is Mikhail Pletnev voor het tweede seizoen op rij te gast (Bach, Schumann, Grieg) en op 23/4 kiest ook Kristian Bezuidenhout Mozarts concerto in d.
Mei moet het zonder klavier stellen, maar in juni wuiven twee meesters het seizoen uit: op 3/6/26 Sokolov en op 28/6 Evgeny Kissin met Beethoven, Chopin, Rachmaninov en diens goede vriend Mjaskovski.

Concertgebouw Brugge

Niet dat de piano afwezig is in het Brugse Concertgebouw, alleen komt hij er solo nogal bekaaid van af dit seizoen. In september horen we Alexander Melnikov met de pianoconcerto's van Clara én Robert Schumann (21/9), Alexandra Dariescu met de *Fantaisie voor piano en orkest* van Nadia Boulanger (27/9) en Severin von Eckardstein met enkele grote werken van Janacek (met video van Lise Bruyneel, op 28/9).
Alexandre Tharaud sluit de feestelijkheden al op 29/11/25 met Mozart, Rameau en een selectie Franse chansons van onder meer Trenet, Brel en Piaf.

De Bijloke

De Bijloke in Gent zet zich vergeleken met de voorgaande seizoenen opvallend stevig in klaviermodus.
Op 28/9/25 zijn er de onvermijdelijke Jussens, met een compleet ander, maar even geweldig programma als in De Singel: Mozarts sonate K521, Schumanns *Andante mit Variationen*, Widmanns *Bunte blätter*, Debussy's *Six epigraphes antiques* en Rachmaninovs 2de Suite.
Op 23/10 keert Tony Siqi Yun terug met een fantastisch programma: Bach/Busoni, Schumann, Liszt, Berio en Brahms.
Op 22/11 speelt Fournel ook in Gent Mozarts concerto K467 en op 26/11 speelt Giltburg ook hier Beethovens Koorfantasie.
November, december en januari schaffen elk een solorecital: Elisabeth Brauss op 28/11/25 (Grieg, Abrahamsen, Beethoven), Yulianna Avdeeva op 17/12/25 (Chopin, Sjostakovitsj) en op 24/1/26 zowaar Olli Mustonen (Schumann op.82, Prokofjev 7 en zijn eigen 1ste sonate). Tussendoor, op 30/11/25, brengt Julien Libeer Cappella Amsterdam mee voor een piano- en vocaal programma rond Ravel.
Op 29/1/26 brengt Frederik Croene zijn nieuwe cyclus *Kamikaze* (met beeld Karl Van Welden).
Tenslotte wachten u in Gent nog drie concerto's en twee solorecitals. Olga Pashchenko speelt Mozarts 12de en 22ste concerto op 15/2/26, Martin Helmchen op 6/3 Brahms' eerste, en Jieni Wan Beethovens derde op 18/4 – voor een inmiddels uitverkochte Bijloke.
Op 1/4 komen er voor Benjamin Grosvenor niet veel grappen aan te pas (o.a. Schumann op.17, Skrjabin 2de sonate, Chopin 2de sonate), en op 1/5 eert Isata Kanneh-Mason de Dag van de Arbeid met onder meer Beethovens *Waldsteinsonate* en Ravels *Gaspard de la Nuit*.

Tenzij u echt onredelijk veeleisend bent, zou dat qua grote lijnen moeten volstaan. Veel luistergenot.

RUDY TAMBUYSER

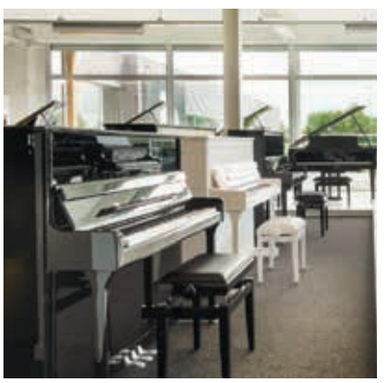
Zlata Chochieva

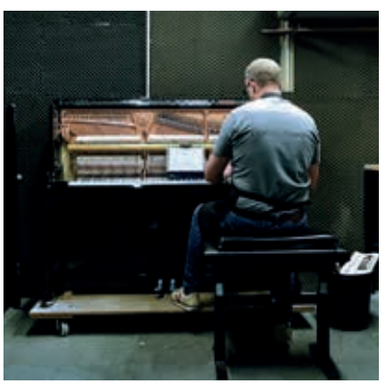

UWE ARENS

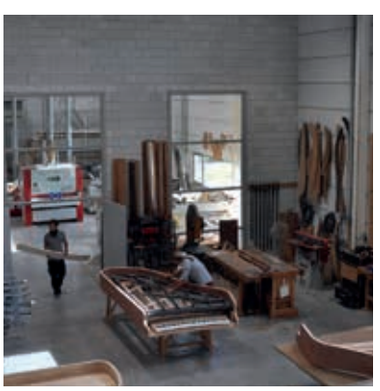
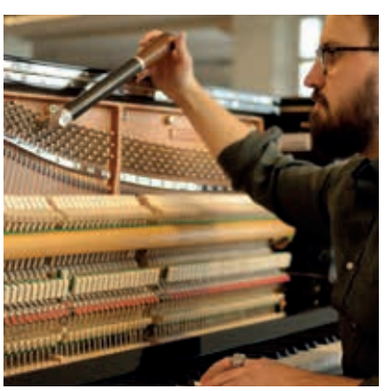
re maene

EXPERIENCED KEYS, NEW MEMORIES

Tweedehands piano's en vleugels in elke prijscategorie (Yamaha, Kawai, Seiler, Petrof, Schimmel, Bösendorfer, Steinway,...)
Lokaal aangekochte gebruikte instrumenten, **volledig gereviseerd en gepolierd** in onze ateliers,
aangeboden met **10 jaar Maene-garantie.**
Geef een instrument een nieuw leven, en hergebruik materialen op een **maatschappelijke verantwoorde** manier!

MAENE

GROOT TWEEDEHANDS AANBOD BESCHIKBAAR IN ONZE BELGISCHE EN NEDERLANDSE SHOWROOMS:
ALKMAAR - AMSTERDAM - ANTWERPEN - BRUSSEL - GENT - LANAKEN - RUISELEDE - UTRECHT
OF ONLINE OP WWW.TWEEDEHANDSPIANO.NL

PIANO LAB
EXCELLENTIE ALS DRIJFVEER

Pianolab biedt al vijf jaar op rij jonge talenten een intensieve stageweek aan in de historische Landcommanderij van Alden Biesen. In een tijd waar de kwaliteit van het onderwijs onder druk staat, kiest Pianolab er resoluut voor om de lat zo hoog mogelijk te leggen. In al zijn facetten moge het duidelijk zijn dat bij deze stage excellentie niet de uitzondering is, maar de norm.

Zoals elk jaar is de kwaliteit tastbaar in het niveau van het docententeam. Voor deze lustrumeditie nodigde artistiek directeur Liebrecht Vanbeckevoort de volgende prominente pianisten uit: Mateusz Borowiak (Polen), Barry Douglas (Ierland), Valentina Igoshina (Rusland) en William Youn (Zuid-Korea).

Spel zonder grenzen

Ook onder de deelnemers weerspiegelt zich het internationale karakter van de stage. Dat ook jongeren uit het verre China en Japan deelnamen aan deze intensieve week van pianistische verdieping, maakt indruk op deelnemend pianist Jef Kolacny, die er sinds de eerste editie telkens bij was.
Jef – zoon van de bekende Belgische pianist Steven Kolacny – vertelt over de uitstekende organisatie, die zich op werkelijk alle vlakken manifesteert. Eén van de eerste dingen die de deelnemers te doen staat, is het deelnemen aan een professionele fotoshoot. Daaruit ontstaat een individueel portfolio dat later bruikbaar is voor concours-dossiers, toelatingsproeven of concert-programmatie: een manier om jonge pianisten ook naast het podium professioneel te ondersteunen. Ook de logistiek, en zelfs de catering, dragen bij aan het totaalbeeld: alles is tot in de puntjes verzorgd.

Openheid

Tijdens de Open Day kregen we een inkijk in de manier waarop Liebrecht Vanbeckevoort met Jef Kolacny werkte: een sessie waarin openheid en wederzijds vertrouwen centraal stonden. Er werd gefocust op frasering, klankbalans en muzikale structuur, met bijzondere aandacht voor de harmonie als muzikaal fundament. Hierin weerklonk het advies van Maria Curcio, leerlinge van Artur Schnabel en mentor van Bertrand Chamayou: "Listen to the harmonies, darling." Om meer trefzeker te leren spelen, werd er in symmetrische en asymmetrische groepen geoefend.

Voedingsbodem voor meesterschap

Jef benadrukt ook dat Pianolab meer is dan concerteren en les volgen. Zo was er dit jaar een lezing door professor Nathalie Roussel (Universiteit Antwerpen) over blessurepreventie bij jonge pianisten. Thema's als houding, spierbelasting en het belang van kinesitherapie kwamen hierbij aan bod. Buiten de lessen was er tevens een boeiende Q&A-sessie met de docenten, waarin het menselijke en pedagogische aspect van hun werk centraal stond. Wat Jef daar vooral van bijbleef, was een uitspraak van William Youn: "Lesgeven is als zaadjes op een veld strooien, in de hoop dat er iets moois uit groeit."
We kijken alweer uit naar de editie van 2026!

Jurgen Degryse

piano-lab.be

FOTO'S: PIANO LAB / MALOU VAN DEN HEUVEL

ALFRED BRENDEL

DE PARADOX GELEEFD

Wij publiceren dit interview, dat hoofdredacteur Eric Schoones in 2015 met Alfred Brendel maakte voor zijn boek *Walking up the Mountain Track, The Zen Way to Enlightened Musicianship*, als een eerbetoon aan een unieke kunstenaar die met zijn interpretaties, zijn ideeën en zijn persoonlijkheid velen inspireerde en een onuitwisbaar stempel drukte op het muziekleven in onze tijd. Brendel overleed op 17 juni jl. in Londen, 94 jaar oud.

Als autodidact leerde hij wantrouwig te zijn tegenover alles wat hij niet zelf had ontdekt. Hoewel zijn carrière in vergelijking met die van andere pianisten hoogst ongebruikelijk begon – hij kwam niet uit een muzikale familie, was geen wonderkind, geen groot improvisator en ook niet gezegend met een fenomenaal geheugen – is Alfred Brendel altijd een onbetwiste autoriteit in de muziekwereld gebleven. Met zijn afkeer van ceremonieel zou hij ook genoegen hebben genomen met een atypisch einde van zijn carrière, door op een dag terloops aan te kondigen dat hij zojuist zijn laatste concert had gegeven. Maar dat was niet mogelijk.

DECCA / BENJAMIN EALOVEGA

Streng en intellectueel – een hogepriester van de meest heilige muziek die ooit voor zijn instrument is gecomponeerd – behield hij zijn hele leven een fascinatie voor het groteske en fantastische. Alfred Brendel, die kitsch, primitieve maskers en blunders, uitgeknipt uit kranten verzamelde en lachen als zijn favoriete bezigheid noemde, lijkt de belichaming van de paradox.

> *Als Brahms nachhause kam*
> *schüttelte er den Staub von seinen Schuhen*
> *setzte sich an den Flügel*
> *und spielte so leise,*
> *dass selbst die Mäuse es nicht vernahmen*
> *Nach dieser ungewöhnlichen Anstrengung*
> *fuhr er sich über die Nase*
> *fütterte seine Kanarienvögel*
> *und ließ Fünfe gerade sein*[1]

De taak van de vertolker om bij het musiceren een balans te vinden tussen intellect en gevoel, spontaniteit en controle, terughoudendheid en vrijheid, is niet eenvoudig. In uw boek* A-Z eines Pianisten *schrijft u over deze paradox van de vertolker: "Al lang voor Hegel was bekend dat de mens uit tegenstellingen bestaat. De pianist is daar een uitstekend voorbeeld van. Zijn spel is zowel op de componist als op het publiek gericht. Hij moet het hele stuk overzien en het tegelijkertijd vanuit het moment laten ontstaan. Hij volgt een concept en laat zich toch verrassen. Hij beheerst zichzelf en vergeet zichzelf. Hij speelt voor zichzelf en voor de laatste rij in de zaal. Hij maakt indruk met zijn aanwezigheid en verdwijnt tegelijkertijd, als het geluk aan zijn zijde is, in de muziek. Hij regeert en dient. Hij is overtuigd en kritisch, gelovig en sceptisch. Als de wind goed staat, presenteert de interpretatie de synthese."

Ja, we zijn gespleten persoonlijkheden. (Hij lacht.) Weet u, en dan zijn er natuurlijk dingen waarover men niet kan spreken...

Vooral in de muziek?

In mijn geschriften over muziek heb ik geprobeerd om onzin zoveel mogelijk te vermijden. Ik hou van de uitspraak van Albert Einstein: "Maak alles zo eenvoudig mogelijk, maar niet eenvoudiger." Mijn andere beroep, de literatuur, vereist van mij dat ik de dingen eenvoudig formuleer, zonder ze echter overdreven te simplificeren. Onnodige complicaties zijn eveneens betreurenswaardig. En dat geldt voor veel aspecten van het leven, voor een goede krant – ook al volgt die helaas zelden het advies van Einstein – net als voor een goede muzikale uitvoering.

Hoe kan men Einsteins uitspraak toepassen op het thema interpretatie?

Echte meesterwerken zijn een onuitputtelijke bron van energie. Ze geven de vertolker steeds weer nieuwe informatie, het houdt nooit op. Als men dus vele jaren met muzikale meesterwerken leeft, leert men de mogelijkheden van de interpretatie ontdekken, ook al zijn die niet oneindig. Als we alles wat denkbaar is met een werk zouden kunnen doen, zou ons eigen ego te dominant worden.

Wilt u dat in ieder geval vermijden?

Als ik tot een traditie behoor, dan tot een traditie waarin het meesterwerk de vertolker vertelt wat hij moet doen, en niet de vertolker die als een gouvernante de componist voorschrijft wat hij had moeten componeren. Tegelijkertijd gaat het er ook niet om het eigen ego achter slot en grendel te houden. Ook dat zou een fout zijn.
Men moet in staat zijn om zijn persoonlijkheid te veranderen om recht te doen aan de muziek, men moet dienen, maar niet als een slaaf. Ik heb me altijd verbonden gevoeld met acteurs, die als onze geestverwanten zijn, en ik houd me aan Stanislawski's *method acting*, in tegenstelling tot Bertold Brechts *Verfremdungseffekt*.

Artur Schnabel zei dat een pianist die zich vijftig jaar lang met een sonate van Beethoven heeft beziggehouden, het werk misschien beter kent dan Beethoven zelf...

Misschien, in sommige opzichten wel. Ik geloof, zoals Kant zei, dat artistieke genieën zich niet noodzakelijkerwijs volledig bewust zijn van hun schepping.
Daar zit in het algemeen iets in, vooral bij Schubert. Hoe hadden de grote meesters anders zo'n omvangrijk oeuvre kunnen componeren?

Moet de vertolker dus iets van zichzelf in de uitvoering leggen?

Je kunt niet alleen de noten spelen. Dat zou steriel zijn. Maar aan de andere kant is juist het correct spelen van de noten heel erg moeilijk. Ik heb zelf genoeg gecomponeerd om te weten wat een componist doet, en we moeten de componist dankbaar zijn dat hij de moeite heeft genomen om ons zijn tekst en aanwijzingen ter beschikking te stellen, die hij blijkbaar belangrijk genoeg vond. De uitvoerder moet daar rekening mee houden. Sommige tekens hebben bij verschillende componisten een andere betekenis. Rinforzando verschilt bij de vroege Beethoven duidelijk van dezelfde aanduiding in zijn late periode.

Dus je hebt een instinct nodig om de betekenis achter de noten te begrijpen?

Ja, maar je moet met de meesterwerken leven. Dat kost tijd, maar toch heb ik onlangs mijn eerste opname van Schuberts grote Sonate in Bes beluisterd en was verrast hoeveel er al aanwezig was.
Het komt zelden voor dat ik een interpretatie kan goedkeuren die in strijd is met de partituur. Dat was af en toe het geval bij Wilhelm Kempff, die soms volledig negeerde wat de componist had voorgeschreven. Maar zijn concept was absoluut overtuigend. Dat is een echte uitzondering, en als u vraagt of van ons wordt verwacht dat we spelen wat de componist op papier heeft gezet, dan moet het antwoord altijd zijn: zoveel mogelijk. Met de nadruk op 'mogelijk'.
Blind vertrouwen kan te ver voeren, er kunnen fouten en onnauwkeurigheden ontstaan. De tekst alleen is niet de hele boodschap. We

1 Alle gedichten uit: Alfred Brendel, *Collected Poems, Playing the Human Game,* Phaidon Press Limited, 2010.

moeten ons bezighouden met vragen als: wat wilde de componist overbrengen en hoe kunnen we aan de eisen van het stuk voldoen? De componist is onze vader. Een vertolker die zijn vader niet liefheeft en zich uit principe verzet tegen zijn bedoelingen en wensen, zou zelf componist moeten worden.

Uw eerste pianorecital werd begeleid door een tentoonstelling van uw aquarellen in een galerie in Graz. En u bent geïnteresseerd gebleven in schilderen, componeren en literatuur, waarbij dat laatste een soort tweede beroep is geworden. Helpt dat om een betere musicus te worden?

Nee, ik ken zeer getalenteerde pianisten die nauwelijks iets anders waarnemen dan muziek. Het is ook niet nodig en kan zelfs afleiden van het essentiële. Het idee dat je muziek beter begrijpt in verband met andere kunsten is onzin. Dat is een projectie. Natuurlijk zijn er parallellen, bijvoorbeeld tussen Schumann en Jean Paul, maar deze ideeën leiden nauwelijks tot de essentie van Schumanns muziek. Toch was het voor mij noodzakelijk. Ik ben geïnteresseerd in alle uitingsvormen van kunst: literatuur, schilderkunst, beeldhouwkunst, theater, film, enzovoort. En voor mij was pianospelen geen verslaving of obsessie. Ik had het gevoel dat ik het vrijwillig deed, en dat was ook goed zo, ik kon stoppen wanneer ik maar wilde.

> “Ik zie de kunst van het interpreteren als een lachspiegelkabinet”

Toch kun je van andere kunsten leren.

Natuurlijk. Alfred Polgar, de Oostenrijkse schrijver en theatercriticus, typeerde een acteur als iemand die zichzelf met evenveel gemak kan vinden als verliezen. In beide gevallen en in alle emotionele situaties daartussenin moet de zelfbeheersing van de speler intact blijven.

Ontroerd en beheerst tegelijk?

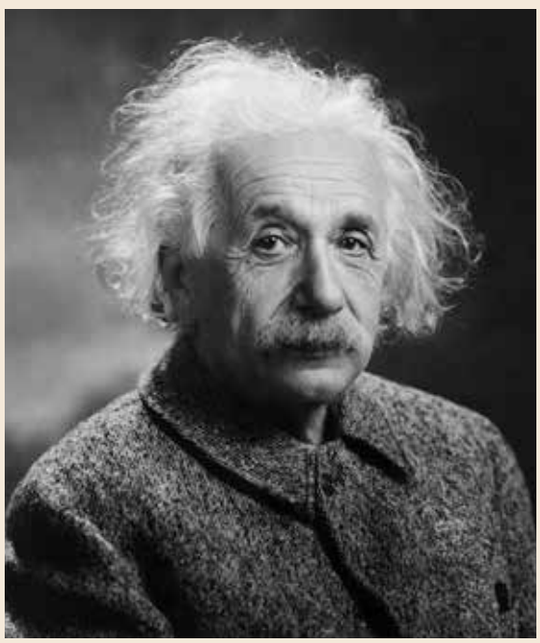
U weet natuurlijk dat Carl Phillipp Emanuel Bach zei dat alleen de musicus die zelf ontroerd is, anderen kan ontroeren. Diderot en Busoni beweerden daarentegen dat acteurs of musici die anderen willen ontroeren, dat zelf niet mogen zijn om de controle niet te verliezen. Ik zou zeggen dat men beide tegelijk moet zijn, bewogen en beheerst. Weer die paradox. De acteur is een redenaar die volgens een oude definitie moet opvoeden, ontroeren en entertainen. Hij moet normen stellen en zich niet verstoppen voor het publiek. Hij moet ontroeren, maar zijn emoties niet op een presenteerblaadje aanbieden. De interpreet moet niet bang zijn om koel en luchtig, grappig en ironisch te zijn als de muziek dat vereist.

Artur Schnabel sprak over interpretatie in de zin van een tot leven wekken, een revitalisatie.

Ik heb nooit helemaal begrepen wat hij daarmee bedoelde. Alles hangt af van hoe je de partituur leest. We nemen iets waar. Die waarneming is al interpretatie. Ik zie de kunst van het interpreteren als een lachspiegelkabinet. Als we ons daarvan bewust worden, interpreteren we altijd met een zekere mate van nieuwsgierigheid.

Sommige vertolkers zijn van mening dat muziek pas tot leven komt wanneer ze in klank wordt omgezet.

Ik ben het daar niet mee eens. De muziek leeft grotendeels al in de partituur. Maar ze slaapt. De vertolker heeft het voorrecht haar te wekken, of, om het poëtischer uit te drukken, haar wakker te kussen. Dat is een mooie gedachte, nietwaar? (Hij lacht.)

Albert Einstein

Pablo Picasso

Franz Schubert

Maar is het resultaat niet min of meer hetzelfde?
Nee, dat geloof ik niet. Ik zou zeggen dat een zeer groot deel van wat de vertolker kan gebruiken al in de partituur staat. Misschien niet voor 100 procent, maar een zeer groot deel is aanwezig. Ik ben het niet eens met een benadering die meesterwerken louter als uitgangspunt voor persoonlijke excursies beschouwt en ze behandelt zoals sommige hedendaagse regisseurs toneelstukken behandelen. De originaliteit van de vertolker mag nooit het doel zijn, niet de munt die men in de automaat gooit. Originaliteit moet het resultaat zijn van een proces.

De weg is het doel?
Ik zou zeggen: in het leven wel, maar niet in de uitvoering. De weg in de muziek heeft een bepaald doel, namelijk het stuk! Sommige artiesten proberen bewust anders te spelen dan anderen. Als uitgangspunt is dat volkomen verkeerd. Het stuk geeft de weg aan, het vertelt u waar u heen moet. Uw ego en uw vaardigheden kunnen helpen, maar zijn niet het uitgangspunt.

Wellicht is er voor elk meesterwerk een andere weg?
Ja, als autonome creatie wordt het werk tot op zekere hoogte onafhankelijk van de componist. De definitie van een meesterwerk is dat het iets nieuws brengt. Wagner had gelijk toen hij zei: kinderen, creëer iets nieuws! Niet veel mensen konden dat, Moessorgski is een zeldzame uitzondering, een componist die van een andere planeet leek te komen.
Ik heb Picasso altijd bewonderd omdat hij zichzelf steeds opnieuw uitvond, misschien net als Stravinsky. In feite hebben we met Picasso en Stravinsky tien kunstenaars in één persoon.

Wat zou u in dit verband over Schubert zeggen?
In een ongepubliceerd artikel uit 1928 sprak Arnold Schönberg zijn grote bewondering uit voor het feit dat Schubert trouw bleef aan zichzelf, in de schaduw van Beethovens overweldigende persoonlijkheid. Hij trad niet in de voetsporen van Beethoven. De twee hadden waarschijnlijk weinig contact met elkaar en creëerden onafhankelijk van elkaar in slechts drie jaar tijd hun grote kamermuziekwerken, een van de grootste periodes in de muziekgeschiedenis.
Voor mij is Schubert het meest verbazingwekkende fenomeen in de muziek. Bach, Händel, Mozart, Haydn, zij hebben allemaal een omvangrijk oeuvre gecomponeerd, Beethoven iets minder, maar Schubert heeft in zijn korte leven meer dan 1000 werken geschreven, waarvan vele van een ongelooflijk hoog niveau.
Een bekend musicus zei ooit dat Schubert maar één werk heeft geschreven dat niet triest is, namelijk de Vijfde symfonie. Maar dat is volstrekte onzin. Zelfs in zijn laatste werk, *Der Hirt auf dem Felsen*, is geen spoor van doodsangst te bespeuren, en de C-majeur-symfonie bezit een meeslepende vitaliteit. Schubert heeft twee gezichten. In de majeurpassages is vaak die warmte van de dood aanwezig, die vaak triester is dan de mineurpassages. De finale van de laatste sonate in Bes is een gedurfd stuk, trouw aan het motto van de Weners: de situatie is hopeloos, maar niet ernstig.

U had een trage start – in uw eigen woorden, 'als een langzame, nauwelijks merkbare stijging op een thermometer of een waterkoker die water verwarmt, dat plotseling begint te koken en te borrelen en stoom uitblaast' – en pas na een Beethoven-concert in de Queen Elizabeth Hall in Londen, een impopulair programma dat u zelf niet bijzonder waardeerde, kreeg u drie aanbiedingen van grote platenmaatschappijen.
Ik moest alles zelf ontdekken en was erop voorbereid dat het enige tijd zou duren. Dat is een heel ander proces dan wanneer u een leraar of mentor heeft. Toen ik naar pianisten van in de vijftig luisterde, kreeg ik een vaag idee van waar ik ooit naartoe wilde. Een muzikale carrière was altijd een zaak van lange adem. Ambitie is goed en noodzakelijk, maar niet op een fanatieke manier. Elk fanatisme is meer dan twijfelachtig.

Wat vindt u ervan dat Artur Schnabel de voorkeur gaf aan een repertoire dat mooier is dan men het kan uitvoeren?
Mijn repertoire lijkt relatief veel op dat van Schnabel, maar ik heb ook veel tijd besteed aan Liszt en Schönbergs pianoconcert 68 keer in het openbaar gespeeld. Natuurlijk heeft Schnabel ook gecomponeerd. En met alle respect, ik kan niets met zijn tempo's of zijn ritmische eigenaardigheden. Op de vraag of men in de maat of met gevoel moest spelen, antwoordde Schnabel terecht: 'waarom zou ik niet in de maat voelen?' Maar hij deed het zelden. In dat opzicht waren Fischer, Kempff en ook Cortot heel verschillende karakters. Natuurlijk had Cortot zijn eigen ritmische wereld, maar iedereen die kritiek heeft op zijn Chopin zou eens naar het laatste deel van het vierde pianoconcert van Saint-Saëns moeten luisteren, dat hij met een ijzeren tempo volhoudt. Slechts weinigen zouden dat kunnen evenaren.

Hij was ook dirigent.
Precies! Dat is een zeer belangrijk aspect. Fischer ook. Voor mij is het heel belangrijk om mezelf te dirigeren tijdens het spelen, met uitzondering van bijvoorbeeld recitatieven, dan kan men de dirigeerstok wegleggen. Als men eens zou luisteren naar de overgangen die een orkest kan maken, leert men welke zogenaamde vrijheden men moet schrappen.

Een gelijkmatig tempo is een sleutelelement om gevoel te krijgen voor de structurele samenhang van een stuk.
Naar mijn mening is het erg belangrijk om in een groot werk een gevoel van eenheid te hebben van het begin tot het einde. Het is belangrijk om deze ontwikkeling en eenheid in de interpretatie tot stand te brengen, zodat de eerste noot naar de laatste leidt. Men moet over deze dingen nadenken, ook al klinkt 'nadenken' misschien te intellectueel. Het intellect is een moeilijk en gevaarlijk begrip in verband met muziek. Te veel mensen denken dat bij een intellectuele musicus de muziek uit het hoofd komt, en in die zin

ben ik niet intellectueel. Ik heb over muziek nagedacht en erover geschreven, maar muziek begint en eindigt met gevoel. Het intellect fungeert als filter. Zonder dat zou er geen kunstwerk zijn.

Seinen Kopf zu verlieren
ist nicht ungefährlich
Erst nach Stunden oder Tagen
kommt er
etwas verstaubt
wieder zum Vorschein
Klavier spielen
kann man bekanntlich auch kopflos

Bei seinem letzten Konzert
sah ich meinen Kollegen Fischkemper
über dem Klavier levitieren
ich traute meinen Augen kaum
doch tatsächlich da schwebte er
während der Flügel
den Es-Dur-Triller der Sonate Opus 111
selbsttätig weiterspielte
ihn um Minuten verlängernd
damit auch der größte Zweifler
Gelegenheit hätte zu registrieren
dass hier eine mystische Erlebnis
wahrnehmbar von allen
sich ereignete

Veel musici hebben gesproken over de ervaring dat de muziek 'vanzelf' lijkt te ontstaan.

Ik ken dat gevoel. Het is niet iets dat je kunt voorzien. Ik weet te weinig over zen en ik geloof niet dat je innerlijk leeg moet zijn om de geesten op te roepen. De geest moet er al zijn. Maar ik geloof dat je met de juiste voorbereiding soms het idee kunt hebben dat je wordt geleid. Mensen die voor het spelen in een soort meditatiehouding zitten en over hun knieën wrijven, irriteren mij. Je moet voor het concert op de pianokruk gaan zitten en een duidelijk beeld hebben van het karakter van het eerste stuk, zodat je dat meteen kunt overbrengen. Mijn gedicht over de laatste sonate van Beethoven is een parodie op de mystieke banaliteit. Aan de andere kant ben ik ervan overtuigd dat als er één muziekstuk een mystieke ervaring kan overbrengen, het wel Beethovens opus 111 is.

Man muss ganz still sitzen
um das Gras wachsen zu hören
Nicht jeder weiß was das heißt
still sein
ruhig atmen
Abgeschirmt von den Geräuschen der Welt
so lauschte der Komponist
seiner inneren Stimme
Die leisen Abschnitte
waren kaum zu vernehmen
an der Schwelle des zu Erlauschenden
mehr sich entziehend als mitteilend
Ohnehin ging es darum
das Unhörbare hören zu lernen
die Grenze von Klang und Nichtklang
zu erforschen

U zegt wel dat deze sonate onherroepelijk naar de stilte leidt.

Het zou zeker ongepast zijn om een concert te beginnen met Beethovens laatste sonate. Dat zou aantonen dat de pianist zich niet bewust is van de betekenis van het werk. Stilte is de basis van muziek. We vinden haar voor, na, in, onder en achter het geluid. Sommige stukken ontstaan uit de stilte, en deze sonate leidt terug naar de stilte.
Stilte zou de kern van elk concert moeten zijn. Herinnert u zich het anagram in het Engels: listen - silent. Daarom is hoesten, vooral tijdens zachte passages en generale pauzes, zo storend. En weet u, in de bioscoop of het theater hoest, niest, praat, ritselt of klikt niemand met zijn tong...'

U houdt van stilte.

Ja, stilte is iets prachtigs. Ik heb een hekel aan lawaai. Ik geniet ervan om niets te hoeven horen als ik thuis ben. Dan kan ik de kwaliteit van de stilte waarderen zonder mystieke ondertonen. Ik heb sympathie voor John Cage en zijn ironische meditatie-experiment 4'33.

Ik heb op YouTube een uitvoering met een orkest gezien.

Dat is interessant! En waren de deuren gesloten zodat het publiek niet kon ontsnappen? Het publiek heeft de neiging om er grapjes over te maken. Voor mij is 4'33 van Cage muziek buiten de muziek, hoewel het moeilijk is om muziek als zodanig te definiëren. Ik probeer mezelf niet in een transcendentale of mystieke toestand te brengen. Maar ik vind het interessant om bijvoorbeeld bij Paul Valéry in zijn *Cahiers* of bij Robert Musils onvoltooide boek *Der Mann ohne Eigenschaften* te zien of er iets concreets, iets tastbaars is. Musils boek was voor mij een belangrijke literaire gebeurtenis in mijn jonge jaren. Daarin onderzoekt een man van de wetenschap de mystieke ervaring. Hij probeert toestanden of omstandigheden te beschrijven die daarheen kunnen leiden. Maar verder zou ik niet gaan met mystiek. Ik heb uitstekend zonder een god kunnen leven.

Gelooft u niet dat de kunsten een transcendentaal aspect hebben?

Jawel, maar dan zou je eerst moeten weten of er daarboven in de hemel iemand op een troon zit. Is dat niet grappig? (Hij lacht.) Natuurlijk wil ik me niet beperken tot de materialistische kant. Alles wat met religie te maken heeft, is voor mij een hersenschim, een misvatting. Van alle mogelijke religies spreekt het boeddhisme mij het meest aan, omdat het niet tot doel heeft mensen te doden die niet in de ene en enige ware God geloven. Alle misdaden en moorden die in naam van de religie worden gepleegd, lijken mij onvergeeflijk.

SVEN LORENZ FOTO

U noemde uzelf een scepticus.

Ik ben zeer pessimistisch over de wereld in het algemeen. Wetenschappers willen ons doen geloven dat de wereld nu beter is. Maar ik ben het daar niet mee eens. We zouden van de geschiedenis kunnen leren, maar doen we dat ook? En zelfs dat is nu onmogelijk, omdat we worden geconfronteerd met nieuwe en nog dringender problemen, zoals klimaatverandering en zelfmoordaanslagen, die zich als een epidemie lijken te verspreiden. Dat doet me denken aan de missieschool in Tanzania, waar op een dag in 1962 drie schoolmeisjes begonnen te lachen. Het verspreidde zich als een epidemie en uiteindelijk waren meer dan 1000 mensen besmet met deze oncontroleerbare lach, ze konden er niets aan doen. Het was verschrikkelijk. Het duurde 18 maanden en eindigde even plotseling en onverklaarbaar als het was begonnen. Lachen heeft niet altijd met humor te maken...

In de documentaire* Alfred Brendel – Der Mensch und die Maske *verwees uw vriend, wijlen Sir Bernard Williams, naar de uitdrukking "humor is het omgekeerde van het sublieme" en merkte hij op dat dit een aspect van uw denken weergeeft, namelijk dat bepaalde soorten grappen, bepaalde soorten paradoxen, in feite de meest diepzinnige manier zijn om belangrijke dingen weer te geven.

Ik vind dat citaat erg mooi. Het is van Jean Paul, een van zijn definities van humor. Hij behoort tot de grote humoristen, Goethe niet. Ik probeer veel te zijn, niet alleen een humorist. Daar heb je weer de paradox.

> *In der Stille*
> *entkommst du dir*
> *lässt die Schule stehen*
> *öffnest die Türen*
> *deine Wünsche fliehen davon*
> *deine Ohren fallen zu Boden*
> *wie Blätter liegen sie da*
> *deine Hände*
> *greifen nichts mehr*
> *lautlos gehst du*
> *kaum siehst du dich noch*
> *wenn du verschwunden bist*
> *wirst du Keiner sein*

WORLDMASTERPIANISTS

Seizoen '25-'26

17 januari '26 • Nieuwe Kerk, Den Haag
Zlata Chochieva

4 maart '26 • Amare, Den Haag
Arcadi Volodos

20 april '26 • Amare, Den Haag
Maria João Pires & Marc-André Hamelin

20 mei '26 • Amare, Den Haag
Jorge Luis Prats

24 juni '26 • Amare, Den Haag
Evgeny Kissin

DE SINGEL | ANTWERPEN
12 december '25 • Zlata Chochieva
11 maart '26 • Arcadi Volodos
16 april '26 • Mikhail Pletnev
3 juni '26 • Grigory Sokolov
28 juni '26 • Evgeny Kissin

FLAGEY | BRUSSEL
12 juni '26 • Arcadi Volodos

Bestel nu uw kaarten

WorldMasterPianists.nl

070 88 00 300 • Amare & Nieuwe Kerk Den Haag

Wijzigingen voorbehouden

MARIJE VAN DEN BERG

Daan Oostdam brengt een ode aan Medtner

De Nederlandse pianist Daan Oostdam (1997) ontdekte Nikolaj Medtners muziek op een moment van persoonlijke worsteling. “Medtner creëerde harmonieën en melodieën die in geen enkel opzicht vergelijkbaar zijn met die van andere componisten,” zegt Daan. “Als je Medtner eenmaal hebt leren kennen, blijft hij voor altijd bij je.” In diens eerste sonate, opus 5, vond Daan een spiegel voor zijn gevoelens. Zijn debuutalbum is volledig aan Medtners muziek gewijd.

Naast de Sonate in f-klein vertolkt Daan ook de bekende *Reminiscenza* en de zonnige *Sonate-Idylle*, Medtners laatste sonate. Zijn interpretatie laat niet alleen het vakmanschap van deze bijna vergeten componist zien, maar ook diens zoektocht naar schoonheid en harmonie, zoals Daan die ervaart tijdens zijn soms wekenlange tochten door de bergen.

Daan Oostdam is afgestudeerd aan het Conservatorium van Amsterdam (bij Frank Peters en Frank van de Laar) en naast zijn grote affiniteit met het romantische pianorepertoire, speelt hij ook graag muziek van componisten als Ravel en Scarlatti. Hij verzorgt regelmatig solo- en kamermuziekoptredens, o.a. met violist Menno Verloop en met cellist Simon Velthuis.

Instagram: daan_oostdam
daanoostdam.nl
www.7mntn.com

YOUNG ARTISTS

In deze nieuwe reeks portretten belichten we de nieuwe generatie veelbelovende jonge pianisten. Maria Nikiforov zocht ze op.

Alexandra Kaptein laat Liszt aan het woord

Alexandra Kaptein (1999) is een Nederlandse pianiste met een grote voorliefde voor de Duitse romantiek, in het bijzonder het werk van Franz Liszt. In april 2024 verscheen haar debuutalbum *Lebenswanderung* met Liszt-transcripties. Twaalf liederen uit Schuberts *Winterreise* (S.561) én twaalf liederen van Robert Franz (S.489). Van het openingslied *Gute Nacht* tot het aangrijpende slot *Der Leiermann* verbeeldt de *Winterreise* de emotionele reis van een verstoten reiziger. Met haar vertolkingen toont Alexandra Liszts uitzonderlijke talent om de ziel van vocale muziek te verklanken in pianospel.

Alexandra vertelt: “Liszts transcripties staan symbool voor de mens als individu: liefde, hoop en berusting. Na pijn en verdriet wordt de luisteraar bij Liszt altijd naar het licht geleid.”

Kaptein is vicevoorzitter van de Franz Liszt Kring, waarvoor ze schrijft en publiceert. Ze studeert momenteel aan de postdoctorale Konzertexamen-opleiding aan de Hochschule für Musik und Tanz Köln bij Andreas Frölich, en doceert ‘harmonie aan de piano’ aan ArtEZ in Zwolle. Ze behaalde haar bachelor cum laude in Zwolle, haar master aan het Conservatorium van Amsterdam, en rondde in 2024 een tweede master in liedbegeleiding af. Komend seizoen toert ze als finaliste van Dutch Classical Talent door Nederland.

Instagram: alexandra.kaptein
alexandrakaptein.com
www.trptk.com

JOZUA DIELEMAN

GUSTAV ECKART

40 jaar aan de top

Yaara Tal en Andreas Groethuysen vieren dit jaar hun 40-jarig jubileum en ze hebben zich vanaf het begin bewezen als toonaangevend ensemble op dit gebied. Hun complete opname van Schuberts vierhandige pianowerk is al 30 jaar een absolute referentie en vormt tegelijkertijd de belangrijkste opname binnen de uitgebreide discografie van het duo. Het moment is gekomen om een tijdperk te doen herleven waarin ook de samenwerking met Fazioli begon. Ook in het gesprek vormen Yaara Tal en Andreas Groethuysen, net zoals aan de piano, een perfecte eenheid.

HANNS-HORST BAUER

Bij de promotie van de eerste Schubert-dubbelbox (1994), het duo met Paolo Fazioli, Dieter Fischer en twee vertegenwoordigers van Sony Classical.

De twee zijn zelfs al meer dan 40 jaar nauw verbonden met Fazioli. Andreas Groethuysen speelde in 1983 voor het eerst op een instrument van het Italiaanse bedrijf: “Ik was vanaf het begin helemaal enthousiast! Dat was bij Piano Fischer, de vertegenwoordiger van Fazioli in Stuttgart. Ik had meteen het gevoel dat dit iets bijzonders was.” Yaara Tal had kort daarna een soortgelijke ervaring tijdens een televisieopname. “Net als Andreas was ik meteen gefascineerd door de unieke klank, en dat is tot op de dag van vandaag zo gebleven.”

De Fazioli leek bijzonder geschikt voor Schubert. Andreas Groethuysen: “Onze eerste opnames bij Sony in de jaren 90 zijn allemaal geïnitieerd door producer Wolf Ericson, hij was ook degene die ons bij Sony heeft gebracht. Hij was meer een specialist in oude muziek en we zouden hem het meest een plezier hebben gedaan als we Schubert op een fortepiano hadden opgenomen. Maar wij waren niet zo enthousiast over dat idee.” Daarom liet het duo Ericson tijdens een bezoek aan een pianowinkel in Zürich kennis maken met de kwaliteiten van de Fazioli. Yaara Tal: “Hij was meteen erg onder de indruk van de eenvoud van de klank, met zijn helderheid en zuiverheid.”

Voor de Schubert-opnames beschikte het duo destijds over een Fazioli F308, meer dan 30 centimeter langer dan een conventionele concertvleugel. Dit instrument bleek ideaal om de sterke contrasten in Schuberts vierhandige muziek optimaal weer te geven. Enerzijds de quasi orkestrale passages, anderzijds de liedachtige passages, zoals de trio’s in de marsen. Andreas Groethuysen: “Dat komt vooral door het vierde pedaal, dat de klank aanzienlijk reduceert. Daardoor konden we die delicate, zeer fijne, intieme klanken voortbrengen die we waarschijnlijk met geen enkel ander instrument hadden kunnen bereiken.”

Zijn partner is het met hem eens: “In het begin denk je: ‘Mijn God, wie heeft er nou zo’n enorm instrument nodig!’, maar juist dit instrument kan deze rijkdom aan kleuren voortbrengen. En nog een aspect: in de secondo-partij, die Andreas voor zijn rekening neemt, is bij Schubert alles heel compact en dicht geschreven, met veel akkoorden die pianissimo moeten worden gespeeld. Zo’n instrument kan dat heel goed weergeven.”

Omdat ze, om een constante klankkwaliteit te garanderen, alle zeven cd’s in dezelfde zaal met dezelfde vleugel wilden opnemen, maar Fazioli niet kon garanderen dat ze de vleugel op elk moment voor de opnamesessies konden gebruiken, besloten de twee het instrument aan te kopen. Dat betekende echter een grote investering. Andreas Groethuysen: “We moesten de vleugel steeds heen en weer laten vervoeren, er was geen andere oplossing. We kunnen dan ook dankbaar en blij zijn dat Sony alle moeite heeft genomen om dit te realiseren.”

FAZIOLI Bösendorfer YAMAHA

WIJ BESTAAN 50 JAAR!

- Importeur van Fazioli
- Exclusief dealer van Bösendorfer
- Dealer van o.a. Yamaha, Schimmel, Grotrian Steinweg
- Groot aanbod occasion instrumenten
- Inkoop, verkoop, restauratie, stemmen, onderhoud, verhuur, concertservice

EVERT SNEL
PIANO'S - VLEUGELS BV

Bezoek- en correspondentieadres:
Nieuwendaal 66
3985 AE Werkhoven
Tel. 0343 551577 / 551741
Fax 0343 552059
info@evertsnel.nl
www.evertsnel.nl

Yaara Tal: “Later konden we met het enorme instrument privé niets beginnen.” De vleugel werd verkocht, maar Andreas Groethuysen vond bij een concert in de Herkulessaal in München een andere uitzonderlijke Fazioli. “Ik had het gevoel dat die vleugel eigenlijk vanzelf speelde. Ik hoefde alleen maar mijn handen erop te leggen en alles te laten komen zoals ik het me voorstelde. Toen zeiden we tegen elkaar: ‘Die willen we hebben’, en sindsdien staat hij in Yaara’s kamer.”

GUSTAV ECKART

Andreas Groethuysen: “Paolo Fazioli is zo’n creatieve geest! Hij reageert meteen op elk nieuw idee en elke wens. Het gaat meteen door zijn hoofd en soms duurt het maar twee maanden voordat hij het in de volgende instrumenten heeft gerealiseerd. Ondanks al zijn internationale succes, ook in Azië, blijft Fazioli heel flexibel. Het is fantastisch dat hij zijn bedrijf niet eindeloos uitbreidt, maar exclusief blijft, dat is heel slim gedacht.
Ik denk dat het helemaal niet zinvol zou zijn naar massaproductie te streven. Fazioli is echt een zeer indrukwekkend bedrijf.”

Schuberts oeuvre voor vier handen is uniek. “Hij was de ultieme componist voor vier handen”, zegt Yaara Tal. “Hij speelde deze muziek met vrienden, maar ook met leerlingen.” Haar partner vult aan: “Ik denk dat Schubert over het algemeen een heel gezellig mens was. Hij had een grote vriendenkring. Ik denk dat die zogenaamde Schubertiaden, waarbij vrienden naar de voorsteden rond Wenen trokken om samen muziek te maken, heel bijzonder voor Schubert. Ik ken geen andere componist waarbij je dat ziet.”
Het is geen toeval dat Schubert ook veel stukken heeft gecomponeerd die niet bijzonder veeleisend zijn, maar altijd van grote kwaliteit.
Andreas Groethuysen: “Ook in de bescheiden dansen voor twee handen vinden we een enorme melodische rijkdom en een overvloed aan harmonische ideeën. Het is een volkomen onterecht vooroordeel om te denken dat deze stukken niet zo interessant zouden zijn, want eigenlijk is bijna elk stuk op zijn eigen manier een juweeltje. Voor ons is er dan ook eigenlijk geen enkel echt zwak stuk bij.
Het is bovendien fascinerend dat een componist als Schubert naast deze prachtige gelegenheidsmuziek ook enkele stukken in dit genre heeft geschreven die reiken tot aan de expressieve grenzen van de muziek, zoals de beroemde Fantasie in f mineur.”

Het is veruit het meest gespeelde werk voor piano vierhandig – het duo zelf heeft de Fantasie tot nu toe ongeveer 300 keer in concert gespeeld –, maar volgens Andreas Groethuysen heeft dat ook een keerzijde, omdat andere meesterwerken zoals het Rondo in A majeur, het Allegro in a mineur *Lebensstürme* of het grandioze *Divertissement à la hongroise* daardoor te weinig aandacht krijgen. Een reden te meer om je opnieuw te verdiepen in de schatkamer van Schuberts vierhandige pianowerken, zelf aan de piano of met de opname van Yaara Tal en Andreas Groethuysen.

ERIC SCHOONES

Op 16 november geeft Duo Tal & Groethuysen een concert in het Beethovenhaus in Bonn, ter herinnering aan hun eerste concert precies 40 jaar geleden, eveneens in Bonn. Voor de pauze met hetzelfde programma als toen.

In november verschijnt: Michaela Fridrich | Duo Tal & Groethuysen *Seiltänze mit zwanzig Fingern* ISBN 978-3-96707-480-2 www.etk-muenchen.de

tal-groethuysen.com

DE WERELD VAN GISTEREN, DE MUZIEK VAN MORGEN

Voor zijn meest recente albums koos Julien Libeer, na Mozart met Pierre Colombet, Máté Szűcs en Eckart Rungeen nu met Ravel opnieuw voor een boeiende mix van markante pianowerken en kamermuziek, deze keer met Lorenzo Gatto en Bruno Philippe. Ook tourt hij met Cappella Amsterdam.

Opvallend is het evenwicht dat Libeer vindt tussen de ongrijpbare fonkeling van Ravels pianoschriftuur, en een klaterheldere, haast demystifiërende aanpak. Elke noot mag er zijn, wars van elke *onder-de-mat-vegerij*... Alsof hij wilde benadrukken dat Ravel een muzikale afstammeling is van Couperin en Rameau. Was dat zijn bedoeling?

'Het is deels mijn temperament. Ravel ligt me in die zin goed – al heeft deze opname me bloed, zweet en tranen gekost. Ik ben opgeleid in een op hyperdefinitie gerichte school; dat bepaalt hoe ik speel. Anderzijds zit Ravel in een traditie die dat ook vraagt. Daarmee bedoel ik niet alleen de Franse klavecimbeltraditie; het is ook een kwestie van temperament. Hij was een van de eersten die zei: "Speel de noten, dat is genoeg." Op zich is die uitspraak onnozel – beluister zijn eigen opnamen: die meanderen alle kanten op. Doet hij ze toch, is het belangrijk in welke context. Begin 20ste eeuw, toen muzikanten eender wat deden met een partituur, was het waarschijnlijk een soort waarschuwing: het betekent niet dat je geen vrijheid hebt.'

GREEN ROOM CREATIVES DIEGO FRANSSENS

Je moest aan het Mozart- en het Ravelproject tegelijk werken. Staan ze in een verband tot elkaar, al dan niet door die praktische omstandigheid?

Ravel was naar eigen zeggen schatplichtig aan Mozart, die hij niet onterecht een ideaalbeeld vond. Muziek waar geen vet aan zit. Net zoals bij Mozart hoor je bij Ravel de schriftuur niet. Je opent een kraantje en alles vloeit eruit. Bij Mozart spontaner en natuurlijker; Ravel moest hard werken. Maar goed: alles moet spectraal op de juiste plaats staan. Je hebt eigenlijk weinig te kiezen.

In die zin gaat Ravels muziek zoals die van Mozart over muziek zelf.

Ja. Al is Ravel ook een fascinerend personage – tegelijk quasi-reactionair en hypermodernistisch. Hij was aan de traditie verknocht en begon elke dag met een stukje *contrepoint fleuri*. In de titels van zijn werken zie je een van de eerste commentatoren van de muziekgeschiedenis. Niet voor niets begon men in zijn tijd evoluties te systematiseren. De geest van Stefan Zweigs *Die Welt von Gestern*: er eindigt iets, er begint iets, en je probeert daarmee in het reine te komen. Ravels oplossing is, zo lijkt het, nieuwe wijn in oude zakken te steken. *Le Tombeau de Couperin* is een Franse suite, *Valses nobles* een pastiche op de wals en op Schubert, de *Sonatine* is haast ironisch bescheiden, vergeleken met bijvoorbeeld de contemporaine sonate van Dukas. Kortom: vasthouden aan de kwaliteiten van wat voorafging, maar dan met een bijna pathologische openheid van geest, die hem bijvoorbeeld in jazz de muziek van morgen deed zien. Hij was omringd door vrouwen, maar had nooit een amoureuze relatie. Hij was een eenzaat met een eindeloze vriendenkring… Die tegenstellingen voel je in zijn muziek: er ontglipt je altijd iets.

Een goede leerschool.

Absoluut. Om te beginnen is het soms haast onspeelbaar. Zelfs de *Sonatine* stelt je meteen voor problemen. Een beetje zoals die van Mozart, muziek die bij wijze van spreken amper de grond raakt. Ze ontsnapt, ze is niet geaard.

De muziek van Ravel lijkt me muziek die moet indalen en vaak 'hernomen' worden opdat je er klaar in zou zien. Je hebt veel andere dingen te doen en staat, anders dan pakweg Michelangeli, met beide voeten in het echte leven. Hoe doe je dat?

Zoals eerder Bachs *Das Wohltemperierte Klavier* was Ravel het centrale blok van mijn werk, waar ik voortdurend naar teruggreep. Want of je het nu op de Michelangeli-manier doet (5 jaar lang 15 uur per dag voor alleen *Ondine*) of iets humaner: de enige manier die werkt, is sedimentatie. Laag na laag laten bezinken. En verder: de deadline halen en compromissen sluiten, bijvoorbeeld om te vermijden dat je dochter van honger omkomt (lacht).
En de juiste mensen kiezen om mee samen te werken. Ik wilde Aline Blondiau aan de regie en Michel Brandjes als pianotechnieker. Het instrument is voor Ravel zo belangrijk, je moet erop kunnen vertrouwen. *Alborada del gracioso* zonder Michel: dat wilde ik niet.

Toch een béétje een Michelangeli?

Compleet. Ik ben zeer maniakaal en haat het gevoel dat parameters mij ontsnappen.

Komend seizoen is er ook een project van jou met Cappella Amsterdam. Een spin-off van dit Ravel-project?

Stemmen zijn mijn eerste liefde: ik ben opgegroeid met opera, en eigenlijk kan de piano mij op zich weinig schelen. Het proces van het instrument vind ik interessant, maar qua klank is er niet veel aan. Ik heb indertijd veel met het Vlaams Radiokoor gewerkt, onder meer rond Brahms. Drie jaar geleden heb ik voor het eerst met Cappella Amsterdam samengewerkt, met *Das Wohltemperierte Klavier* als rode draad doorheen de polyfone muziekgeschiedenis. Ik wilde nog eens samenwerken met de briljante Daniel Reuss, van wie ik zoveel heb geleerd. Toen kwam het idee om rond bepaalde pianowerken van Ravel een tableau te maken van voor die tijd relevante, vooral Franse vocale muziek. Al gaat er ook wat Gershwin aan te pas komen.
En omdat Ravel niet voor koor én piano heeft geschreven, heb ik voorgesteld om het langzame deel van zijn Pianoconcerto in G te herschrijven. Weinig verschaft mij meer vreugde dan op het podium aan de piano zitten, niét spelen en drie meter van mij vandaan een dertigkoppig koor horen zingen. Dat is ongelooflijk… voedend.

RUDY TAMBUYSER

Alle informatie over de concerten
www.julienlibeer.net en **www.cappellaamsterdam.nl**

MUSICORUM IN BRUSSEL

Gedurfde creativiteit

Sinds zijn oorsprong in de Minimeskerk is het Musicorum-festival uitgegroeid tot een vaste waarde voor Brusselse melomanen. Jonge artiesten en gerenommeerde musici brengen in het Auditorium Philippe Roberts-Jones van het Museum voor Schone Kunsten te Brussel tijdens de zomervakantie een muzikaal programma van hoog niveau.

Geïnspireerd op een eenvoudig concept dat hij in een kathedraal in Stockholm ontdekte – gratis middagconcerten door conservatoriumstudenten – richtte priester Jacques Van der Biest in 1986 het Musicorum-festival op. Op vraag van Van der Biest werd de organisatie van het festival in mei 2012 toevertrouwd aan vzw Centre d'Oeuvres de Merode, onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van Prins Amaury de Merode, en Walter en Marjana Van Damme. De oorspronkelijke gedachte van gastvrijheid en laagdrempelige cultuurbeleving wordt tevens gedragen door een artistiek team dat inzet op talent, variatie en kwaliteit.

Muziek als gift

Traditioneel start het festival al begin juli, maar door openbare werken in de stad loopt het dit jaar van 15 juli tot 31 augustus.
De concerten vinden plaats van dinsdag tot en met vrijdag, telkens van 12u15 tot 13u. Dat je als bezoeker gratis kan genieten van het Musicorum-festival, is te danken aan de inzet van vrijwilligers, de steun van sponsors en het mecenaat van prins Amaury de Merode. De prins benadrukt dat het festival bruggen slaat tussen het culturele en het sociale, en zo een verbindende rol speelt in het stedelijke weefsel.
Ook de muzikale middelen worden met zorg gekozen. Zo werkt het festival samen met pianohandel Quatre-Mains, die onder gunstige voorwaarden voor de gelegenheid een Fazioli F212 ter beschikking stelt. Quatre-Mains wil niet alleen een topinstrument aanbieden aan gevestigde pianisten, maar wil ook jonge talenten ondersteunen met kansen én kwaliteit.
De artistieke leiding is in handen van Eliane Reyes, Yannick Van de Velde en Jean-Claude Vanden Eynden. Zij waken met zorg over de inhoudelijke invulling van het programma, dat zich elk jaar kenmerkt door een grote stilistische variatie en een mix van jong talent en gevestigde namen. Daarnaast treden de drie artistiek directeuren ook zelf op, elk met een gelijk aantal concerten, waarmee ze hun betrokkenheid niet alleen inhoudelijk, maar ook op het podium tonen.

De toon is gezet

Het festival opende dit jaar met een expressieve dialoog tussen altviool en piano, in de vorm van Brahms' Sonate op. 120, nr. 2 – oorspronkelijk voor klarinet gecomponeerd. Pianiste en tevens

Arthur Masson

artistiek directeur Eliane Reyes en altviolist Marc Sabbah vonden elkaar in een natuurlijk en gelijkwaardig samenspel, waarin elke stem helder en uitgebalanceerd tot zijn recht kwam. Altviolist Marc Sabbah speelde Brahms' sonate uit het hoofd, wat in kamermuziek eerder uitzonderlijk is. Zo kan hij zich, naar eigen zeggen, beter in de muziek inleven.
Afsluiten deed het duo met de toegankelijke *Siete Canciones populares Españolas* van de Falla; een luchtiger, maar sfeervol slot.

Een spirituele Franck-sonate

Op het einde van de eerste week brachten violist Thomas Lefort en pianiste Eliane Reyes César Francks beroemde Sonate voor viool en piano in A (1886) met een intensiteit die de diepere lagen van het werk blootlegde. Bij Franck ging zijn kunst hand in hand met zijn geloof in God. Op de vraag of die gedachte ook bij de uitvoerders resoneerde, antwoordde Reyes dat ze zich niet religieus noemt, maar zich wel spiritueel verbonden voelt met de muziek. Lefort ging nog een stap verder: voor hem is muziek een vorm van religie. Al van jongs af aan ervaart hij tijdens het spelen momenten van verbondenheid met het universum, en soms zelfs de aanwezigheid van de componist zelf.
Het concert werd besloten met Sarasate's virtuoze *Zigeunerweisen*, gevolgd door de verstilde *Méditation* uit *Thaïs* van Massenet als toegift. Op voorstel van Martha Argerich, met wie beiden een band hebben, traden Reyes en Lefort hier voor het eerst samen op; een muzikale ontmoeting die naar meer smaakte.

Jong talent

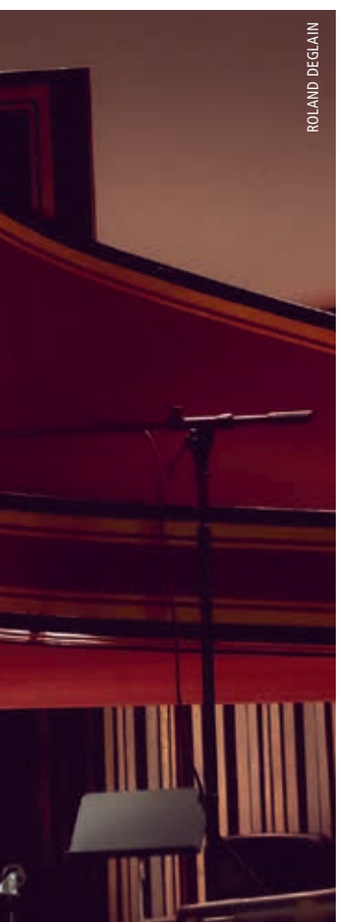
Musicorum biedt niet alleen gevestigde artiesten een podium, maar ook opvallend veelbelovende jonge musici. Valère Burnon, dit jaar derde laureaat van de Koningin Elisabethwedstrijd, trad al in 2019 op en keerde in 2024 terug. Zijn aanwezigheid onderstreept het niveau dat het festival nastreeft. Burnon nam eerder ook al deel aan de Brusselse Breughel-muziekwedstrijd, waarmee Musicorum informeel verweven lijkt.
Ook bij de allerjongsten valt het kwaliteitsniveau op. De broers Clément en Arthur Masson – respectievelijk 15 en 17 jaar – wisselden solo- en duowerk af op klavecimbel en marimba, met een programma rond onder anderen Scarlatti, Rameau, Bach en Piazolla. Met hun frisse interpretatie, technische beheersing en muzikale flair bewezen ze dat Musicorum niet alleen podiumkansen biedt, maar ook ruimte schept voor gedurfde creativiteit.

In alle openheid

Wie het programma van Musicorum doorbladert, merkt meteen de stilistische en instrumentale rijkdom op. Naast klassieke bezettingen met piano en zang, viool of dwarsfluit, duiken ook minder alledaagse combinaties op, zoals klavecimbel en marimba. In tijden waarin cultuur onder druk staat, biedt het festival een laagdrempelig alternatief binnen het culturele stadsaanbod – centraal gelegen, op een boogscheut van het Brussels Centraal Station, en vrij toegankelijk voor een breed publiek.

JURGEN DEGRYSE

www.musicorum.be

ROLAND DEGLAIN

Eliane Reyes

YOSHIE KUWAYAMA

Walter en Marjana Van Damme met prins Amaury de Merode

ROLAND DEGLAIN

PIANIST selecteert:

Gerenommeerde Pianohuizen

PIANO'S VERHULST

Europalaan 1B-1
8970 Poperinge
Tel. +32 (0)57 33 41 89
www.pianosverhulst.be

ROMBAUX BVBA

winkel: Mallebergplaats 13
piano toonzaal: Kelkstraat 13
8000 Brugge Tel. +32 (0)50 33 25 75

Rombaux BRUGGE

PIANO-ATELIER PROOST-SLACKX

Apollostraat 43 - 2600 Antwerpen, België
Tel. +32 (0)3 502 81 62 - GSM 0496 12 90 46
maarten@proost-slackx.be
www.proost-slackx.be

PROOST SLACKX

TAFFIJN PIANOS SUPPLY BVBA

Hoevestraat 37B, B-1755 Gooik
Tel. +32 (0)54 56 65 70
www.taffijn.be

TPS

PIANO'S MAENE RUISELEDE

(Hoofdzetel, bij Brugge)
Industriestraat 42 - B8755 Ruiselede
Tel. +32 51 68 64 37 www.maene.be

PIANO'S MAENE GENT

Steinway Piano Gallery Gent
P. Van Reysschootlaan 2 - B9051 Gent
Tel. +32 9 222 18 36 www.maene.be

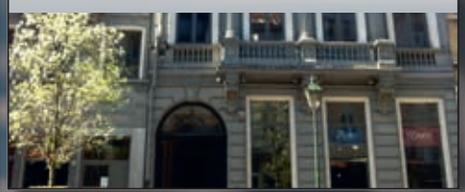
PIANO'S MAENE LIMBURG

Paterskerk Paterstraat 36 - Oud-Rekem
Tel. +32 89 21 52 72
www.maene.be

PIANO'S MAENE BRUSSEL

Argonnestraat 37 - B1060 Brussel
Tel. +32 2 537 86 44
www.maene.be

PIANO'S MAENE ANTWERPEN

Herentalsebaan 431 - B2160 Wommelgem
Tel. +32 3 321 78 00
www.maene.be

DRIESEN PIANO'S

Rijksweg 370 - B3630 Maasmechelen
Tel. +32 89 76 41 45
www.pianosdriesen.be

DRIESEN PIANOS

PIANOMOBIL

VERHUUR VAN CONCERTVLEUGELS

Tervuursesteenweg 176, 2800 Mechelen
Tel. +32 (0) 468 467 794 info@pianomobil.be

PIANO-ATELIER CHAERLE

Gaverlandstraat 171 - 9120 Melsele
Tel. +32 476 87 75 18
www.pianoatelierchaerle.be

PIANO'S NOTON

Berlarij 60 - 2500 LIER
Tel +32 (0)3 480 41 22
info@noton.be www.pianosnoton.be

NOTON
als je noten tonen wil ...

Michaël Grailet – L'Artisan du Piano
Rue de Maestricht 11 • 4600 Visé
www.artisandupiano.be

Steingraeber & Söhne | **Sauter** | **Förster**

in België

PITCH PIANOSERVICE BV

Handelsstraat 18D
8020 Oostkamp
Tel. +32 483 52 47 70
info@pitchpianoservice.com
www.pitchpianoservice.com

PITCH PIANOSERVICE

GRIFFIOEN TRANSPORT

Geeft vertrouwen!

Schumanweg 1
2411 NH Bodegraven - NL
Tel.: +31 (0)172-612644
www.griffioentransport.nl
info@griffioentransport.nl

+32 498 84 00 03
info@kintpianos.be
www.kintpianos.be

kint pianos

Winkel: Kortrijksesteenweg 128 9000 Gent
Atelier: Klapeksterstraat 1A 9000 Gent

QUATRE MAINS PIANO'S

Kwaadham 52 - 9000 Gent
Tel.: +32 9 233 80 59
www.quatremainspianos.be

QUATRE MAINS
PIANOS

PIANIST

Wilt u informatie over deze rubriek,
dan kunt u bellen op
nummer +31 655 141 982
of mailen naar:
info@pianistmagazine.nl

VAN OLDENIEL
PIANO'S

TOP occasions
Steinway & Sons, Yamaha, Bechstein etc.

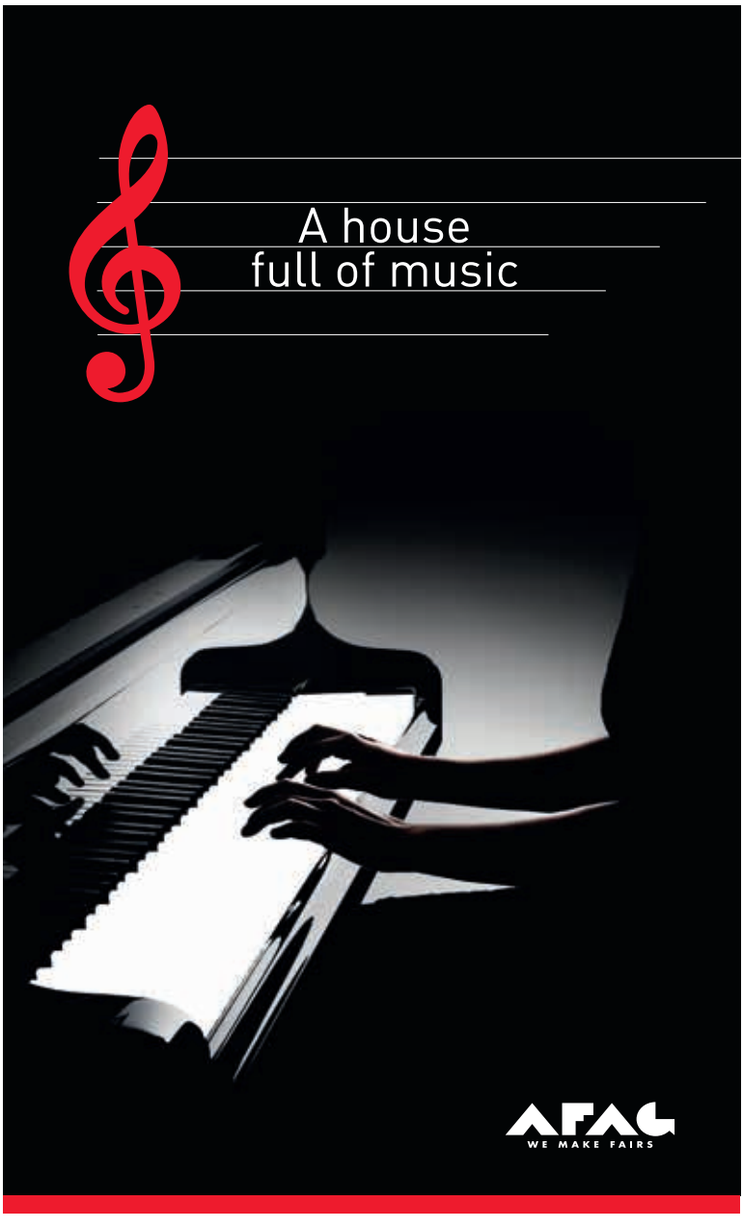
Handelsweg 6
8131 XX WIJHE

M 06 - 28 16 15 54
www.vanoldenielpiano.nl

Piano-atelier Sjoerd Heijda

Restauraties en verkoop van topinstrumenten
Open elke zaterdag van 13:00 tot 17:00 uur en op afspraak
Grotestraat 187c in Almelo
tel. 0652014905
www.sjoerdheijda.nl

akustika
The Fair for Music
24 – 26 April 26 ⌇ Messe Nürnberg

Member of: DEUTSCHER MUSIKRAT

www.akustika-nuernberg.de

PENTATONE

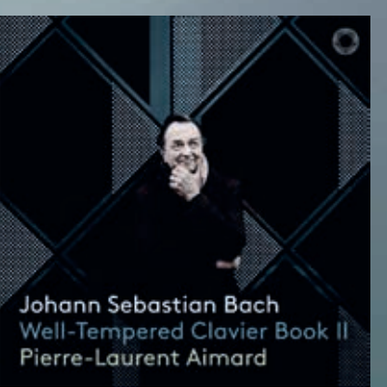
KOMENDE HOOGTEPUNTEN

PTC 5187 461

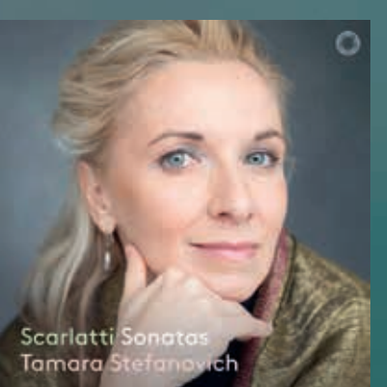
Piemontesi Vertolkt Brahms met Symfonische Schittering en Stille Bezinning

PTC 5187 462

Aimard Keert Terug Naar de Kern van het Pianorepertoire: Bach

PTC 5187 401

Microscopisch en Telescopisch: De Dubbele Blik van Scarlatti

amazon music · MUSIC · HDtracks · Spotify · TIDAL · DEEZER

www.pentatonemusic.com

AMELIE DAHL

Charles Richard-Hamelin: wees vooral geduldig

Charles-Richard Hamelin houdt van een degelijke aanpak. Zijn artistieke parcours heeft zich stapsgewijs en systematisch ontwikkeld tot een gebetonneerd klassiek-romantisch repertoire met een hoofdrol voor Frédéric Chopin. Zijn invloeden kenmerken zich door respect voor het haalbare en een gezond wantrouwen jegens het spectaculaire. Een tweede prijs van een belangrijke competitie, zoals de Krystian Zimerman Prijs op de International Chopin Piano Competition (2015), bleek voor hem belangrijker te zijn dan een eerste prijs in een lager echelon.

Charles Richard-Hamelin: "Mijn vader was een amateur pianist. Hij toonde me het instrument toen ik een kleuter was en gaf mij ongeveer vijf maanden les. Toen hij zag dat ik wat talent had kreeg ik een echte leraar, Paul Surdulescu, uit Roemenië. Hij was mijn leraar van mijn vijfde tot achttiende. Surdulescu was instrumenteel in de ontwikkeling van mijn muzikale smaak. Hij koos de juiste stukken, die ook muzikaal en harmonisch interessant waren. Zoals werken van Dmitri Kabalevski of Joaquín Turina en uiteraard Chopin. Verder was ik aangetrokken tot de grote Roemeense "oude school" pianisten, zoals Radu Lupu en Dinu Lipatti. Maar ook Arthur Rubinstein en Krystian Zimerman. Ik zou zeggen: de grote Chopin-pianisten, van Alfred Cortot tot Ignaz Friedman en Józef Hoffman. Dat waren heel belangrijke invloeden. En Chopin blijft mij nog elke dag boeien, vooral wegens de gelaagdheid van zijn latere werken".

Wat is uw advies aan jonge studenten?

"Ik denk dat mijn verhaal sommige studenten kan inspireren. Ik heb alles van de grond af opgebouwd. Van lokale wedstrijden tot aan internationale concoursen. Tot de grootste. En ik heb mijn eigen weg afgelegd. Op eigen kracht, denk ik. Mijn manier om een carrière te bouwen is: neem je tijd. En behandel muziek serieus. Deze zomer heb ik deelgenomen aan het Toronto Summer Music Festival. Professionals traden naast getalenteerde studenten op. Het is een goede ervaring voor hen, want de meesten hebben geen geduld. Ze willen te snel naar het einde. Je moet stukken kiezen die zowel moeilijk als gemakkelijk zijn. Ik zie vaak zie jonge mensen stukken spelen die veel te moeilijk zijn. En dat werkt niet. Het moet bij je vaardigheden passen. Geduld is de sleutel".

Hoe zijn uw ervaringen met de Shigeru Kawai?

"Het is een heel kleurrijk instrument. Het is bovendien een heel mooi instrument voor het meer intieme spel, zoals recitals. Ik speelde de Shigeru Kawai op het recente Chopin Festival in Hamburg. Dat was de eerste keer op deze piano. Het was een mooie ervaring, en een geweldige akoestiek. Ik heb er echt van genoten, met name van het instrument".

Wat zijn uw plannen voor de nabije toekomst?

"Volgend jaar heb ik een grote tournee in Canada. Zeven steden met Marc-André Hamelin. Dus twee pianisten, de twee Hamelins samen op het podium, en dat wordt heel spannend. En dan zal ik ook weer Japan aandoen, twee keer. Ze zijn daar helemaal weg van Chopin – heerlijk".

WYNOLD VERWEIJ

NIEUW ALBUM

Verkrijgbaar op www.irinalankova.com en ook te beluisteren op alle streamingplatforms

De internationaal geprezen pianist Irina Lankova keert terug naar Het Concertgebouw met haar nieuwe programma Phoenix, een boeiende vermenging van levendige virtuositeit en lyrische poëzie, met een persoonlijke selectie van werken van Rachmaninoff, Skrjabin, Mozart en Stravinsky.

De stukken zijn verbonden door subtiele stilistische en emotionele verwantschappen, wat zorgt voor een unieke en betoverende vertelling. Luisteraars zullen zowel meesterwerken als zeldzame pareltjes tegenkomen, in een betoverde dialoog, en zoals altijd met Irina Lankova, "met die natuurlijke en oprechte virtuositeit die de muziek lijkt op te lossen in pure emotie en de harten laat resoneren," aldus La Libre Belgique.

Irina Lankova

"Her touch is genuinely poetic"

THE INDEPENDENT

"She takes the audience to the depths of emotion"

INTERNATIONAL PIANO MAGAZINE

PIANORECITAL

HET CONCERTGEBOUW AMSTERDAM | RECITAL HALL

12 OKTOBER 2025, 20.15 U

S. Rachmaninov
Melodie op. 3 nr. 3 in E, Andante con moto
Étude-tableau op. 33 nr. 2 in C, Allegro
Prelude op. 23 nr. 6 in Es, Andante
Prelude op. 32 nr. 12 in gis, Allegro
Prelude op. 23 nr. 4 in D, Andante cantabile

A. Scriabine
Étude op. 8 nr. 12 in dis, Patetico
Twee poèmes op. 32
Sonate nr. 4 in Fis, op. 30

F. Chopin
Romance uit pianoconcerto nr. 1 in e, op. 11(M. Balakirev)

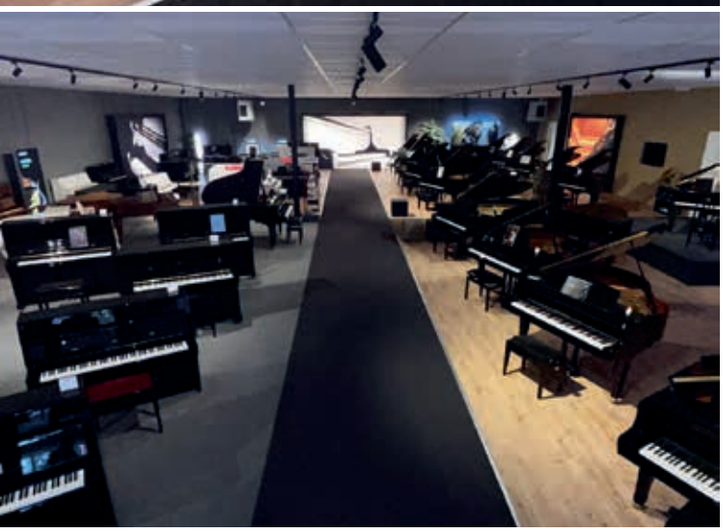
C. Gluck
Melodie uit Orphée et Eurydice (G. Sgambati)

W.A. Mozart
Fantasie in d, KV 397

I. Stravinsky
De Vuurvogel (G. Agosti)

TICKETS: VANAF €35,00
WWW.CONCERTGEBOUW.NL - TEL. 020 671 83 45
CONCERTGEBOUWPLEIN 10 - 1071 LN AMSTERDAM

FOTO'S: VAN OLDENIEL

PRACHTIGE STEINWAYS & SONS BIJ VAN OLDENIEL

Eric van Oldeniel zit met z'n bedrijf alweer ruim een jaar in de nieuwe showroom in Wijhe (Ov.).
'Ja, het bevalt uitstekend en we trekken hier niet alleen veel, maar ook professionele pianisten die gaan voor kwaliteit. Daaronder ook bekende Nederlanders.
Zijn bedrijf maakte een gestage groei door: 'Ik ben ooit begonnen op 60 vierkante meter, toen werden het er 150, daarna 300 en hier heb ik nu bijna 1000 vierkante meter, met een mooi aanbod van dik 25 vleugels, ruim 40 piano's en bovendien een uitgebreide collectie digitale piano's. Ik heb hier twee hele mooie Steinway D concertvleugels staan en ik ben ook gek van goede, gereviseerde Yamaha's. Ik vind die CX-serie echt geweldig. Maar ook de GX-serie van Kawai mag er zeker zijn.'
Hij heeft de business in z'n vingers. Nog op de pianovakschool had hij al heel snel zijn eigen bedrijf. Het geheim? 'Geen gekke risico's nemen en het is ook wel een beetje een cliché, maar voor mij is kwaliteit en goede service het allerbelangrijkste. Daar besteden we heel veel tijd aan, zodat elke vleugel of piano in topconditie is.'

Eric van Oldeniel biedt particulieren graag de mogelijkheid hun piano of vleugel te verkopen. 'Maar ik neem alleen de betere merken: Steinway & Sons, Bösendorfer, Kawai, Yamaha, Bechstein etc. En ik ben eigenlijk elke dag wel op zoek naar mooie occasions. Ik heb er hier de ruimte voor.
Transport doen we zelf. Met drie medewerkers verhuurt hij ook vleugels voor concerten, en er komen ook docenten met hun leerlingen, die hier een voorspeelavond doen. Altijd heel leuk en gezellig.'
Bovendien wordt de winkel gebruikt voor andere bijzondere optredens. Zo staat in het najaar de bekende Jazz-pianist Peter Beets op het prachtige podium in de winkel.

Handelsweg 6, 8131 XX Wijhe
www.vanoldenielpiano.nl

MARTHA ARGERICH STEINWAY-PRIJS 2025 VOOR YANG (JACK) GAO

Voor de tweede keer werd tijdens het Martha Argerich Festival Hamburg de door Steinway & Sons gestichte Martha Argerich Steinway-prijs uitgereikt. De onderscheiding ging naar de jonge pianist Yang (Jack) Gao, door Martha Argerich persoonlijk geselecteerd. Gao was daar live te beluisteren in Schumanns pianokwartet op. 47. Hij studeert aan de Juilliard School in New York bij Jerome Lowenthal en Emanuel Ax en heeft al talrijke internationale wedstrijden gewonnen. Martha Argerich zegt over hem: "Ik ben onder de indruk van zijn diepgaande gevoeligheid, zijn grote stilistische veelzijdigheid en zijn indrukwekkende virtuositeit, die hij combineert met een heel bijzondere artistieke en persoonlijke openheid – kwaliteiten die in deze combinatie en balans een uitmuntend artiest maken."

Yang Gao met Martha Argerich en Pierre Hellermann, het nieuwe hoofd Concerts & Artists EMEA van Steinway & Sons

DANIEL DITTUS

Bekijk spraakmakende muziekvideo's

Productie: Woudgraaf AV

www.npmb.nl/videos

Joop Verhoog,
pianostemmer en eigenaar Verhoog Muziek piano's en vleugels, Nijkerk

Bezoek onze NPMB-erkende muziekwinkels

GRONINGEN: Kuipers Muziekhuis Orgels & piano's **Leens**
OVERIJSSEL: De Graaf Muziek **Zwolle** • Schumer Piano's & vleugels **Hengelo**
GELDERLAND: Oostendorp Muziek **Wezep** • Muziekhuis Souman **Hattemerbroek**
Verhoog Muziek Piano's & orgels **Nijkerk** • Westera Piano's & vleugels **Winterswijk**
Het Klavier Piano's & vleugels **Vorden**
UTRECHT: Steinberg & Rinkel Piano's & vleugels **Eemnes** • Evert Snel Piano's & vleugels **Werkhoven**
Piano's Maene **Utrecht**
NOORD-HOLLAND: Alphenaar Muziekhandel **Haarlem** • Andriesen Piano's & vleugels **Haarlem**
Van Kerkwijk Piano's **Amstelveen** • Moeskops Muziek **Hoorn** • Oostendorp Muziek **Hilversum**
Spanjaard Muziek **Alkmaar** • Piano's Maene **Alkmaar** • Piano's Maene **Amsterdam**
Bockting Piano's & vleugels **Amsterdam** • Kaldenbach Piano's & vleugels **Assendelft**
ZUID-HOLLAND: Muziekhandel Van Buytene **Delft** • Joh. de Heer Muziekinstrumenten **Sliedrecht**
Pianohandel Mos en Spetter **Waddinxveen** • Pianobedrijf Arie Keijzer **Oud-Beijerland**
Piano's Maene **Delft** • Pianometropool **Rijswijk** • Cox Pianoservice **Gouda**
Emile van Leenen Piano's **Leiden** • Schinck Piano's **Sassenheim**
ZEELAND: De Hamernoot Piano's & vleugels **Middelburg**
NOORD-BRABANT: Edward Meijer Piano- & vleugelonderhoud **Tilburg**
Simons Piano **Tilburg** • Acustica Piano's & vleugels **Breda**
Muziekhuis Arie Willems **Helmond**
LIMBURG: Piano Technica **Beegden**

- Vakmanschap
- Betrouwbaar advies
- Veilig kopen

NEDERLANDSE PIANO- EN MUZIEKINSTRUMENTENBOND
npmb.nl • secretariaat@npmb.nl

Mos en Spetter:
Een open en eerlijk advies

Na zijn opleiding pianotechniek in Amsterdam heeft Pim Spetter (62) er geen gras over laten groeien. Hij was 24 toen hij een bedrijfje overnam. Vrij snel daarna ging Pim samenwerken met Michel Mos. Dat heeft uiteindelijk geleid tot Mos en Spetter, met rond de duizend klanten, waaronder Conservatorium Rotterdam, kerkzaaltjes en particulieren. Maar wat doe je als een van de twee met pensioen gaat?

Pim Spetter: "Michel is vijf jaar geleden met pensioen gegaan. Ik stond toen op een kruispunt. Wat ga ik doen? Bouw ik het uit? Maak ik het kleiner? Na twee jaar piekeren heb ik voor dat laatste gekozen. Ik heb de showroom afgestoten en ik ben vanuit de werkplaats doorgegaan."

Waarin onderscheidt uw bedrijf zich van de concurrentie?
"Onze klanten krijgen gewoon een eerlijk advies. Ik geef garantie op de piano's die we verkopen. En ik breng ze zelf bij de klant thuis. Na een maand kom ik terug bij de mensen om de servicebeurt te doen. Ik stem het nog even na. Zijn er vragen of opmerkingen, dan los ik dat meteen op."

Iedereen heeft het over digitalisering. Is dat segment belangrijk voor u?
"Ik heb digitale piano's eigenlijk nooit als concurrentie gezien. Ik zie dat meer als een toevoeging voor mensen die bijvoorbeeld in een appartement wonen. Volgens mij zal je het het dynamische bereik van een akoestisch instrument nooit met een digitale piano krijgen. Ik denk ook daarom dat piano's en vleugels er altijd zullen blijven."

Hoe staat het met de ontwikkeling van nieuw talent?
"Het is misschien voor een heleboel jongeren toch een beetje een stoffig vak. Je moet het ook echt heel graag willen. Ik vind het nog steeds fantastisch om een zo mooi mogelijk gelijkzwevende stemming neer te zetten. Het kost veel tijd voordat je een piano goed kunt stemmen. En op tempo. Maar de opleiding duurt drie jaar. Tel daar gerust nog drie jaar bij op voordat je een piano echt op tempo kan stemmen. Daarom haakt al na het eerste jaar soms zelfs wel vijftig procent af. Uiteindelijk ben ik ervan overtuigd dat ons vak nooit zal uitsterven, als je eenmaal kennis hebt gemaakt met dit vak en erdoor bent geraakt laat het je nooit meer los. Het is het mooiste vak van de wereld."

Wynold Verweij

Mos en Spetter
Sint Victorstraat 50
2741 JR Waddinxveen
t 0182 611 697
m info@mosenspetter.nl

MAENE

Piano’s Maene, familiebedrijf sinds 1938.
Dé pianospecialist in de BeNeLux !

Piano nodig? Breng ons zeker een bezoek voor u beslist !
www.maene.nl - www.maene.be

DANNY BODDIN

Precision Touch Design is nog steeds mijn passie

Na ongeveer 30.000 stemmingen kan je wel zeggen dat Danny Boddin (72) de piano door en door kent, en zo deed hij evenveel ervaring op met de persoon achter de piano, de pianist.

"Pianisten zijn meer gefocust op de klank dan op het toucher. Maar het wonderlijke is dat het toucher de klank maakt", zegt Boddin. "Ik werkte in de jaren zeventig bij een klein muziekbedrijf, dat een studiootje van acht sporen had. Door goed te kijken wat de technici daar deden heb ik mijn gehoor goed kunnen ontwikkelen. Toen dat bedrijf ineens stopte vroeg ik aan mijn vader wat ik moest gaan doen. Mijn vader zei: 'pianostemmer'. Hij kwam op dat idee omdat hij als kind zag dat de enige man in zijn dorp die een auto bezat een pianostemmer was".

Ter kennismaking met het vak heeft Boddin gedurende enkele maanden wat lessen gevolgd aan het blindeninstituut in Sint-Lambrechts-Woluwe. Dat was wel rudimentair, maar hij kreeg snel werk. Daarna is hij begonnen overal wat cursussen te volgen. In Noorwegen, Engeland, Duitsland met o.a. technici van Yamaha en Kawai. Boddin: "Maar de grote omslag is gekomen toen ik van David Stanwood gedurende een week les heb gekregen in zijn uitvinding: Precision Touch Design (PTD). Dat was voor mij een openbaring, het is mijn grote passie geworden".

PTD is een meettechniek die is ontwikkeld om de aanslag en klankkleur van vleugelpiano's te verbeteren. PTD kijkt naar elke toets als een hefboomsysteem en let daarbij op drie hoofdelementen: het gewicht van de hamers, de loodgewichten in de toetsen en de hefboomverhoudingen. Door deze gewichtscomponenten nauwkeurig af te stellen, garandeert het systeem soepele overgangen van noot tot noot. PTD claimt dat het instrument altijd voorspelbaar en consistent reageert, ongeacht of de pianist zacht, luid, snel of langzaam speelt. Boddin heeft ongeveer 70 instrumenten van PTD voorzien: "Ik maak eerst een analyse van het gewicht van de onderdelen. Dan zie je waar het probleem zit, want de toetsen van een piano hebben meestal te veel weerstand (inertie), en dat kun je aanpassen. Je hebt ongeveer 40 uur werk met de aanpassingen van de mechanische onderdelen. Je krijgt dan een totaal ander toucher, bijvoorbeeld vederlicht, zoals David Stanwood ooit deed voor de zieke Keith Jarrett, die na zijn herstel terug wilde naar 'normaal'."

Klanten zijn vooral particulieren. "Mensen die graag piano spelen. Ik had iemand die graag boogie-woogie op zijn Chinese vleugel speelde. Maar ineens wilde hij toch wat klassieks spelen, Schumann, wat lichter, wat romantischer. Dat gaat alleen als ik zo'n vleugel met PTD kan aanpassen."
Drie jaar geleden renoveerde Boddin de vleugel van Vitaly Samoshko (1e prijs Koningin Elisabethwedstrijd 1999). Na de afregeling zei hij: 'het lijkt of mijn toetsen breder zijn'. Gek, hè?"

WYNOLD VERWEIJ

www.boddinpianoservice.be

FOTO'S: DANNY BODDIJN

Arturo Benedetti Michelangeli en de mystieke dimensie van perfectie (3)

Na het eerste deel over de Zen-gedachte in Michelangeli's kunst en het tweede deel over zijn levenshouding en integriteit, gaat redacteur Jurgen Degryse in dit slotstuk dieper in op de religieuze dimensie van zijn spel. Bij Michelangeli zijn kunst en religie geen gescheiden werelden; ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Michelangeli's extreem perfectionisme botste vaak op onbegrip. Voor zijn entourage was het niet eenvoudig om met hem samen te werken; zijn principiële houding leidde regelmatig tot spanningen. Zijn impresario Jacques Leiser benoemde in zijn memoires zijn torenhoge frustratie over Michelangeli's onvoorspelbaarheid ironisch als "Michelangelitis". De wrijving, inherent aan Michelangeli's compromisloze artistieke visie, zou uiteindelijk leiden tot een breuk tussen hen. Zijn drang naar het absolute vloeide niet voort uit ijdelheid: gevoeligheid, integriteit en toewijding aan iets hogers waren er innig mee verweven. Zoals zijn student Isacco Rinaldi het verwoordde: "Religious feeling was an essential part of his art. He sought perfection and this was at times almost a cause of derision, without understanding that the perfection that Arturo Benedetti Michelangeli sought was not the perfection of the exhibitionist and the egocentric person, but Evangelical perfection: be perfect, as is perfect the Lord who is in Heaven, He who created you in His own image."

> 'Religious feeling was an essential part of his art.'

Dienstbaar aan iets hogers

Michelangeli's spirituele ingesteldheid komt in verschillende getuigenissen tot uiting. Rinaldi beschrijft zijn spel als: "Work like prayer and playing music like going in search of God." Een ander moment dat hem bijbleef, was de manier waarop Michelangeli zich voorbereidde: "I found out later that the great Benedetti Michelangeli had been in Lugano for a week, shut up in the auditorium, with his piano tuner, preparing that concert, which opened up our souls towards the supernatural."

Die houding resoneert met mystieke tradities zoals het soefisme en hindoeïsme. Over de hindoeïstische musicus schreef Inayat Khan in zijn boek *Muziek en mystiek*: "Hij wordt een instrument van het hele kosmische systeem, staat open voor alle inspiratie, één met het publiek, in stemming met het akkoord van de tampoera, en het is niet alleen maar muziek, maar een spiritueel gebeuren dat hij de mensen aanbiedt."

SIEGFRIED LAUTERWASSER - DG

JULIEN LIBEER PLAYS RAVEL

Piano and chamber music

with LORENZO GATTO *and* BRUNO PHILIPPE

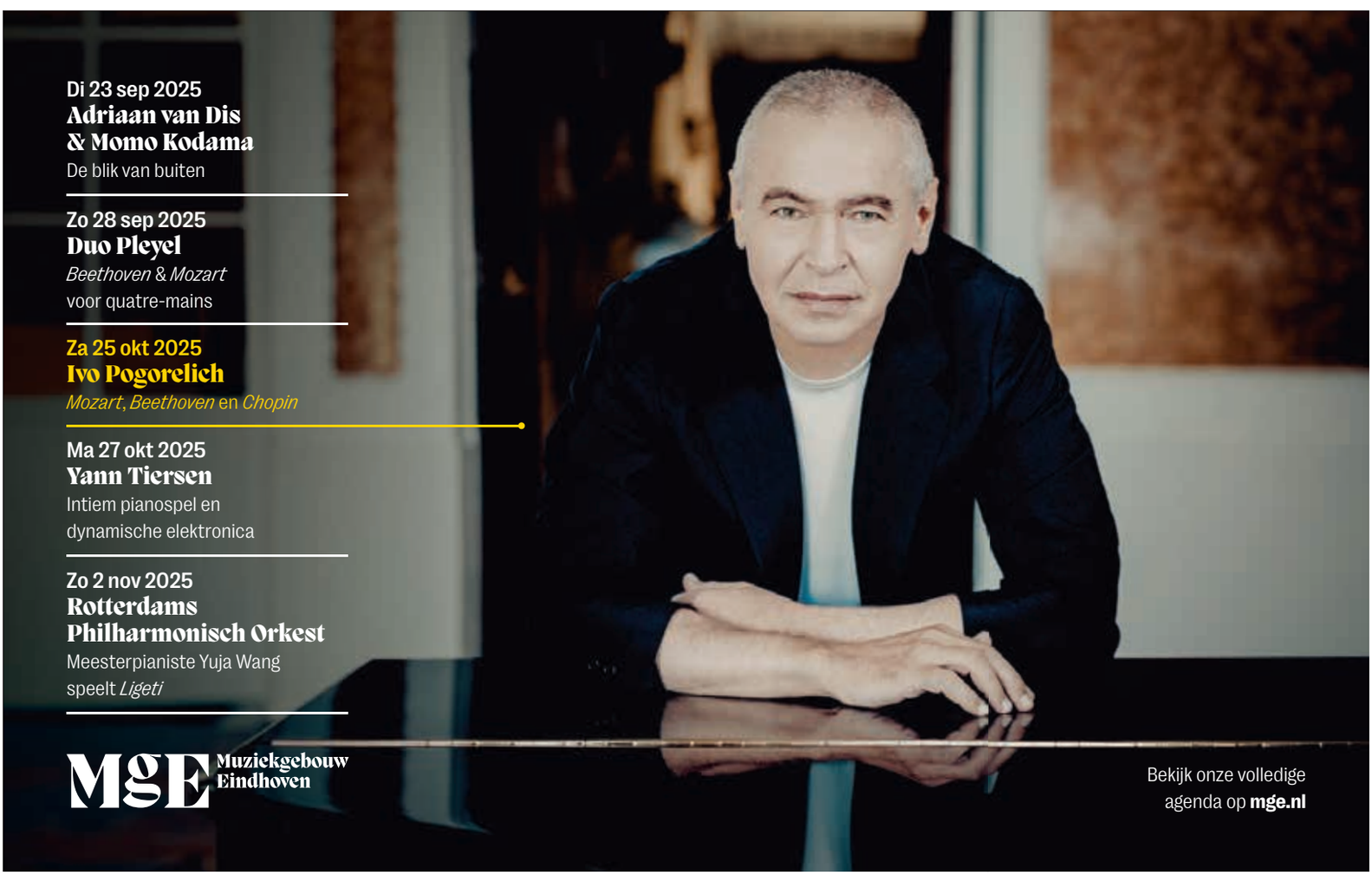
This is not Julien Libeer's first Ravel recording, but for a long time he has wanted to explore the whole of Ravel's piano works, even a little more. For only the complete works, or nearly, are essential in order to square the circle. '*And yet, we keep studying them with "all we can bring as an offering", as Lipatti used to say. His music – lucid, ardent – wakes you up, keeps you on the edge. In passing, it seems to make amends for all that's imperfect about the world.*'

3 CDs HMM 902761.63 Photo: Green Room Creatives — Diego Franssens

www.harmoniamundi.com

Di 23 sep 2025
Adriaan van Dis & Momo Kodama
De blik van buiten

Zo 28 sep 2025
Duo Pleyel
Beethoven & *Mozart*
voor quatre-mains

Za 25 okt 2025
Ivo Pogorelich
Mozart, *Beethoven* en *Chopin*

Ma 27 okt 2025
Yann Tiersen
Intiem pianospel en
dynamische elektronica

Zo 2 nov 2025
Rotterdams Philharmonisch Orkest
Meesterpianiste Yuja Wang
speelt *Ligeti*

MgE Muziekgebouw Eindhoven

Bekijk onze volledige
agenda op **mge.nl**

Deze uitspraak kan ook van toepassing zijn op Westerse musici. Wie bereid is zich over te geven aan een 'hogere macht', maakt contact met het universum en wordt er – samen met de piano – zelf een instrument van. Het contact met deze ultieme bron van 'weten' zorgt ervoor dat de uitvoering extra glans verkrijgt. Wederom, zoals bij Zen, moet de musicus hiervoor zijn ego laten varen. De wil om zo goed mogelijk te presteren – zoals het ego de musicus wil opdringen – moet je hiervoor opgeven. Het is John Cage die in zijn boek Silence (1961) schrijft: "The highest purpose is to have no purpose at all".

Een voorbeeld van een mantra die deze geestesgesteldheid kan oproepen, waarin de musicus het instrument wordt van een hogere intelligentie, is: "niet mijn wil geschiede, maar Uw wil geschiede". Hoewel deze woorden banaal kunnen klinken, hebben ze – mits oprecht gebruikt – een krachtige, mystieke uitwerking. Ze vinden hun oorsprong in de christelijke overlevering, maar kunnen door elkeen – los van enige religieuze overtuiging – gebruikt worden. Deze woorden drukken de ultieme vorm van overgave uit: een rotsvast vertrouwen in een hogere intelligentie.

Carl Jung verwoordt het kader waarin bovenstaande mantra – als uitdrukking van overgave aan een universeel erkende kracht – haar spirituele betekenis kan vinden. Na een BBC-interview in 1959 verduidelijkte hij zich later in een brief: "I didn't say 'there is a God.' I said: 'I do not need to believe in God; I know.' Which does not mean: I do know a certain God (Zeus, Jahwe, Allah, the Trinitarian God, etc.), but rather: I do know that I am obviously confronted with a factor unknown in itself, which I call 'God' – in *consensu omnium (quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditur)*." Deze Latijnse formule – "wat altijd, overal en door iedereen is geloofd" – verwijst niet naar een specifieke godheid, maar naar een universeel ervaren werkelijkheid, ongeacht religieuze traditie. Binnen dat kader kan ook de genoemde mantra haar betekenis vinden.

Eenheidservaring

Doorheen het contact met het universum ervaart de musicus tegelijk een verbondenheid met alle mensen. Het idee van verbondenheid, eenheid tussen mensen, verwoordde de wetenschapper Nikola Tesla in zijn essay *The Problem of Increasing Human Energy* (1900) als volgt: "But can anyone doubt today that all the millions of individuals and all the innumerable types and characters constitute an entity, a unit? Though free to think and act, we are held together, like the stars in the firmament, with ties inseparable. These ties we cannot see, but we can feel them."

Net als Tesla zag Einstein de mens als deel van een groter geheel, maar hij gaf dat besef een religieuze betekenis. In een brief uit 1950 aan Robert Marcus schreef hij: "Ein Mensch ist ein räumlich und zeitlich beschränktes Stück des Ganzen, was wir 'Universum' nennen. Er erlebt sich und sein Fühlen als abgetrennt gegenüber dem Rest, eine optische Täuschung seines Bewusstseins. Das Streben nach Befreiung von dieser Täuschung ist der einzige Gegenstand wirklicher Religion." Musici kunnen dit eenheidsbesef al musicerend ervaren.

> Zijn spirituele licht blijft een voorbeeld voor huidige en toekomstige generaties musici.

Wie Michelangeli live hoorde spelen, herinnert zich een sfeer die ver boven het alledaagse uitstak. Tijdens een concert in Wenen – aldus John Gruen van *The New York Times* – straalde Michelangeli de "aura of a mystic" uit. Zijn spel was vol toewijding, zonder effectbejag. Hij leek onaantastbaar, verzonken in concentratie: "Upon the conclusion of each work, he slowly rose from his seat, briefly nodded to thunderous applause and, as if in trance, walked offstage."

Zoals Rinaldi het verwoordde: "There was a kind of spirituality in his playing which you could feel rather than define ... You could feel a mysterious contact with something that was beyond us all, even beyond the Maestro himself."

Epiloog

Michelangeli's geest leeft deels voort via opnames, persoonlijke getuigenissen en boeken zoals dat van zijn leerlinge Lidia Kozubek. Zijn studio-opnames weerspiegelen in geringe mate zijn spirituele dimensie – wie die werkelijk wilde ervaren, moest hem live horen. In live-opnames – vaak bootlegs – klinkt de magie van de maestro directer door dan in zijn studio-opnames.

Einstein schreef in *Mein Weltbild* (1934): "Das Schönste, was wir erleben können, ist das Geheimnisvolle. Es ist das Grundgefühl, das an der Wiege von wahrer Kunst und Wissenschaft steht." Michelangeli's kunst was zo'n *Geheimnis*.

Edmond de Stoutz zei: "Michelangeli is like a clear, clean-cut, faceted crystal, and crystal is at the service of light". Het spirituele licht dat Michelangeli in de muziekwereld was, blijft een voorbeeld voor huidige en toekomstige generaties musici. In een wereld die steeds meer wordt beheerst door commercialisering en uiterlijk vertoon, voelen we de nood aan een tegengeluid. Michelangeli belichaamde dat geluid – "He wasn't playing the piano, he was serving the music," aldus Rinaldi.

JURGEN DEGRYSE

Feest bij Ritmüller

Van over de gehele wereld stroomden de filmpjes met felicitaties van dealers binnen en Ritmüller zette ze allemaal bij elkaar op ritmullerusa.com. In heel Europa, Canada en de USA, maar ook in landen als Vietnam, de Filipijnen, India en Kazakstan, in totaal in 112 landen, worden vleugels en piano's van Ritmüller met veel plezier bespeeld.

De geschiedenis van Ritmüller gaat 230 jaar terug, toen in 1795 Andreas Georg Ritmüller samen met zijn zoon Gottlieb Wilhelm begon met het bouwen van luiten, gitaren, harpen én piano's in Göttingen, destijds al beroemd om zijn universiteit waar o.a. ook de gebroeders Grimm doceerden.
Het is niet bekend waar vader Ritmüller het vak leerde, maar hij bouwde zijn piano's in een tijd waarin de beste traditie van de pianobouw een aanvang nam met tijdgenoten als Bösendorfer, Ehrbar, Ibach, Irmler, Schiedmayer, Blüthner, Bechstein en Rönisch om alleen maar de bekendsten te noemen. Na het overlijden van Andreas Georg Ritmüller kwam de derde generatie al snel in beeld toen twee zonen van Gottlieb Wilhelm, Johann Wilhelm (geboren in 1802) en Johann Martin (geboren in 1803), hun vader te hulp schoten in het bedrijf. Maar ze moesten na diens overlijden in 1829 de zaak op eigen kracht voortzetten. Het ging de broers evenwel voor de wind en ze kochten het landgoed Hard Hof, waar ze piano's bouwden, maar dat ook al snel werd tot een centrum van het culturele leven in Göttingen. Van 1855 tot 1860 werden hier in de grote salon concerten gegeven. Hier ontmoetten o.a. Johannes Brahms, Joseph Joachim, Clara Schumann en Julius Otto Grimm elkaar. Naar verluid werkte Brahms hier aan zijn Eerste Pianoconcert op een instrument van Ritmüller.

Pearl River

In 1860 nam Johann Wilhelm Ritmüller, de oudste zoon, die het bedrijf een solide basis had bezorgd in de Duitse pianocultuur, afstand van het bedrijf. Johann Martin ging alleen verder en niet zonder succes. In 1884 en 1885 werd Ritmüller onderscheiden met twaalf medailles en diploma's. Echter, in 1891, na bijna een eeuw van bloei en successen, werd het bedrijf verkocht en tien jaar later overgenomen door de firma Reform uit Berlijn. Ondertussen bouwde Gebr. Niendorf Pianofortefabrik AG nog instrumenten in de fabriek van Ritmüller, maar in de jaren dertig van de vorige eeuw, een tijd waarin veel pianomerken hun productie moesten beëindigen viel ook het doek voor Ritmüller. Na de Tweede Wereldoorlog werden nog enige tijd instrumenten geproduceerd, maar het

"De Ritmüller piano's blinken uit in elk individueel onderdeel van hun constructie, en laten absoluut niets te wensen over. Er is geen twijfel mogelijk dat de firma W. Ritmüller & Sohn binnenkort de voorste positie onder de Duitse bouwers zal innemen, een positie die te danken is aan hun uitstekende fabricage, die geen kenner zal durven betwisten."

HANS VON BÜLOW

De RZ9 Limited Edition

duurde tot 1990 voordat een nieuwe toekomst zou aanbreken. Toen registreerde de Pearl River Piano Group het handelsmerk Ritmüller aanvankelijk in Duitsland en later wereldwijd. Pearl River gebuikt sinds 1997 die naam Ritmüller voor hun premium piano's en Lothar Thoma, de bekende Duitse piano-ontwerper werd aangesteld om de kwaliteit te waarborgen. Traditioneel Europees handwerk zorgt, ondersteund met CNC-technologie, voor een efficiënte en nauwkeurige productie. De rechterhand van Thoma is dagelijks in de fabriek aanwezig om de productie van alle Ritmüller-piano's te controleren. Eerste klas materialen, snaren van de Duitse fabrikant Röslau en hamerkoppen van Wurzen, eveneens Duitse kwaliteit, in een opvallende combinatie van wit vilt aan de buitenzijde en blauw vilt aan de binnenkant. Voor het mechaniek zijn er verschillende opties: Renner, maar er is ook een alternatief, het Esmonde White mechanism. De afwerking met zilveren scharnieren, logo en pedalen geeft de piano een elegante en eigentijdse uitstraling.

Ritmüller zet zich in voor een duurzaam en verantwoord gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Productieprocessen zijn gecertificeerd volgens ISO 14001 voor milieumanagement en ISO 9001 voor kwaliteitsmanagement.

Ambassadeur

Ter gelegenheid van het jubileum is er een speciale RZ9 Limited Edition-piano met Esmonde-White-mechaniek uitgebracht, met de handtekening van Ritmüller-ambassadeur David Syme, die vele concerten gaf met o.a. werk van Johannes Brahms.

"De transformatie van de Ritmüller-lijn in de afgelopen jaren is een van de meer authentieke en muzikaal succesvolle veranderingen in de piano-industrie."

LARRY FINE, PIANOBUYER.COM

Syme bekend om zijn uitgebreide tournees in Noord-Amerika, met concerten in Carnegie Hall en Lincoln Center, maar hij speelde ook in belangrijke zalen in 17 Europese landen, Canada en Mexico. Hij maakte o.a. cd's met het Royal Philharmonic Orchestra, het Tsjechisch Nationaal Symfonieorkest en het Mexico City Symphony Orchestra.

"Vanaf zijn studie aan Juilliard tot op de dag van vandaag heeft David Syme het publiek betoverd met zijn muzikale talent, persoonlijke anekdotes en verhalen over het leven op het concertpodium", aldus Leng Tshua, voormalig Global Director of Sales & Marketing bij Pearl River.

ERIC SCHOONES

ritmueller.com

FOTO'S: RITMÜLLER

Pianorama

Elk kwartaal presenteert Margaretha Coornstra de mooiste concerten van haar keuze, in grote en kleine zalen, van bekende en minder bekende kunstenaars.

SAMENSTELLING: MARGARETHA COORNSTRA

DRIEMAAL MALKINA

KLARA PATERNOTTE

Olga Malkina – geboren in Rusland, woonachtig in Nederland – is deze herfst nog tweemaal te zien en te horen. Eerst in een solorecital met werken van Beethoven, Chopin en Piazzolla; dan in een benefietconcert voor de jeugd. Bij het laatste concert, een Chopin-programma, zal podcast-host Rik Bouman een aantal literaire intermezzi voor zijn rekening nemen.

5 oktober, Vlaardingen; 12 oktober, Gorinchem. OlgaMalkina.nl

SAINT-SAËNS IN EGYPTE

De Franse meesterpianist Jean-Yves Thibaudet is terug in de Benelux met het Vijfde Pianoconcert van zijn landgenoot Camille Saint-Saëns. Dit 'Egyptische' pianoconcert werd gecomponeerd in Luxor en zit vol impressies die de componist opdeed tijdens zijn vele reizen.

17 en 18 september, Amsterdam; 25 september, Luik. JeanYvesThibaudet.com

PRELUDES EN FUGA'S

Wat verbindt Bach en Sjostakovitsj? Bach schreef 24 preludes en fuga's voor zijn monumentale werk *Das Wohltemperierte Klavier*. En ruim twee eeuwen later, in 1950, inspireerde dit Sjostakovitsj tot een eigen versie: ook 24 preludes en fuga's, maar dan in zijn eigen stijl. 225 jaar na de dood van Bach en 50 jaar na die van Sjostakovitsj wisselt Hannes Minnaar hun werken af en laat de overeenkomsten én verschillen horen

18, 21 en 22 september in Amsterdam, Steenwijk en Leuven. Hannes-Minnaar.com

DEBUUTALBUM

Jazzpianist Milan Verbist (1999) presenteert zijn debuutalbum *Time Change* in een intieme setting. Het repertoire varieert van Verbists eigen sfeervolle, soms ook swingende composities, tot en met werken van Gary Peacock, J.S. Bach en Ornette Coleman. Zijn spel is beïnvloed door vele musici die hij waardeert, onder wie pianisten McCoy Tyner, Herbie Hancock, Bobo Stenson en Wynton Kelly. In Kortrijk brengt Verbist bewerkingen van trio-repertoire voor piano solo, aangevuld met andere eigen composities en zijn favoriete jazz-standards.

27 september, Rijkevorsel; 12 oktober, Kortrijk. DeSinger.be en JazzKortrijk.be

TWEEMAAL TSJECHISCH

Saténik Khourdoïan (viool), Florent Bremond (altviool), Sébastien Walnier (cello) en Jan Michiels (pianoforte) brengen een Tsjechisch programma. Het eerste Strijkkwartet (*Kreutzersonate*, 1923) van Leoš Janáček klinkt als arrangement voor pianotrio. Daarna volgt het Pianokwartet nr. 2 opus 87 (1889) van Antonín Dvořák.

3 oktober, Brussel. LaMonnaieDeMunt.be

ENIGMATISCHE POGORELICH

Zijn enigma is groot, evenals de nieuwsgierigheid van het publiek dat hem steevast met een warm applaus onthaalt. Opnieuw is de Kroatische pianist Ivo Pogorelich te gast in de serie *Grote Pianisten*. Ditmaal met fantasierijke werken van Mozart en het gestileerde verdriet van Beethoven en Chopin in twee grootse sonates.

25 en 26 oktober, in Amsterdam en Eindhoven. Concertgebouw.nl en MGE.nl

INTIEM MET YANN TIERSEN

AURÉLIE SCOUARNEC

Multi-instrumentalist Yann Tiersen laat zich lastig in een hokje plaatsen. Zijn werk vertoont raakvlakken met de neoklassieke stroming, al bestaat er volgens hemzelf geen scheiding tussen klassiek en pop. De Fransman brak internationaal door met de soundtrack voor de filmklassieker Amélie en groeide uit tot een compo-

nist met een eigen, herkenbare stijl. Ditmaal presenteert Tiersen in een intiem soloconcert zijn nieuwste project: *Rathlin From A Distance | The Liquid Hour*. Een plaat waarop klassieke pianomuziek en psychedelische elektronische muziek samenkomen.
26 oktober, Groningen; 27 oktober, Eindhoven; 3 november Utrecht. YannTiersen.com/live

LANGDURIGE ZOEKTOCHT

In *Search Of The Lost Chord* is de weemoedig aandoende titel die jazzpianist Daan Herweg aan zijn tweede album gaf. Na een langdurige ervaring als speler en componist bij grote pop-acts, maar ook in de vrije improvisatie en alles daartussen, heeft hij nu zijn eigen stem gevonden.
Harderwijk, 30 oktober. Jazzdagen.nl

ADEMBENEMEND

Yuja Wang kreeg carte blanche van het RPhO en koos het sprankelende pianoconcert van Ligeti, een adembenemend werk dat haar op het lijf is geschreven. Daarna klinkt Mahlers Vijfde. 'Dansende sterren, een ziedende zee,' noemde Mahler zelf het middendeel van die symfonie – wat trouwens ook een trefzekere typering zou zijn van Ligeti's muziek.
30 en 31 oktober, Rotterdam. RotterdamsPhilharmonisch.nl

TWEE KEER VIER

Is Beethovens Vierde Pianoconcert het mooiste pianoconcert dat er bestaat? Menig pianist vindt van wel. En is Brahms' Vierde Symfonie zijn beste symfonie? Volgens veel dirigenten en orkestmusici wel. In dit programma kun je de beide Nummers Vier achter elkaar beluisteren, met solist pianist Lukáš Vondráček en dirigent Hartmut Haenchen.
6 en 7 november, in Groningen en Drachten. NNO.nu

TERUG NAAR DE PIANO

VIRGINIE SCHREYEN

Met haar nieuwe album *High Carbon* keert componist Heleen Van Haegenborgh terug naar haar roots als pianiste. In een heel persoonlijke set weeft ze piano, elektronica en zelfontworpen klanktechnieken tot een subtiele, gelaagde wereld. De elektronica versmelt soms met de piano tot één fluïde stem, dan weer schuurt ze er onderhuids of eigenzinnig tegenaan. Een krachtig statement van een artiest die haar instrument opnieuw uitvindt.
Gent, 15 november, HaConcerts.be

MOZART CENTRAAL

Onder leiding van Jakob Lehmann reist het Symfonieorkest Vlaanderen door vier eeuwen muziekgeschiedenis, van J. S. Bach tot en met Obe Vermeulen. Ankerpunt is Mozart. Jonathan Fournel soleert in diens Pianoconcert nr. 21, dat zich kenmerkt door tijdloze charme en perfecte balans tussen virtuositeit en melodische schoonheid.
20, 22, 23, 25, 28, 29 en 30 november in resp. Brugge, Gent, Antwerpen, Turnhout, Waarschoot, Roeselaere en Eupen. Symfonieorkest.be

MIKE EN MARLIES

Marlies du Mosch en Mike Boddé gaan muzikaal in gesprek. Allebei zijn ze componist: Marlies van toegankelijke en filmische stukken, Mike van composities en improvisaties in allerlei stijlen. Begin 2024 bracht Marlies het pianoboek *20 Easy Pieces* uit. Het inspireerde Mike meteen tot muzikale antwoorden. Dat levert een rijkgeschakeerd palet aan kleuren en sferen op.
22 november, Roden. TheaterRoden.nl

VARIATIES

In dit recital van de Italiaanse pianist Alberto Dalgo draait alles om één idee: de variatie. Een thema dat telkens terugkomt, steeds in een andere vorm, dat groeit en verandert. Met werken van Mozart, Mompou, Grieg en Mendelssohn.
Diemen, 22 november. ConcertArt.nl

LEVENDE LEGENDE

Twee keer Marta Argerich in Nederland. Eerst speelt ze in het Concertgebouw – samen met pianiste Sophie Pacini – een programma met Liszt, Wagner, Schumann en Brahms. Daarna komt ze naar De Doelen, om te soleren bij het RPhO in Schumanns Pianoconcert. Onder de handen van deze levende legende klinkt alle muziek alsof ze fonkelnieuw is.
23 en 27 november, Amsterdam en Rotterdam. Concertgebouw.nl en RotterdamsPhilharmonisch.nl

BLUES EN ROMANTIEK

Peter Beets verkent graag muzikale grenzen. In *Blues Goes Classic* speelt hij – samen met bassist Steve Zwanink en drummer Tim Hennekesen – meeslepende stukken van romantische componisten als Rachmaninov, Tsjaikovsky en Chopin en maakte daarvoor verbluffende arrangementen. Toch blijft de identiteit van de originele composities overeind, ondanks alle swingende uitspattingen, avontuurlijke improvisaties en verstilde mijmeringen.
13 december, Heerenveen. Lawei.nl

LUCAS & ARTHUR JUSSEN

De in 2022 gestarte serie World Master Pianists in het Haagse Amare bestond tot nu toe steeds uit drie recitals per seizoen door de top van de internationale meesterpianisten. Nieuw voor het seizoen 2025-'26 is dat naast drie meesters voortaan ook één jong pianotalent wordt gepresenteerd, niet in Amare maar in de naastgelegen Nieuwe Kerk. Ter introductie hiervan was op 30 juni jl. een extra 'zomerconcert' ingelast door Maria João Pires. Kort voor dit optreden moest de Portugese pianiste echter al haar concertverplichtingen annuleren. Een gaatje in de overvolle concertagenda van Lucas & Arthur Jussen maakte het echter mogelijk dat dit geliefde pianoduo hun vroegere lerares op 7 juli kon vervangen.

In de vrijwel uitverkochte Nieuwe Kerk openden ze hun korte programma (één uur zonder pauze) met drie Bach-transcripties: *Schafe können sicher weiden, Nun komm, der Heiden Heiland* en *Gottes Zeit is die allerbeste Zeit*, dat op piano niet minder aangrijpend klinkt dan in de instrumentale inleiding van de gelijknamige cantate. De Jussens speelden deze transcripties uiterst intiem, wat zeker in deze kerk heel passend was. Opvallend was dat de vleugel in de hoge tonen wel erg wollig en zacht klonk, waardoor de melodielijnen in de discant onvoldoende boven het polyfone stemmenweefsel uitkwamen. Ook in de andere stukken viel op dat de bas overheerste ten opzichte van de discant en dat de speler van de rechterpartij daarom hard moest werken om een goede balans te creëren.

De drie Bach-miniaturen verbonden de Jussens zonder onderbreking met de woeste, hedendaagse klankwereld van het motorische, naar een immense climax opzwepende *Van…* uit 2014 van Hanna Kulenty. Het immense contrast van dit fascinerende klankstuk met Bachs barokmuziek werkte onverwacht goed, wat ook kwam doordat het zo verstild begint en eindigt. De klap liet dus even op zich wachten.

Akari Bastiaens tijdens het Prinses Christina Concours

MAJANKAFOTOGRAFIE

De rest van het programma bestond uit klassiekers: de in dit genre onovertroffen Fantasie in f van Schubert en de fantasievolle 6 Morceaux van Rachmaninoff. Betere vertolkers van deze romantische muziek dan de Jussens zijn niet voor te stellen. Toch kwam hun concert ietwat routinematig over, wat versterkt werd doordat ze als toegift een werk speelden dat zijn hun hele leven steeds weer uit de kast halen: *Le jardin féerique* uit Ravels *Ma Mère l'Oye*.

Gehoord Den Haag, Nieuwe Kerk,7 juli 2025
Christo Lelie

AKARI BASTIAENS

De twaalfjarige Akari Bastiaens mocht vanwege haar eerste prijs bij de Nationale Finale van het Prinses Christina Concours 2025, ook nog eens als allerjongste deelneemster, samen met fluitiste Hannah Herrlitz (met voorbeeldige begeleiding van Jorian van Nee, eerste prijswinnaar uit 2013) een recital geven in de Nieuwe Kerk in Den Haag.

Akari maakte, aldus de jury, grote indruk met haar 'muzikale overtuigingskracht': 'Ze is overduidelijk een supertalent dat zich pijlsnel ontwikkelt op een professioneel niveau. Ze speelt met een indrukwekkende beheersing van de muzikale materie.'

Akari heeft inderdaad een zeldzaam talent en dat is iets kostbaars, iets om zuinig op te zijn. Daarom is het goed te weten dat Joop Celis, die de laatste tijd meer en meer grote talenten begeleidt, Akari al vanaf haar zesde jaar onder zijn hoede heeft. Daar zijn zo'n twee jaar geleden nog bijgekomen: Borys Fedorov en Tatiana Fedorova van de Haagse Davidsbündler Music Academy van dochter Anna Fedorova, ook al zo'n broedplaats voor jong talent. Het komend jaar gaat Akari bovendien verder studeren bij Ashley Wass, in de Junior Class van het Maastrichts Conservatorium.

Luisteren naar Akari is een zeldzame ervaring, want met gesloten ogen hoor je een volwassen kunstenares, en als je dan wakker wordt, zit er een jong meisje aan het klavier dat met vanzelfsprekend speels gemak een veeleisend programma uit de vleugel tovert: de Tweede Ballade van Chopin, de Suite opus 14 van Bartók en *Gnomenreigen*, een van de Zwei Konzertetuden van Liszt. En zo gaat het al een aantal jaren, getuige de filmpjes op Facebook, ook van een paar jaar geleden. Sander Zwiep, voorzitter van de persjury bij het Prinses Christina Concours, vroeg haar live te spelen in zijn programma op radio 4 en ook dat deed ze alsof het niets is, en het was wèl iets: de *Tarantelle* uit *Venezia e Napoli*, van Liszt.

Akari is een jonge dame die heel onbevangen precies weet te vertellen wat ze wil: 'een wereldberoemde pianiste worden die in de mooiste en grootste zalen ter wereld mag spelen'. Elke ochtend staat ze twee uur eerder op om piano te studeren en op de middelbare school gaat ze ook al niet voor de weg van de minste weerstand met Latijn en Grieks in het pakket, en dat alles met een glimlach. Op haar Facebook pagina lezen we bij veel berichten aan het slot: 'zo, en nu ga ik weer lekker studeren'.

Gehoord Den Haag, Nieuwe Kerk, 7 juli 2025
Eric Schoones

Nikola Meeuwsen na het concert

SIMON VAN BOXTEL

NIKOLA MEEUWSEN

Op 31 juli verzorgde Nikola Meeuwsen, de kersverse winnaar van het Koningin Elisabeth Concours 2025, een bevlogen optreden in het Concertgebouw te Amsterdam met het Jeugdorkest Nederland onder de baton van Jurjen Hempel, wiens precieze en hartelijke begeleiding zichtbaar was tijdens Nikola's interpretatie van Prokofiev's Tweede Pianoconcert. De jonge pianist voelde zich thuis in de ritmiciteit en vele subito-reprises van het hoofdthema. Ook zijn arpeggio's en glissandi waren helder als kristal en bereikten ons moeiteloos op het balkon. Opmerkelijk was hoe zijn volwassen poëzie en jeugdige energie elkaar vonden, elkaar versterkten, en nooit elkaar in de weg stonden. Na het slotapplaus trakteerde Meeuwsen ons op een intiem moment. Scriabins *Poème* opus 32 no. 1 liet de zaal ademloos achter. Het was een welkome herinnering dat in muziek zowel het klinkende als het zwijgende goud waard is.

Gehoord Amsterdam Concertgebouw, 31 juli 2025
Maria Nikiforov

ANNA FEDOROVA

Het publiek, aanwezig in het Concertgebouw bij de Vriendenloterij ZomerConcerten maakte het Nederlandse debuut mee van het Greek Youth Symphony Orchestra. Dirigent Dionysis Grammenos liet al die jonge talenten als één organisme ademen. Dit bijzondere samenspel was al meteen voelbaar in Macmillans *Larghetto for Orchestra*, en vormde een meesterlijke basis voor de texturen die Anna Fedorova in haar Eerste Pianoconcert van Rachmaninoff ten gehore bracht. Alles was te onderscheiden: romige bassen, rijke middenstemmen (vaak gespeeld en gefraseerd met alleen de duimen) en krachtige sopranen. Anna's muzikale uitdrukkingsvermogen hield het publiek tijdens haar volledige optreden verankerd in het hier en nu. Een feilloze en energieke *Rituele Vuurdans* van Manuel de Falla na de Rachmaninoff, lichtte nog eens een tipje van de sluier op van haar technische capaciteiten en uithoudingsvermogen.

Gehoord Amsterdam Concertgebouw, 6 augustus 2025
Maria Nikiforov

ALEXANDER GAVRYLYUK

Vladimir Horowitz blijft een inspiratiebron, niet alleen voor Nikola Meeuwsen, maar ook voor Alexander Gavrylyuk, die weer eens in Nederland was, deze keer voor een recital in het Oranjewoud Festival en twee keer het Pianoconcert van Grieg met het Nederlands Philharmonisch, o.l.v. Dalia Stasevska in het Concertgebouw.
Bij het zonovergoten Oranjewoud Festival speelde Gavrylyuk een rijk programma en de vleugel klonk zo in de open lucht verrassend goed. En wat is dat een magische locatie, natuur en kunst versterken elkaar. Precies die natuur daar, trouwens zo mooi gevangen door geniale schilder Jan Mankes, die Oranjewoud zo goed kende van zijn dagelijkse wandelingen en die recent werd geëerd met twee exposities in Arnhem en Heereveen, de laatste bij het festival om de hoek.
Gavrylyuk begon met de Sonate in C, KV 330 van Mozart. Een zeldzaam genot om weer eens een Mozart te horen vrij van dogma's. Een Mozart van vlees en bloed, recht uit het hart, en geen precieus museaal object, volgens de regels van de kunst geconserveerd. Nee, gespeeld in de geest van Horowitz, en we herinneren ons diezelfde sonate die de oude wijze maestro speelde tijdens zijn legendarisch concert in Moskou in 1986 én trouwens ook in Amsterdam, waarvoor ondergetekende nog steeds dankbaar is, die twee concerten, ook dat van 1987, te hebben gehoord in ons onvolprezen concertgebouw.
Voor mij was Mozart het hoogtepunt van het programma, ook al ging het publiek in Oranjewoud na de weergaloze *Schilderijententoonstelling* van Mussorgski natuurlijk compleet uit zijn dak, maar soms verdenk je componisten ervan de uitvoerders met een uiterst effectief slot een handje te helpen. Gavrylyuk heeft dat niet nodig.
Met de toegift waren we in gedachten ook weer terug bij Horowitz, want die Etude in cis opus 2 van Scriabin had de oude meester ook op z'n programma, maar wat Gavrylyuk daar deed met zijn linkerhand was een wonder van inventie, op gelijke hoogte met Horowitz.
Die avond was hij dan in het Concertgebouw en dat concert begon met een betoverend mooi optreden door het Nationaal Vrouwen Jeugdkoor, o.l.v. László Norbert Nemes met *Night in the Mountains* van Zoltán Kodály, een tekstloze vocalise gezongen op de trappen achter het podium. Het concert van Grieg blijft een wonder, en de uitvoering van Gavrylyuk is 'medicijn voor de zielen', zoals de schilderijen van Jan Mankes werden genoemd.

Gehoord: Oranjewoud Festival en Amsterdam, Concertgebouw, 14 juni 2025
Eric Schoones

Alexander Gavrylyuk in Oranjewoud

FOPPE SCHUT

Rombaux BRUGGE

Cultuur Stad Brugge
Piano's Rombaux Brugge

een fantastische combinatie, al bijna 100 jaar

Wij heten u welkom in onze zaken

Grote keuze bladmuziek

Rombaux BVBA
Mallebergplaats 13
8000 Brugge

Rombaux piano toonzaal
Kelkstraat 13
8000 Brugge

www.rombaux.be - music@rombaux.be - Tel: +32 50 33 25 75

Bösendorfer - Yamaha - Schimmel

PIANIST

NEDERLAND | BELGIË

HÉT BLAD VOOR DE PIANOLIEFHEBBER:

- ✓ interviews en reportages vanuit het muziekleven, festivals, concoursen, op bezoek bij pianobouwers, vaktechnische informatie
- ✓ vaste rubrieken i.s.m. NPMB, detailhandel, VvPN, stemmers en technici, EPTA, pianodocenten
- ✓ achtergrondartikelen, bladmuziek, album- en concertrecensies, boekbesprekingen, concertagenda en nog veel meer!

Kortom: onmisbaar voor iedereen die van piano houdt!

Lees nu op **www.pianistmagazine.nl** bijzondere interviews, reportages en bijlagen.

Inclusief 2x per jaar
THE WORLD OF PIANO COMPETITIONS
Volgende editie verschijnt in december 2025

PIANIST verschijnt vier keer per jaar. Een jaarabonnement bedraagt € 37,50 incl. verzendkosten
Abonneer u op: **www.pianistmagazine.nl** of bel **+31 411 684431 / + 31 6 40145568**.
Schrijf u op de website ook in voor onze nieuwsbrief.

Pianist is een uitgave van
Agreeable Place PUBLICATIONS

Pianist verschijnt in Nederland en Vlaanderen. Daarnaast in de Duitse taal in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg en Liechtenstein.

www.pianistmagazine.nl

Nieuwe bladmuziek

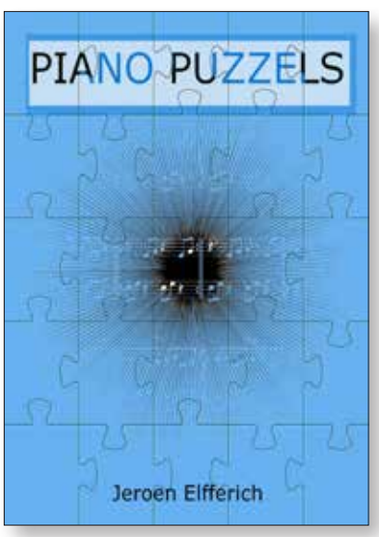
Besproken door Cornélie Hoendervanger

Brahms | Walzer Opus 39 für Klavier zu vier Händen

De originele Walsen (voor vier en twee handen) van Johannes Brahms blijven ongelooflijk populair. De melancholieke vijftiende prijkt in bijna elke verzamelband en de transcripties van dit nummer zijn niet te tellen. Toen Brahms anno 1862 naar Wenen trok, verdiepte hij zich in de manuscripten van Schubert. Diens 12 Ländler (D 790) inspireerden hem om ook "onschuldige" walsjes te maken voor quatre-mains in een Schubertiaanse korte vorm met een Weense sfeer. Hij droeg zijn cyclus opus 39 op aan muziekcriticus Eduard Hanslick maar hij bedoelde deze ook voor een optreden van Elise, één van de muzikale dochters van het bevriende echtpaar Schumann. Vanwege het enorme succes bewerkte hij de aaneengeregen keten van 16 walsen ook voor pianosolo. Daarna zelfs nog een extra vereenvoudigde versie want voor een echt goede uitvoering zijn ze best veeleisend. Een vijftal bewerkte hij tevens voor twee piano's. Henle komt nu met een gloednieuwe uitgave, afkomstig van de *Neue Ausgabe Sämtliche Werke*. Een mooi breed quatre-mains boek, glashelder en overzichtelijk, opgesierd door de aanwijzingen van pianist Andreas Groethuysen, de voortreffelijke vingerzettingexpert van de uitgever (lees het interview op pagina 46-49). Jakob Hauschildt ploos de oerteksten tot ver achter de komma uit.

Henle Verlag Urtext 1638

Jeroen Elfferich | Piano Puzzels

De Nederlandse componist Jeroen Elfferich (1965) kan bogen op een muzikale carrière van ruim 45 jaar. Hij studeerde slagwerk Lichte Muziek aan het Rotterdams Conservatorium en bewandelde intensief de jazz- en poppaden met liedjes en composities die de ritmiek de hoofdrol geven. Al zo'n tien pianoalbums verschenen van zijn hand. Zij voorzien in een grote behoefte, die hij als muziekdocent zeer goed kent. De "minimal music" veroverde een wereldmacht omdat veel spelers en luisteraars zich graag willen verliezen in een muzikale roes, een soort mindfulness of rustpunt in barre tijden. Het zijn composities met eindeloos voortkabbelende drie- of vierklanken zoals bij Einaudi, Tiersen en vele anderen. Docenten zouden voor educatieve doeleinden met het puzzelboekje in de stijl van Ellferich hun leerlingen goed kunnen bedienen. Het gloednieuwe album, uitgegeven in eigen beheer, bevat acht stukken met pakkende Engelse titels, zoals *Ducks and Drakes*, *Pyramids* en *Happy Days*. Steeds voor twee piano's gezet zodat het al snel goed klinkt en een luisterend samenspel bevordert. De summiere noteringen samen met ook de digitale middelen (online streamingdiensten, o.a. Spotify) zorgen wellicht voor een extra wegwijzer om hedendaagse jongeren te bereiken. Dus zeker een eervolle vermelding voor de slagvaardige percussionist Ellferich.

Uitgave in eigen beheer elfferichjeroen@gmail.com

Jaap Blauwendraat

www.pianoservice.nl

verzorgt al uw
piano- en vleugelwensen

Al 30 jaar dé pianospecialist voor Midden Nederland. Voor stemmen, onderhoud, reparatie, verbetering van speelaard en vervoer. Vakbekwaam én klantgericht. Met een ruime voorraad piano's en vleugels voor leerling en professional.

VvPN CERTIFIED PIANO TUNER

PTDAE

WIJ LEIDEN VAKMENSEN OP

- gecertificeerd pianostemmer
- all-round pianotechnicus
- specialist in precisietechniek
- zorgvuldig en betrouwbaar

06 212 688 71 / 0343 76 41 00
info@pianoservice.nl / www.pianoservice.nl

ANDRIESSEN
PIANO'S~VLEUGELS

ANDRIESSEN PIANO'S ~ VLEUGELS BV

INKOOP - VERKOOP - VERHUUR - REPARATIE
RESTAURATIE - STEMMEN - TAXATIE

BOTERMARKT 18 - 2011 XM HAARLEM
TEL. 023-5322922 - FAX 023-5420738
E-MAIL: INFO@ANDRIESSENPIANO.NL
WEBSITE: WWW.ANDRIESSENPIANO.NL

www.pianistmagazine.nl

Everything
you always wanted to know
about piano competitions...

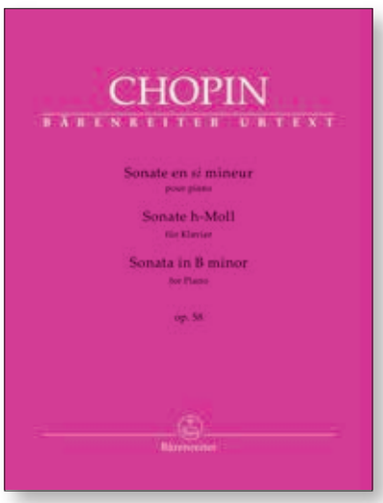
Volgende editie: December 2025

Fazil Say | New Life Sonata for piano opus 99

Het was puur toeval dat ik in de week dat Schott mij voor een recensie een exemplaar van de Sonate opus 99 van Fazil Say (Ankara 1970) toestuurde, de componist dit werk overrompelend gloedvol hoorde vertolken. Ik was niet alleen onder de indruk van de intense en directe musiceerkunst van de pianist maar ook van het hecht geconstrueerde en bruisend virtuoze klavierstuk. Enkele jaren terug schreef hij de Sonate *New Life* voor zijn eerste optreden na de corona epidemie met de woorden: “de inhoud behelst de gedachten over onzekerheid en angst met de hoop om naar het gewone leven terug te keren”. Het kernachtig karakter blijkt rapsodisch, fantasierijk met boeiende dansante ritmiek. Een verbinding maakt Say in de toegankelijke en goed opgebouwde driedelige Sonate naar de moderniteit met enkele speciale effecten, zoals glissandi over de snaren en getokkelde melodieën op de toetsen terwijl één hand een aantal snaren afdempt. De trucs voegen niet echt veel toe, ik vind de authentieke zeggingskracht veel belangrijker en die spreekt al genoeg. Schott verzorgde een fraaie partituur met een glimmend blauwe voorkant waarop het portret van de gevierde musicus prijkt. Pianisten: pak deze virtuoze handschoen op!

Schott ED 23615

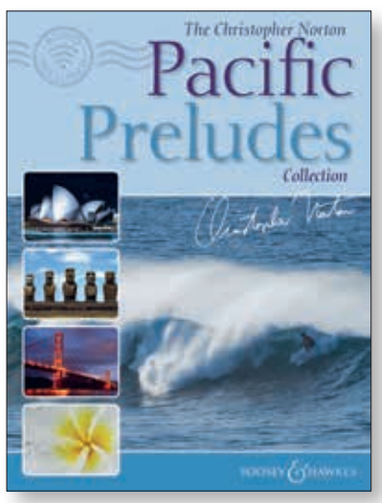

Chopin | Sonate Opus 58

Frédéric Chopin componeerde drie sonates voor piano: behalve een jeugdwerk opus 4 twee geniale meesterstukken opus 35 en 58, die nog altijd in het ijzeren pianistenrepertoire verankerd zijn. Het boek werd prachtig uitgegeven, dus een welkome aanwinst. Het zeer veel informatie met nuttige uitvoeringstips van Paul Badura-Skoda, Britta Schilling-Wang en Hardy Rittner. Talrijk zijn de interessante opmerkingen over de tekst wat betreft frasering, dynamiek, accenten en notatie. Een oertekst samenstellen is bij Chopin altijd moeilijk, omdat hij vaak met meerdere uitgevers in zee ging en hun verschillende edities niet steeds synchroon liepen. Zelf hanteerde de componist nogal eens afwijkende details. Ik ben gecharmeerd van de uitgave, die door grondig onderzoek tot stand is gekomen en erg overzichtelijk oogt door duidelijke afstand van de vele noten zeker in moeilijke passages. Voor een vertolker lekker te lezen en te spelen: een reden om juist deze editie van dit sublieme werk te willen bezitten.

Bärenreiter Urtext BA 11828

Christopher Norton | The Pacific Preludes Collection

Christopher Norton (1953, Nieuw Zeeland) heeft met zijn talrijke educatieve micro-jazz pianoseries de wereld veroverd. Uitgeverij Boosey&Hawkes, die met hem in zee ging sinds 1983, heeft nog nooit zoveel exemplaren verkocht: meer dan een miljoen van deze klavieralbums! Geen wonder dat men dit goudmijntje blijft exploiteren. Pianodocenten zullen weer blij zijn omdat de stijl van de creatieve componist enorm aanspreekt en voor een mooie aanvulling op het klassieke repertoire zorgt. Het nieuwste album *Pacific Preludes* bevat veertien stukken gebaseerd op folkloristische elementen van landen rond ‘s werelds grootse oceaan. Een interessante ontdekkingsreis met traditionele muziek o.a. uit Australië, China, Peru, Vietnam en Rusland. Charmant, zo’n wiegelied uit de Filippijnen, een dans uit Honduras, een bloemenstuk van China of een Australische wals en een parade uit Colombia. Een boeiende trip met composities van andere culturele werelden in een voortreffelijke melodische en metrische vorm gegoten. Enige ritmische vaardigheid en een technisch niveau van de pupil zijn wel vereist, want echt gemakkelijk zijn deze aantrekkelijke werken niet.

Boosey&Hawkes BH 13932

BEETHOVEN
COMPLETE PIANO SONATAS

Giovanni Bellucci (piano)
Brilliant Classics 95132 • 11.04' (9 cd's)
Waardering: 7

Na twee deelvolumes (95103 en 95131) presenteert Brilliant Classics een box met alle 32 pianosonates van Ludwig van Beethoven in een uitvoering van de Italiaanse, relatief onbekende pianist Giovanni Bellucci. Zo'n cyclus luister je meestal niet achter elkaar door, maar als recensent is het een kwestie van systematisch, onbevooroordeeld én verwachtingsvol het negental cd's draaien, met beide Henle-bladmuziekbanden ter referentie erbij. Gaat deze zoveelste complete opname iets nieuws brengen? Evenaart de Italiaan de gestaalde integrale opnamen van Artur Schnabel, Wilhelm Kempff, Friedrich Gulda en Alfred Brendel? Of recentere topregistraties zoals van Stephen Kovacevich, Ronald Brautigam, Richard Goode of Naum Grubert? Bij Beethoven draait naast technisch vernuft alles om inzicht. Hij was een geniale componist die als geen ander charme, drift, platvloersheid, humor, woede, strijd, neerslachtigheid en wispelturigheid in zijn stukken wist te verwerken. Een pianist die deze karaktertrekken in juiste doses tussen de (moeilijke) noten leest, bezit het recept voor een voor mij geslaagde Beethoven-vertolking. Qua techniek is Bellucci een briljante pianist, niet voor niets was hij in 1995 finalist van de Koningin Elizabethwedstrijd waar hij de derde prijs won. Hij heeft een kristalheldere articulatie met soms verrassend uitkomende details. In zijn opvattingen vallen mij echter ongewenste eigenzinnigheden op: hij overdrijft met (staccato-)accenten (bijvoorbeeld in het laatste deel van opus 10 nr. 2), neemt langzaam voorgeschreven tempi vaak wel erg traag (in vrijwel alle langzame middendelen) en negeert regelmatig dynamische aanwijzingen, een punt waar je Beethoven woedend mee kon krijgen. Luister achtereenvolgens eens de bekendste sonates 'Pathétique', opus 13, 'Mondschein', opus 27 nr. 2, 'Waldstein', opus 53 en 'Appassionata', opus 57. Onregelmatige tempi, niet in de maat spelen, onbegrijpelijke afkortingen, versnellingen en vertragingen. Goed, daarmee mag een musicus spelen en kan hij juist spanning creëren, maar Bellucci's agogiek werkt voor mij niet, hij vertelt een voorspelbaar verhaal, of een mop waarvan je de clou al voelt aankomen. Wat betreft de klank: Bellucci speelt nogal stevig. In sforzato-accenten en fortissimo-passages produceert hij met snerpende snaren vaak geen mooi geluid. Al met al: met een eigenaardige bravoure boetseert Bellucci Beethoven tot een vreemde excentriekeling. Ik kan onmogelijk favoriete sonates aanwijzen; de laatste vijf (Opp. 101, 106, 109, 110 en 111) zijn zeker het indrukwekkendst, hoewel daarvan voor mij niets tegen de fenomenale vertolkingen van Bellucci's landgenoot wijlen Maurizio Pollini op kan. Een aantal oudere opnamen kan qua gemiddelde audiokwaliteit uiteraard niet tegen deze recentste op, maar af en toe lijken diverse takes opvallend aan elkaar gelast. Ik besluit mijn beoordeling gematigd positief; een nieuwe uitvoering blijkt dus niet altijd beter. Het blijft desondanks een hele prestatie alle Beethoven-sonates op de plaat te zetten. Beluister Bellucci's lezingen toch eens naast de veelgeprezen klassiekers.

Frank Hougee

BEETHOVEN
PIANO CONCERTO NO. 5 'EMPEROR' – QUINTET FOR PIANO & WINDS

Elisabeth Leonskaja (piano), Orchestre Français des Jeunes o.l.v. Michael Schønwandt
Warner Classics 2173272353 • 1.20'
Waardering: 9

Elisabeth Leonskaja's vertolkingen van Beethovens pianoconcerten worden al lang unaniem geprezen om hun rijpheid, innerlijke rust en diepgang. Dit alles met een sterke nadruk op de lyriek en de monumentale eenvoud die het werk zo kenmerkt. Tijdens een uitvoering in Edinburgh vorig jaar, viel vooral weer het langzame tweede deel op. Leonskaja speelde het Adagio met een eerbiedwaardige ingetogenheid, waarbij haar toon zuiver en warm bleef. De finale klonk beheerst, met een subtiel gevoel voor ritme. Critici merkten op dat haar techniek niets aan helderheid heeft ingeboet. Ondanks haar gevorderde leeftijd weet ze elke frase precies te plaatsen, zonder de indruk te wekken dat ze haar spel wil tonen. Geen bravoure, alles in dienst van de muziek dus. Ook in deze recente opname met het Orchestre Français des Jeunes onder Michael Schønwandt komt deze eerbiedwaardige benadering duidelijk naar voren. Tegelijkertijd is Leonskaja's spel gezaghebbend. Wat opvalt is dat haar interpretatie ook hier opnieuw geen spektakelstuk is: zij mikt niet op effectbejag, maar op een spirituele beleving van de muziek. Dat is een ander belangrijk aspect van deze nieuwe opname: de muzikale en spirituele estafettestok doorgeven aan de volgende generatie jonge musici. Iets mooiers is nauwelijks denkbaar. Ik ben helemaal om.

Emile Stoffels

BRAHMS
THE PIANO CONCERTOS

Herbert Schuch (piano), Bochumer Symphoniker o.l.v. Tung Chieh Chuang
Naïve Records V8450 • 1.55' (2 cd's)
Waardering: 9/10

Johannes Brahms hield van eierpunch en visgerechten, gezelligheid en eenzaamheid. Hij stond iedere dag om 5 uur op, dronk zijn sterke zwarte koffie, rookte een sigaret en wandelde door de natuur of toog aan het werk. Hij was altijd verliefd maar bleef vrijgezel. Brahms was 'one of a kind', wat zich weerspiegelt in zijn gepassioneerde, diep doorvoelde en doorwrochte muziek, die imposant is in zijn strenge klassieke vormgeving, ingenieuze stemvoeringen en schitterende coloriet. Maar binnen zijn hechte bouwwerken reikt Brahms de musicus als het ware een tovertuin van mogelijkheden aan om zijn muziek met melodieuze fraseringen, verrassende rubato's, een rijk kleurenpalet, contrastrijke dynamiek, speelse accenten en andere details te verlevendigen en verdiepen. En dat is nu precies wat pianist Herbert Schuch doet in deze prachtige, monumentale opname van de Pianoconcerten van Brahms, waarbij de uiterst gewetensvolle, contrastrijke, lyrische, intense, dynamische en bevlogen interpretatie van Schuch liefdevol door de krachtig musicerende Bochumer Symphoniker wordt omarmd en ondersteund. Er is naast passie en kamermuziekachtige helderheid ook opmerkelijk veel dromerigheid, rust en wijsheid te vinden in deze opnamen, waardoor de muzikale dialogen organisch kunnen stromen en vloeien en Schuch zijn intelligente en gracieuze fraseringen kan verlevendigen met verrassende details. Resultaat: een bezielde ode aan Brahms van de hoogste kwaliteit.

Wenneke Savenije

CHOPIN

REFLECTIONS OP. 28: MALLORCA PRELUDES

Eglé Andrejevaité (piano)

Challenge Classics CC720020 • 1.13'

Waardering: 8

'24 Preludis per a Frédéric Chopin', kortweg Mallorca Preludes, is een verzameling pianostukken van Spaanse componisten, geïnspireerd op Chopins iconische 24 Preludes, opus 28. De reeks ontstond in 2016 voor het Chopin-festival van Valldemossa op Mallorca, waar Chopin verbleef in 1838-39. Eigentijdse componisten reflecteren op een Chopin-prelude, wat resulteerde in pianostukken waarin de bekende thema's opduiken in allerlei gedaantes. Een confrontatie tussen Chopin en moderne muziek werd het niet, want alle twaalf hier geselecteerde stukken volgen Chopins eigen idioom: pianistisch briljant, poëtisch, romantisch, met een harmonische twist die verraadt dat deze muziek niet echt uit de negentiende eeuw komt. De Litouwse pianiste Eglé Andrejevaité speelt op haar debuut-cd het hele opus 28 in de bekende volgorde en onderbreekt de reeks twaalf keer om de Spaanse commentaren te laten horen. De liner notes benadrukken het unieke van dit project, maar gaan niet in op de specifieke verdiensten van componisten als Josep Soler, Pilar Jurado, Francisco García Álvarez, Narcís Bonet en Carles Guinovart i Rubiella. Zo te horen hebben zij zich goed gehouden aan de opdracht om Chopins muziek te weerspiegelen in hun eigen muziek. Het gevoelige, goed gedoseerde en stilistisch integere spel van Eglé Andrejevaité belooft veel, maar meer dan een indruk van goed gelukte pastiches laat deze cd niet bij mij achter.

Gerard Scheltens

CHOPIN

SONATAS 2 & 3 – BALLADE NO.1 – BERCEUSE – NOCTURNES

Benjamin Grosvenor (piano)

Decca Classics 4870958 • 1.15'

Waardering: 8

Benjamin Grosvenor excelleerde eerder in de beide pianoconcerten van Chopin, met daarin de rijkgeschakeerde pianistiek die van deze 33-jarige Brit zo ongeveer zijn 'handelsmerk' is geworden. Dat krijgt een geslaagd vervolg door dit album met solowerken dat een weldaad aan fascinerende nuances biedt, mede dankzij de vrijwel volmaakte techniek en een subliem uitgewerkt kleurengamma. Zij het dat in de Tweede pianosonate mijn hoge verwachtingen net niet helemáál worden waargemaakt. Al ligt de lat hier zeer hoog, met vóór hem coryfeeën als Ashkenazy, Perahia, Pollini, Zimerman en Argerich. In deze overwegend gepassioneerde sonate zijn er momenten waarin aandacht voor klankschoonheid het nét even wint van uitdrukkingskracht. Wat bovendien meespeelt is het soms ruimhartig gebruik van het rechterpedaal. Wat we onverkort terug horen is Grosvenors natuurlijke rubato en zijn respect voor de voorgeschreven herhalingen. Geen enkel voorbehoud wat betreft de Derde pianosonate, die alle kenmerken heeft van Grosvenors structureel gevormde en fijnzinnige spel. De beide hoekdelen profiteren van zijn fenomenale pianistiek, terwijl het derde deel (Largo) door het warm opbloeiende B groot diepe indruk maakt. De realisatie van het Scherzo mag ronduit meesterlijk worden genoemd. Op Grosvenors uitbeelding van de overige werken valt evenmin iets aan te merken, want die is geëngageerd, poëtisch, evenwichtig en met veel allure.

Aart van der Wal

DEBUSSY

COMPLETE WORKS FOR PIANO DUO, VOL. 1

Genova & Dimitrov (pianoduo)

Oehms Classics OC1740 • 1.14'

Waardering: 9

Het oeuvre van Debussy kent een groot aantal onafgemaakte composities. Eén daarvan is de beroemde Prélude à l'après-midi d'un faune uit 1894. Het werk moest ooit de ouverture worden van een meerdelige compositie in samenwerking met de dichter Stéphane Mallarmé. De samenwerking liep echter spaak en het bleef bij een openingsdeel. Dit heeft toch niet kunnen voorkomen dat het stuk een ware zegentocht heeft gemaakt. Hier verschijnt de Prélude in een versie voor twee piano's van de componist zelf. Deze versie – een oerversie – kwam tot stand voordat Debussy het werk instrumenteerde. Wie nu denkt dat deze versie klinkt als een zwart-witaftreksel van het kleurrijke, impressionistische orkestwerk, heeft het mis. Het Genova & Dimitrov Piano Duo heeft voldoende poëzie in huis om de luisteraar tien minuten op overtuigende wijze bij de les te houden. Zelfs de openingsmelodie – voor fluit solo – heeft voldoende zeggingskracht om ook als melodie op piano te kunnen boeien. Gelukkig zijn in de orkestversie de lange pianotremolo's gesneuveld. In de pianoversie geven ze echter body aan de totaalklank. Op de cd staat ook het relatief onbekende Lindaraja (1901), een compositie voor piano vierhandig die de erfgenamen van Debussy aantroffen in de nalatenschap van de componist – wél afgemaakt, maar nooit gepubliceerd. Het is een stuk vol Spaans vuur en hier temperamentvol uitgevoerd.

Arnoud Heerings

LISZT

PHANTASMAGORIA

Lise de la Salle (piano)

Naïve Records V8602 • 57'

Waardering: 9

De nieuwe Liszt-cd van Lise de la Salle sluit perfect aan bij haar eerdere twee opnamen met de muziek van deze componist. Op haar eerste cd uit 2005 combineerde ze Liszt nog met Bach maar in 2011 nam ze al een volledig Liszt-album op. Deze keer presenteert de Franse pianiste sfeervolle en gedetailleerde uitvoeringen van de Sonate in b klein en de niet zo vaak uitgevoerde Réminiscences de Don Juan, Liszts Grand fantasie op de melodieën uit Mozarts opera Don Giovanni. De interpretaties van deze veeleisende werken getuigen van hoge kwaliteit van haar pianospel. De la Salle heeft meer dan genoeg techniek om alles overtuigend te spelen en weet volledige controle over dynamiek en articulatie te midden van al dit pianistische vuurwerk te bewaren. Een waardevolle aanvulling vormt een zeer delicaat en subtiel gespeelde Cantique d'amour, de slotcompositie van de cyclus Harmonies poétiques et religieuses. Deze combinatie – en de bevlogen en expressieve voordracht – maakt het mogelijk dat niet alleen de melodische en harmonische rijkdom maar ook de poëtische kant van Liszts muziek op de cd van Lise de la Salle optimaal aan bod komt.

Olga de Kort

LISZT

VIA CRUCIS AND SOLO PIANO WORKS

Leif Ove Andsnes (piano), The Norwegian Soloists' Choir o.l.v. Grete Pedersen

Sony Classical 19802856672 • 1.02'

Waardering: 10

Spel vol rust, overdenking, transparantie maar zonder stilstand: wie Leif Ove Andsnes beluistert op dit album ondergáát zijn muzikale, evenwichtige interpretaties alsof ze vanzelf ontstaan en nauwelijks anders kunnen ontstaan. Via Crucis klinkt niet als een proces of een ritueel maar als een uitvoering onder één grote spanningsboog. Deze laat zowel de innerlijke stroom vloeien als de ronduit moderne harmonieën van Liszt als componist van deze verinnerlijkte muziek – zo ver verwijderd van zijn affiche als groot virtuoos – in een organische eenheid samengaan met de Luther-koralen en welhaast gregoriaanse gezangen. Met het Noorse solistenensemble, de prachtige akoestiek van de Ris Kirke in Oslo en ook met de Steinway-vleugel uit 1917 heeft Andsnes ideale medewerkers en omstandigheden gehad om tot dit imponerende resultaat te komen. Maar hoe fraai de uitvoering van Via Crucis ook is – en er is momenteel werkelijk moeilijk een betere te noemen – toch raakt Andsnes met de solowerken een nog diepere stroom, een warm gevoel aanborend dat zeldzaam prettig en rustgevend tot de oren komt. Rest slechts een kleine oorveeg uit te delen aan het label dat dit album uitbrengt: in het boekje staan géén afgedrukte Kerklatijnteksten met vertaling van de veertien Kruiswegstatiën! We zijn ontkerkelijkt, dus een beetje hulp s.v.p...

Harry-Imre Dijkstra

MOZART

AN AFTERNOON IN VAN SWIETEN'S SALON (WERKEN VAN MOZART, J.S. & C.PH.E. BACH)

Keiko Shichijo (fortepiano van Nanette & Matthäus Stein, 1802)

Challenge Records CC720004 • 1.17'

Waardering: 8

Mooi helder is de opname – gemaakt door Andrea Friggi in de Oud-Katholieke Kerk in Delft. Meteen opvallend is ook hoe Keiko Shichijo het ogenschijnlijk nietige instrumentje van katoen geeft – resulterend in knallende accenten in Mozarts Sonate in F groot, KV 332 en elders. Verrassend is de vrijheid die zij zich permitteert in het verklanken van de noten. Ongelijke aanslagen tussen linker- en rechterhand, breken van akkoorden die niet zo genoteerd staan, elastische tempi en kleine versierinkjes. Haar inspiratie voor deze vrijheden haalde zij uit de muziekpraktijk van de late negentiende eeuw, overgeleverd in pianorollen en vroege grammofoonopnamen, onder anderen van Carl Reinecke (1824-1910) – geboren 33 jaar na Mozarts dood. Die vrijheden waren toen kennelijk een goed gebruik; later werd tekstgetrouwheid wet. De combinatie van de werken in dit recital zou best geklonken kunnen hebben op een van de muziekavonden bij de Nederlandse gezant in Wenen, Baron van Swieten. Mozart leerde er Bach kennen, Johann Sebastian en Carl Philipp Emanuel, wat zijn creativiteit heeft gestimuleerd. Zijn toepassing van contrapunt werd complexer, de harmonieën gevarieerder, de uitdrukkingskracht dramatischer.

Hans Quant

MOZART

PIANO CONCERTOS K242 – K315F – K365

Robert Levin & Ya-Fei Chuang (fortepiano), Bojan Cicic (viool), Academy of Ancient Music o.l.v. Laurence Cummings

AAM043 • 1.01'

Waardering: 9

In 1994 begon de Amerikaanse pianist en musicoloog Robert Levin voor het label Decca Classics aan een registratie van de complete pianoconcerten van Mozart, samen met Christopher Hogwood, de toenmalige chef-dirigent van The Academy of Ancient Music en gespeeld op tijdeigen fortepiano's. Nadat acht afleveringen waren verschenen zag Decca er in 2001 geen brood meer in en werd het project stopgezet. Maar... door de covid-ellende gedwongen tot alternatieve tijdsbesteding besloten betrokkenen in 2022 om de onderneming nieuw leven in te blazen op het eigen label van het orkest. Zo verschenen de ontbrekende vijf delen alsnog, en werd het project in 2024 voltooid. De hier te bespreken cd betreft deel 11 van 13, met de beide concerten voor twee piano's, gespeeld door Levin en echtgenote Ya-Fei Chuang. Als aanvulling koos Levin voor KV 315f, het onvoltooide openingsdeel van een concert voor viool en piano, door Levin zelf voltooid. Vioolsolist is concertmeester Bojan Cicic, dirigent is Laurence Cummings. Robert Levin (1947), een autoriteit op het gebied van de Weense klassieken, levert hier zonder meer een topprestatie. Het hardkaften boekje (alleen Engels, 60 pagina's) is een juweel om te koesteren.

Siebe Riedstra

MOZART

PIANO SONATAS K310-K311 – K330-K333

Angela Hewitt (piano)

Hyperion Records CDA68421/2 • 2.36' (2 cd's)

Waardering: 8

Vederlicht is het eerste woord dat opkomt bij het beluisteren van deze Mozart-cd door Angela Hewitt. Het lijkt het handelsmerk van deze Canadese pianiste die sinds 2002 op een Fazioli-vleugel speelt. Dat vederlichte houdt ze vol. Dat is mooi, maar op den duur verlang ik toch naar meer levendigheid. Die kan in Mozarts sonates niet zozeer gezocht worden in een groots expressief gebaar en in grote dynamische verschillen, maar wel in een inhoudelijk verrassendere conversatie. Hewitt heeft verfijning tot hoge kunst verheven. Haar consequentheid, ritmevastheid en afwerking zijn subliem, maar in combinatie met de strakke structuur van de sonates is het moeilijk om je eraan te hechten, ze klinken voor mij iets te objectief. De twee Fantasias (KV 396 en KV 397) op de eerste cd bieden meer vrijheid. Ze zijn me er liever om. In het zangerige en lyrische van deze twee stukken komt ook het tedere en liefdevolle van Hewitts spel betekenisvoller en meer verhalend tot uitdrukking.

Marjolijn Sengers

PROKOFJEV
INVASION (PIANO SONATAS NOS. 6 & 7)
Sergei Redkin (piano)
Fuga Libera FUG 835 • 58'
Waardering: 8

Elf jaar nadat Sergei Redkin de cd met Prokofjevs Achtste pianosonate heeft opgenomen, richt hij zijn aandacht weer op Prokofjev. In een persoonlijk voorwoord bij zijn nieuwe cd Invasion vertelt de pianist over zijn jarenlange fascinatie voor twee van de meest gespeelde Prokofjev-sonates, de Zesde en de Zevende. Net als de Achtste zijn ze gecomponeerd tijdens de Tweede Wereldoorlog maar ze bieden nog steeds genoeg aanknopingspunten en associaties – en niet alleen op klankniveau – met onze tijd. De tweede prijswinnaar van de Koningin Elisabethwedstrijd in 2021 brengt met deze cd een eerbetoon aan de componist en zijn 'oorlogssonates' die hij als 'symfonieën voor piano' en 'diep tragische poëmen' beschouwt. Redkin lijkt vergroeid te zijn met de muziek die hij speelt, zo diep en doorleefd klinkt zijn Prokofjev. Botsende harmonieën, bijtende dissonanten en allerlei mogelijke contrasten zijn ongetwijfeld de meest opmerkelijke kenmerken van deze aangrijpende composities maar uiteindelijk wegen kleine details en lyrische episodes net zo hard mee. Naast de pianosonates speelt Redkin ook drie (uit de cyclus van vijf) pittige Sarcasmen van de toen nog 22-jarige componist uit 1912-13. Net als de latere Zesde en Zevende sonate zitten ze boordevol energie, beweging, onverwachte ritmische accenten, syncopen en opmerkelijke melodische en harmonische vondsten, die de pianist uitstekend weet weer te geven.
Olga de Kort

PROKOFJEV, SHOR, TSJAIKOVSKI
SOMNIA
Denis Kozhukhin (piano)
Pentatone Music PTC 5187 406 • 59'
Waardering: 9

Voor zijn album Somnia (Latijn voor Dromen) liet pianist Denis Kozhukhin zich inspireren door jeugdherinneringen en bijbehorende begrippen als liefde, verlies en de dromerige sfeer van zijn jonge jaren. Hij droeg de cd op aan zijn ouders. Tsjaikovski's Album voor de Jeugd dat hij als kind uitvoerde had grote invloed op zijn muzikale ontwikkeling, net als Prokofjevs Muziek voor Kinderen en de Tweede pianosonate van de relatief onbekende Alexey Shor (Oekraïne, 1970). Voor kinderen betekent niet per se ook 'gemakkelijk'. Prokofjev vraagt om een gevorderde techniek, de muziek van Tsjaikovski en Shor kenmerkt zich door een sfeer van speelsheid en melancholie. Het spel van de gevierde Russische pianist is integer. Verstild soms, in de herinnering kruipend. Alle tracks zijn pareltjes. Lief, baldadig soms, eenvoudig, met aandacht voor het kleine, voor de essentie van de noten, die niet vragen om virtuoze omspelingen en pianistische acrobatiek. Muziek kortom die voor kinderen te behappen is. Niet alleen voor kinderen. Met name de goed in het gehoor liggende sonate van Shor, emotioneel toegankelijk en melodieus, is een aangename verrassing.
Marjolijn Sengers

RACHMANINOFF
CONCERTO NO. 3
Yunchan Lim (piano), Fort Worth Symphony o.l.v. Marin Alsop
Decca Classics 4871023 • 42'
Waardering: 10

De uitvoering van Rachmaninoffs Derde pianoconcert tijdens een pianoconcours is een prestatie op zich, want de spanning is vaak om te snijden en een hoog gehalte aan adrenaline kan de concoursdeelnemer duur komen te staan. Je moet voortdurend bij de les blijven en tegelijkertijd alles geven om de jury en het publiek te kunnen overtuigen dat 'jouw Rachmaninoff' wel de beste is die ze in lange tijd hebben gehoord. Dit is Yunchan Lim zeker gelukt tijdens de finale van de zestiende Van Cliburn International Piano Competition in 2022. Zijn in alle opzichten indrukwekkende vertolking leverde hem de gouden medaille en de meest enthousiaste reacties op. Aangezien het concours in dat jaar online werd gehouden, bereikte de toen nog 18-jarige Zuid-Koreaanse pianist een enorm aantal luisteraars (naar schatting hebben ruim 11 miljoen mensen zijn uitvoering via YouTube gezien). De jury sprak over 'een magische ervaring' en prees Lims doorleefde interpretatie van dit overbekende pianoconcert. Ook de muzikale keuzes van de jonge pianist, zoals een minder vaak gespeelde cadens in het eerste deel van Rachmaninoffs eigen opname uit 1939 (tevens een favoriete cadens van Horowitz) pleitte voor deze pianist. Dankzij de live-opname van deze opmerkelijke concoursfinale is het ontstaan van Lims bevlogen Rachmaninoff en zijn inspirerende samenwerking met het orkest perfect vastgelegd.
Olga de Kort

SATIE
DISCOVERIES
Alexandre Tharaud (piano), Gautier Capuçon (piano), Nemanja Radulović (viool)
Erato 2173278424 • 30' (alleen online)
Waardering: 8

Onbekend werk van een geliefd componist vinden en opnemen is altijd dankbaar. Zelfs als de kwaliteit op zijn zachtst gezegd niet erg verrassend is. Zo zal het ook gaan met de 27 werken van Eric Satie die nog niet eerder de openbaarheid bereikten. De Japanse componist Sato Matsui en de Britse musicoloog en componist James Nye, beiden erkende Satie-specialisten, ontdekten min of meer onafhankelijk van elkaar niet eerder gehoord werk van Satie in Parijs en Boston. Zij vonden de Franse pianist Alexandre Tharaud bereid de werken als louter digitaal verkrijgbaar album uit te brengen. Satie Discoveries kwam online op de dag dat de excentrieke Franse componist 100 jaar geleden het tijdelijke voor het eeuwige wisselde. Een goede timing, want de aandacht moet verhullen dat er niet veel nieuws onder de zon is. Ja, het zijn niet eerder gehoorde werken en arrangementen, maar ze werpen geen nieuw licht op de kameleontische componist. De Satie van de Gymnopédies en Gnossiènnes, de man van het cabaret, de experimentele gek, ze zijn er allemaal. En elk werk krijgt het volle pond van Tharaud en Gautier Capuçon en Nemanja Radulović die hem op enkele tracks bijstaan. Mooi, indrukwekkend soms, goed voor een glimlach en een waarderende knik, maar zonder echte verrassingen.
Paul Janssen

SCHUBERT

MOMENTS MUSICAUX D780 – PIANO SONATA IN A MAJOR D959

Steven Osborne (piano)

Hyperion Records CDA68437 • 1.08'

Waardering: 9/10

Er is weinig Schubert te vinden op de discografie van Steven Osborne: een cd met de Impromptu's en een met duetten samen met Paul Lewis. Met nummer twee van de drie late pianosonates en de Moments musicaux die hij nu heeft uitgebracht, heeft hij zijn plaats gevonden tussen de grote Schubert-vertolkers. Het begin van de Sonate in A klinkt nog neutraal en krijgt haar turbulente karakter pas waar de alles bepalende triolenbeweging begint. Osborne speelt glashelder en zijn kleine fluctuaties in tempo klinken natuurlijk. Zomaar vertragen om het gevoelige doet hij niet, vaak wordt daardoor ook de structuur van de muziek zelf belicht. Osborne speelt het Andantino iets langzamer dan de meeste van zijn recente collega's, waardoor de melodielijn gaat mijmeren. Daardoor komt wel het middeldeel met zijn snijdende fortissimo-akkoorden des te scherper uit. Alfred Brendel omschreef dat trouwens als een muzikale weergave van een zenuwinzinking en bij Osborne klinkt die heftiger dan het hartinfarct dat in het Strijktrio van Schönberg terechtkwam. Met het lichtvoetige Scherzo en het rustig voortgaande Allegretto komen we weer in een gewonere wereld, net als in de op de sonate volgende zes Moments musicaux. Sommige daarvan zijn lichtvoetiger dan de andere maar Osborne speelt ze allemaal net zo doordacht, integer en sensitief als de sonate.

Paul Herruer

SKRJABIN

VERS LA FLAMME

Yevgeny Sudbin (piano)

BIS Records BIS-2538 • 1.19'

Waardering: 10

Skrjabins eigenzinnige klankwereld is voor Yevgeny Sudbin geen onbekend terrein. Hij nam al eerder werk van de met een esoterische zweem omgeven componist op. De geëxalteerde woorden waarmee Sudbin in het boekje Skrjabin de hemel in prijst lijken wat gezwollen, maar krijgen op de cd toch context. Of het nu een verstild satieësk stuk als Vers la flamme is of een exuberant stuk als het Andante van de Vierde sonata, steeds zoekt de pianist de grenzen van verstilling of dramatiek op. Ik mag het eigenlijk niet zeggen maar in de vrije, rauwige klankbeleving deed het me vaak denken aan Horowitz. Sudbin speelt in de rafelige randjes. Maar nooit schuurt het. Nooit is het bedacht. Het is oprecht, puur en vanuit een bijzonder meesterschap; adembenemend. Van de openingsstukken naar Preludes, Études, Mazurka en Poème zijn er eigenlijk maar twee constanten: Sudbin en Skrjabin. De pianist vereenzelvigt zich dusdanig met de componist dat het soms lijkt of Skrjabin zelf speelt. Een andere constante is de terugkerende parallel met Satie. De analogie met de Pièces froides is onmiskenbaar. Het komt nog zelden voor dat een cd betovert, aan het denken zet en nog iets wezenlijks toevoegt. Dat doet Vers la flamme. Alles klopt, van filosofie tot spel, klankbeeld en productie. Beter gaat het dit jaar voor mij niet worden.

René Seghers

STRAVINSKY, RAVEL

LE SACRE DU PRINTEMPS – MA MÈRE L'OYE

Pavel Kolesnikov, Samson Tsoy (piano)

Harmonia Mundi HMM 902752 • 49'

Waardering: 8

Voor luisteraars die nog niet overtuigd zijn van Igor Stravinsky's harde dissonanten en expressieve ritmiek biedt deze cd een ingekookte opmaat naar zijn expressieve compositietechniek. Het lijkt alsof de componist dit arrangement voor vierhandige piano heeft geschreven als toelichting op zijn aanpak. Kolesnikov en Tsoy zetten gretig in op de ritmische dimensie, die alles overheerst. Enige metrische regelmaat en periodisering zijn ver te zoeken en accenten dwarrelen langs alle hoeken van de zaal. De piano als percussie-instrument annex mini-orkest doen recht aan Stravinsky's 'bouwdozentechniek'. Hierin worden losse elementen naast elkaar geplaatst maar niet ontwikkeld. Lange pedaaltonen en aangehouden ostinato's zorgen ervoor dat die elementen ongehinderd inwisselbaar zijn. De twee pianisten hebben er in de opnamestudio hoorbaar veel plezier in gehad. Zozeer zelfs dat de koperblazers en de hoge fagotregisters uit de orkestversie niet echt gemist worden. Dat de samenstellers als slot van de cd hebben gekozen voor Ma mère l'Oye van Maurice Ravel lijkt misschien commercieel ingegeven na Stravinsky's ritmische geweld, maar de twee vonden elkaar in hun afkeer van de toeters en bellen van de romantici en kozen steeds weer voor het spelelement. Ravel werkte met de precisie van een horlogemaker en Stravinsky met het ruimtelijk inzicht van een architect – zolang het een spel bleef.

Wynold Verweij

DIVERSEN

RESONANCE (SONATES VAN BEETHOVEN, WERKEN VAN JOSQUIN, BENJAMIN EN DOWLAND)

Benjamin Hochman (piano)

Avie Records AV2681 • 1.03'

Waardering: 8

De in 1980 in Jeruzalem geboren Benjamin Hochman (nu woonachtig in Berlijn) is op verschillende muzikale velden actief. Hij is pianist, als solist bij orkesten op podia over de hele wereld, als kamermusicus en als solist in de studio, en hij is dirigent. Op deze opname maakt hij een bijzondere tijdreis door de muziekgeschiedenis, met als uitgangspunt en afsluiting een late pianosonate van Beethoven, de nummers 30 en 41. Tussen die monumentale stukken horen we een pianoversie van het Ave Christe van Josquin Desprez (ca. 1450-1521), de compositie Shadowlines van George Benjamin (1960) en een Pavana Lachrimae van John Dowland (1563-1626), oorspronkelijk voor luit geschreven. Een curieus programma, dat Hochman in de liner notes toelicht met een redenering dat er allerlei dwarsverbanden aanwijsbaar zijn. In elk geval is bij de Beethovens enerzijds invloed van Bach te horen en anderzijds een zoektocht naar vernieuwing. Het gevoelige stuk van Josquin is in deze lezing een aanwinst voor de pianoliteratuur, en dat geldt ook voor de ingetogen maar tegelijk sprankelende pavane van Dowland. De zes 'canonic preludes' die samen het stuk Shadowlines van George Benjamin vormen zijn wat mij betreft een heel ander verhaal. Voor pianisten wel uitdagend, maar voor de gemiddelde luisteraar wellicht iets te ontoegankelijk.

René de Cocq

Spelenderwijs...
...leren pianospelen!

Nu ook in het Nederlands!

My First Piano Adventure®

Kleine handjes beleven zo veel plezier aan het grote klavier!

Met **My First Piano Adventure** neemt u vier- en vijfjarige kinderen mee op een avontuurlijke, muzikale reis.
Juf Boogie Woogie en vriendjes helpen jonge leerlingen in het begin een solide basis aan de piano te leggen met speelse oefeningen en door te zingen en te bewegen.

Ga mee op avontuur aan de piano!

Kijk voor meer informatie op pianoadventures.nl/myfirst

Nu verkrijgbaar

Verkrijgbaar in het najaar van 2025

Verkrijgbaar in 2026

FABER
PIANO ADVENTURES®
EXCLUSIEF GEDISTRIBUEERD DOOR
HAL•LEONARD®
EUROPE

Kayserburg

“When I sit down and lay my hands on the keys, I can feel the care and craftsmanship the Kayserburg artisans have put into this instrument. It truly is an instrument made by artists for artists. The touch, the feel, and the tone are all spot on.”

Ed Bazel

Internationally acclaimed, award-winning pianist, composer